

การศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ
เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว

อาทิตยา สุดใจ

TNI

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาบริหารธุรกิจญี่ปุ่น
สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
ปีการศึกษา 2560

EXAMINE THE POTENTIAL OF SECONDARY TOURIST CITIES IN NORTH OF
THAILAND A FOCUS GROUP STUDY OF JAPANESE TOURISTS LONG-STAY
ORIENTATION

Artitaya Sudjai

TNI

A Term Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Business Administration Program
in Japanese Business Administration
Graduate School

Thai-Nichi Institute of Technology

Academic Year 2017

หัวข้อสารนิพนธ์

การศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ
เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว

โดย

อาทิตยา สุกใจ

สาขาวิชา

บริหารธุรกิจญี่ปุ่น

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ดร. วนิตา วาดีเจริญ

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. พิชิต สุขเจริญพงษ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ดร. บุญญาดา นาสมบูรณ์)

..... กรรมการ

(ดร. เอิบ พงษ์ทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(ดร. วนิตา วาดีเจริญ)

อาทิตยา สุทธิใจ : การศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนรูปแบบพำนักระยะยาว. อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. วณิดา วาดีเจริญ, 104 หน้า.

จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) มีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยกำหนด 55 จังหวัดเป็นจังหวัดเมืองรอง ซึ่งการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาเฉพาะจังหวัดเมืองรองในเขตพื้นที่ภาคเหนือ มีทั้งหมด 16 จังหวัดที่ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน ตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ และอุทัยธานี เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาศักยภาพความพร้อมของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือของไทย เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนรูปแบบพำนักระยะยาว โดยพิจารณาจากดัชนีชี้วัดที่สำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ (1) การพัฒนาแบบทั่วถึง (2) การเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (3) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ (4) การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียว (5) ดัชนีความก้าวหน้าของคน ดัชนีเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางการเป็นไปได้ในการรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนเข้ามาพำนักระยะยาวในจังหวัดเมืองรองของภาคเหนือ

การศึกษาวงการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีน แบ่งประเภทการท่องเที่ยวเป็น 10 ประเภท ตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของไทย ได้แก่ (1) กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ (2) กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร (3) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในพื้นที่จังหวัด (4) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม และอารยธรรมขอมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (5) กลุ่มท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (6) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงกีฬา สันทนาการในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ (7) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (8) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงสุขภาพในแถบตะวันออกเฉียงเหนือ (9) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติในแถบภาคกลางและ (10) กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมศรีวิชัย และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภาคใต้

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนให้ความสำคัญกลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชรมากที่สุด เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวจีนไม่เน้นกิจกรรมที่มีความท้าทายหรือผจญภัย และค่อนข้างให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัย จึงสนใจศึกษาในด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม

คำสำคัญ : เมืองรอง, นักท่องเที่ยวชาวจีน, พำนักระยะยาว

บัณฑิตวิทยาลัย
สาขาวิชา บริหารธุรกิจญี่ปุ่น
ปีการศึกษา 2560

ลายมือชื่อนักศึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ARTITAYA SUDJAI : EXAMINE THE POTENTIAL OF SECONDARY TOURIST CITIES IN NORTH OF THAILAND A FOCUS GROUP STUDY OF JAPANESE TOURISTS LONG-STAY ORIENTATION. ADVISOR : DR. WANIDA WADEECHAROEN, 104 PP.

According to the Second National Tourism Development Plan (2017-2021), in order to generate national income and distribute to the communities based, Thai government policy are promoting of 55 provinces as the secondary tourist cities. As of part of this strategic development plan are located in the north site are as Chiang Rai, Mae Hong Son, Lamphun, Lampang, Phayao, Phrae, Nan, Tak, Uttaradit, Sukhothai, Phitsanulok, Kamphaeng Phet, Phichit, Phetchabun, Nakhon Sawan and Uthaitхани to accommodate Thai and foreign tourists demand.

This research objectives is to examine the potential of secondary tourist cities in north part of Thailand. In order to accommodate long-stay Japanese tourists expectation and demand, there are five economic and social indicators to evaluated the potential of these province are as (1) inclusive growth; (2) competitiveness; (3) green growth; (4) government efficiency (5) human achievement Index. These indexes indicate the feasibility of accommodating Japanese tourists into long-term stay in the north suburbs.

To examine of Japanese tourist behavior, there are ten tourism category elaborated from tourism strategy plan are as following (1) Lanna Civilization Tour Ethnic groups; (2) World Heritage Sites; (3) Nature tourism groups in the province; (4) Cultural tourism groups; (5) Mekong Delta Cultural Tourism Group in the Upper Northeast Region; (6) Sports Tourism Group; (7) Nature tourism in the Northeast; (8) Ecotourism; (9) historic and cultural tours in the central region; and (10) historical tours of civilization and health tourism in the southern provinces.

The research finding show that Japanese tourists pay attention to the world heritage sites in Sukhothai and Kamphaeng Phet provinces. Japanese tourist's behavior are more concerned on safety and security. Thus, they are totally not focus on challenging and adventurous activities, in other hand, the cultural history sightseeing are preferable for them.

Keywords : Secondary tourist cities, Japanese tourists, long stay-orientation

Graduate School
Field of Study Business Japanese
Academic Year 2017

Student's Signature.....
Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ ฉบับนี้ สำเร็จขึ้นได้เนื่องจากบุคคลหลายท่านที่ได้ให้ความกรุณาและให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลคำปรึกษา ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ ตลอดจนกำลังใจที่เป็นแรงผลักดันให้พยายามจนทำสารนิพนธ์ สำเร็จ

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ดร. วนิดา วาติเจริญ ที่ให้เกียรติรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และคอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในทุกขั้นตอนของการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.บุญญาดา นาสมบุญ และ ดร. เอิบ พงษ์หงอ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางต่างๆ และตรวจสอบสารนิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารญี่ปุ่น ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลให้สัมภาษณ์ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ผู้จัดการกรรมการบริษัทรันเวลทัวร์พลัสเซอร์วิส ผู้จัดการกรรมการบริษัทบริษัทเรนโบว์ทัวร์ และสมาคม Chiang Mai Long Stay Life Club และขอขอบคุณ คุณกฤษฎา เพ็ชรเสน ที่ช่วยทำแผนภูมิภูมิภาค และขอขอบคุณ Mr. Junichi Inoue และ Mr. Kou Tsuki ที่ช่วยตรวจสอบแบบสอบถามฉบับภาษาญี่ปุ่น

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสุทิพ คุณแม่พัทรา สุดใจ ที่ได้ให้กำเนิดและให้โอกาสในการศึกษา ขอขอบคุณคุณวีรยุทธ ดีวงศ์ ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาระดับปริญญาโท และเป็นกำลังใจให้เสมอมาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อาทิตยา สุดใจ

TNI

THAI - NICHU INSTITUTE OF TECHNOLOGY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญรูป	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	6
พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น	8
ทฤษฎีของมาซโลว์	9
ทฤษฎีปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด	11
แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว	13
ประเภทของการท่องเที่ยว	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	23
การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย	23
การพัฒนาเครื่องมือของการวิจัย	23
การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
เทคนิคในการวิเคราะห์	26
กรอบของการวิจัย	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
การวิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดเมืองรอง.....	28
วิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดเมืองรองที่สามารถรองรับความต้องการของ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ที่เดินทางมาทางพำนักระยะยาวที่ไทย	30
ตัวชี้วัดกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อภาคการท่องเที่ยว.....	52
บทสัมภาษณ์.....	61
รูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น.....	62
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น.....	63
ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว.....	65
ส่วนที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านสนใจ (สนใจ หรือ ไม่สนใจ).....	70
5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
บทสรุป.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก	86
ภาคผนวก ก. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ฉบับภาษาไทย.....	87
ภาคผนวก ข. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ฉบับภาษาญี่ปุ่น	95
ภาคผนวก ค. การกระจายตัวของผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างชาติ	102
ประวัติผู้เขียนสารนิพนธ์.....	104

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ปัจจัยผลลั ก ปัจจัยดิ่ง ในด้านการท่องเที่ยว	12
2 สรุปการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
3 การพัฒนาแบบทั่วถึงของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน	30
4 การพัฒนาแบบทั่วถึงของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง	31
5 การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัด เมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน	32
6 การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัด เมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง	34
7 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน	35
8 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง	37
9 การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียวของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน.....	38
10 การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียวของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง.....	40
11 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน	41
12 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง.....	47
13 สิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป	52
14 จำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยค้างคิ่น และบุคลากรทางการแพทย์	52
15 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (น้ำ)	53
16 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (ไฟฟ้า)	53
17 จำนวนครัวเรือนที่ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	54
18 ด้านความปลอดภัย.....	54
19 แหล่งท่องเที่ยว.....	55
20 สิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป	56
21 จำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคิ่น และบุคลากรทางการแพทย์.....	56
22 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (น้ำ)	57
23 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (ไฟฟ้า)	57
24 อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.....	58
25 ด้านความปลอดภัย (สถิติการรับแจ้งและจับกุม).....	58
26 แหล่งท่องเที่ยว.....	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
27	ตัวชี้วัดโอกาสทางการตลาด (สถิตินักท่องเที่ยว) ของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน 60
28	ตัวชี้วัดโอกาสทางการตลาด (สถิตินักท่องเที่ยว) ของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง 61
29	ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของไทยในสายตานักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว 62
30	ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น 63
31	การกระจายตัวของผู้เยี่ยมชมชาวต่างชาติ 103

TNI

THAI - NICHI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

สารบัญรูป

รูป		หน้า
1	จังหวัดเมืองรองเขตภาคเหนือ.....	2
2	นักท่องเที่ยว 10 ลำดับแรกของไทย.....	2
3	อันดับการลงทุนของญี่ปุ่นในแต่ละประเทศ	3
4	มูลค่าขอรับส่งเสริมการลงทุนของประเทศ ปี 2560	3
5	ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์	9
6	กรอบแนวคิดในการวิจัย	26
7	โครงสร้างและเทคนิคของการวิจัย	27
8	จังหวัดในเขตภาคเหนือของประเทศไทย	29
9	รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในความสนใจ.....	65
10	ภาพลักษณ์เมื่อนึกถึงประเทศไทย.....	66
11	สถานที่พักเมื่อเดินทางท่องเที่ยวเมืองรอง	67
12	แหล่งข้อมูลเพื่อกำหนดจุดหมายเพื่อการท่องเที่ยว	68
13	ระยะเวลาสำหรับท่องเที่ยวเมืองรอง.....	69
14	พาหนะสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรอง	70

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของโลก โดยปี 2558 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลกมีมูลค่ากว่า 7.86 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 9.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก (Gross Domestic Product : GDP) และสร้างรายได้กว่า 2.23 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้งที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ทรัพยากรไมตรีของคน ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวไทยคิดเป็นร้อยละ 20 ของ GDP ของประเทศ โดยในปี 2560 ประเทศไทยมีรายได้รวมจากการท่องเที่ยว 2.75 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 9.47 จากปีที่แล้ว และมียอดนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่เดินทางมายังประเทศไทยมากกว่า 35 ล้านคน จากตัวเลขดังกล่าวทำให้ไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสูงถึง 1,824 พันล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.66 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2559) แม้ว่าตัวเลขของรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มสูงขึ้นก็ตาม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงมีจุดหมายการท่องเที่ยวเฉพาะเมืองหลัก หรือจังหวัดใหญ่ๆ เท่านั้น ทำให้รายได้ที่เกิดขึ้นมีการกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่มีความโดดเด่นเรื่องแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต ขอนแก่น

ดังนั้นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงนโยบายสนับสนุนการกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชนในด้านแหล่งการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศ ฉบับที่สอง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาทั้งในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชนและการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคตบนพื้นฐานของการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2559) ประกอบกับนโยบายการกระตุ้นการท่องเที่ยวเมืองรอง มีนโยบายเร่งพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อกระจายรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีส่วนร่วม



รูปที่ 1 จังหวัดเมืองรองเขตภาคเหนือ

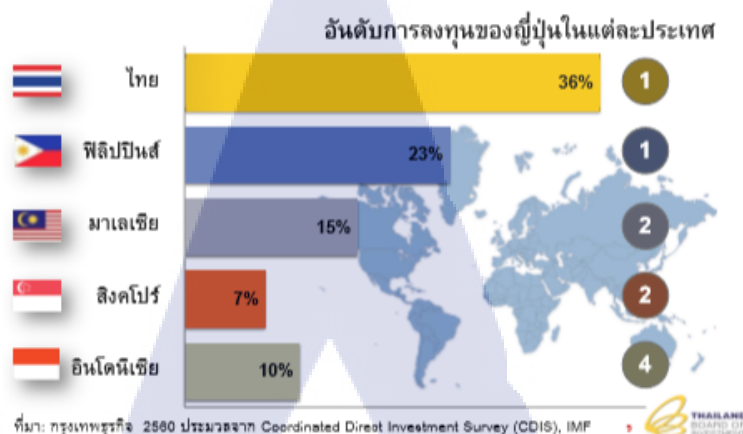


รูปที่ 2 นักท่องเที่ยว 10 ลำดับแรกของไทย

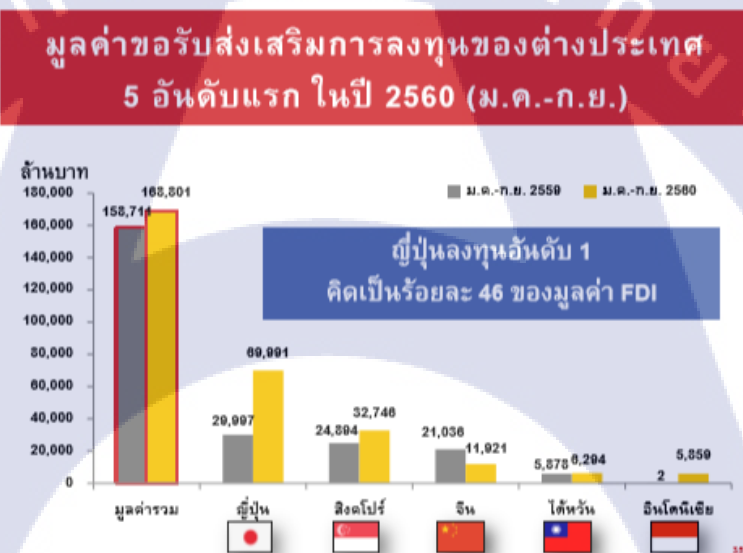
ที่มา : ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). **แนวโน้มเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวปี 2561.** ออนไลน์.

จากข้อมูลศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเทศญี่ปุ่นอยู่ในลำดับที่ 5 จาก 10 ลำดับแรก ซึ่งในปี 2560 มีนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเดินทางเข้ามาในประเทศไทยจำนวน 1.54 ล้านคน (ศูนย์วิจัยกสิกร.2561) ซึ่งเมื่อเทียบกับ ปี 2558 และ ปี 2559 ชาวญี่ปุ่นที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 1.38 และ 1.4 ล้านคน ตามลำดับ (ประชาชาติธุรกิจ. 2559)

ถึงแม้ว่าแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เดินทางมาไทยอยู่ในลำดับที่ 5 จาก 10 ลำดับแรกก็ตาม แต่ในด้านการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยนั้น ประเทศญี่ปุ่นจัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีการลงทุนในประเทศไทยเป็นอันดับแรกในกลุ่มประเทศอาเซียน



รูปที่ 3 อันดับการลงทุนของญี่ปุ่นในแต่ละประเทศ



รูปที่ 4 มูลค่าขอรับส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย ปี 2560

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2560). สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศรายเดือนสะสมปี 2559 (มกราคม – กันยายน). ออนไลน์.

จากผลสำรวจแนวโน้มการลงทุนของบริษัทร่วมทุนญี่ปุ่นในไทย ปี 2560 โดย JETRO จาก 6,143 บริษัทพบว่าบริษัทญี่ปุ่นยื่นขึ้นสถานะทำธุรกิจในไทย 5,444 บริษัท ซึ่งเพิ่มขึ้น 877 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 19 จากการสำรวจครั้งก่อนในปี 2557 และจากการศึกษาของสหประชาชาติพบว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรทั้งหมดของประเทศญี่ปุ่นสูงกว่าประเทศอื่นๆ นับตั้งแต่เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยวไทยอีก

กลุ่มหนึ่งที่ประเทศไทยจะมีโอกาสดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาในประเทศไทยให้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวในตลาดนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว เนื่องจากเป็นตลาดนักท่องเที่ยวศักยภาพในเชิงคุณภาพและปริมาณ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นมีภูมิประเทศอยู่ใกล้กับประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคยุโรป และประเทศไทยก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นอยู่แล้ว ทั้งในด้านการประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอสังหาริมทรัพย์ของชาวไทย ประเทศไทย จึงควรศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เพื่อรองรับกับการแข่งขันของประเทศเพื่อนบ้านที่จะแย่งชิงส่วนแบ่งของตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ ที่สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นและสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐด้านการท่องเที่ยว จะก่อให้เกิดมูลค่ามหาศาลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือที่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่เดินทางมาพำนักระยะยาวในประเทศไทย (โดยศึกษาจากภาพรวมของดัชนีชี้วัดความเจริญของจังหวัด)
2. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ
3. ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นประเภทพำนักระยะยาว (Long Stay)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทั้งภาครัฐและเอกชนในธุรกิจการท่องเที่ยวประเทศไทย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดเตรียมการบริการและเพิ่มศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคและบริการที่สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาประเภทของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น และนักธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นตลาดนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น** หมายถึง ชาวญี่ปุ่นที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อจุดประสงค์ในการท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ หรือการทำงานประจำ หรือเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้ที่มาอยู่ในประเทศไทยระยะเวลามากกว่า 24 ชั่วโมง

2. **พำนักระยะยาว** หมายถึง การพักผ่อนระยะเวลานานในต่างประเทศ ซึ่งไม่ใช่การอพยพย้ายถิ่น หรือไปมีถิ่นฐานที่ถาวรในต่างประเทศลักษณะโดยทั่วไปของการพำนักระยะคือ

2.1 ต้องอาศัยอยู่เป็นระยะเวลานาน คือ จะอยู่นานกว่าการอยู่ในต่างประเทศโดยทั่วไป แต่ต้องกลับมายังประเทศของตน

2.2 มีจุดมุ่งหมายที่จะทำกิจกรรมเพื่อเป็นการพักผ่อน

2.3 เน้นการอาศัยอยู่กับที่มากกว่าการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการหาประสบการณ์ที่พบได้ในชีวิตประจำวันซึ่งจะมีลักษณะที่เหมือนกับการใช้ชีวิตประจำวันในต่างประเทศ

2.4 ต้องมีหรือเช่าที่พักในต่างประเทศเพื่ออยู่อาศัยในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่การพักอยู่โรงแรมแบบนักท่องเที่ยวทั่วไป

2.5 ต้องมีเงินทุนเพียงพอสำหรับอาศัยอยู่ในต่างประเทศ ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ได้รับจากต่างประเทศเท่านั้น

3. **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ** คือ กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศอย่างต่อเนื่องในระยะ 5 ปีถัดไป จัดทำขึ้นโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานและภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้นำแผนดังกล่าวไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องและสนองรับตามนโยบายรัฐบาล

4. **การประเมินศักยภาพ** หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยพิจารณาจาก ลักษณะทางกายภาพ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านธรรมชาติ ด้านการเกษตร และด้านการบริหารจัดการ

5. **นักท่องเที่ยวศักยภาพสูง** หมายถึง พลเมืองในพื้นที่สำรวจที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีระดับเศรษฐกิจพื้นฐานระดับ C+ ขึ้นไป เดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีการใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างการเดินทางสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มทั่วไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้น นักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behaviour) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behaviour) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536) ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับพฤติกรรมได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่บุคคลกระทำ แสดงออกมา ตอบสนอง หรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสภาพการณ์ใด สภาพการณ์หนึ่งโดยที่ผู้อื่นสามารถสังเกตได้

นักท่องเที่ยว ตามความหมายของพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ให้คำนิยามว่า บุคคลที่เดินทางจากท้องถิ่นเป็นที่อยู่โดยปกติของตนไปยังท้องถิ่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งในอดีตความหมายของนักท่องเที่ยวในแต่ละประเทศตีความหมายต่างกัน ทำให้เกิดความยุ่งยากในการนำสถิตินักท่องเที่ยวมาเปรียบเทียบกัน หรือการนำมาใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูลต่างๆ เช่น พิธีการเข้าเมือง หรือสถิติของทางศุลกากรอื่น ดังนั้นองค์การ IUOTO (International Union of Travel Organization) ซึ่งในอดีตมีสถานภาพคล้ายองค์การชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยามว่า Visitor หรือ ผู้มาเยือน แบ่งออกเป็นสองประเภท ประเภทแรกคือ นักท่องเที่ยว หรือ Tourist หมายถึงผู้เยี่ยมชมชั่วคราวและมาพักผ่อนอย่างน้อย 24 ชั่วโมงในประเทศที่เยี่ยมชมและมีเหตุจูงใจ ในการมาเยี่ยมชมสองเหตุผลใหญ่ๆ คือ

1. การใช้เวลาในการท่องเที่ยว เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อความสนุกสนาน เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อรักษาสุขภาพร่างกาย เพื่อการศึกษาหาความรู้ต่างๆ เพื่อความสนใจในด้านศาสนา และพิธีกรรม และเพื่อการเข้าร่วมในการกีฬา
2. การดำเนินการในด้านการติดต่อการทำธุรกรรมในเชิงธุรกิจ กิจกรรมเกี่ยวกับครอบครัว การปฏิบัติงานหรือหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมาย และการประชุมสัมมนาทางวิชาการต่างๆ

ประเภทที่สอง นักทัศนจร หรือ Excursionist หมายถึง ผู้เข้ามาเยี่ยมเยือนชั่วคราว ซึ่งเข้ามาอยู่ในประเภทน้อยกว่า 24 ชั่วโมง โดยไม่ได้พักค้างคืน เช่น นักเดินทางที่เข้ามาในประเภทเพื่อเปลี่ยนเครื่องบิน หรือมาติดต่อธุระชั่วคราว

บุญเลิศ จิตตั้งวิทยา (2548 : 11) ได้สรุปคำนิยามเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวว่า ต้องมีอย่างน้อย 3 ประการ คือ ต้องเป็นผู้เยี่ยมเยือนลักษณะชั่วคราว มิใช่ถาวรหรือระยะยาว ต้องเป็นการสมัครใจของผู้เยี่ยมเยือนมิได้ถูกบังคับ และต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อไปทำงานหรือรับจ้างหรือไปเพื่อการศึกษา ระยะยาว

ซึ่งพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำที่แบบรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว หรือบุคคลอื่นสังเกตเห็นหรือไม่สังเกตเห็นก็ตาม แต่เป็นกระทำเพื่อตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตเห็นไม่เห็นคือพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในก็จะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้นมี 7 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. เป้าหมาย คือ ทุกๆ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มพำนักระยะยาว เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี คราวละนานๆ อย่างน้อย 1 เดือน

2. ความพร้อม หรือ ความสามารถในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชอบดูชีวิตของคนพื้นที่สูง อาจจะต้องเดินทางด้วยทางเท้าไปยังจุดหมาย ซึ่งต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ และสามารถทำกิจกรรมที่ตนชอบได้

3. สถานการณ์ คือ โอกาสหรือเหตุการณ์ที่เอื้ออำนวยในการดำเนินกิจกรรม เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบ ไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง

4. การแปลความหมาย คือ วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่งๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกา เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรเป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน

5. การตอบสนอง คือ กิจกรรมที่ตนได้ตัดสินใจแล้ว และทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น การท่องเที่ยวหรือการเดินทางกลับบ้านในช่วงวันหยุดยาว เพื่อพบปะเพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง กิจกรรมท่องเที่ยวระหว่างเดินทาง นัดเพื่อเพื่อพบปะสังสรรค์ไว้ล่วงหน้าเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

6. ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลการกระทำที่วางแผนไว้ ซึ่งอาจจะเป็นไปตามที่วางแผนไว้หรือไม่ก็ได้ เช่น วางแผนเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศ แต่ปรากฏว่าถูกบริษัทที่ขายแพคเกจทัวร์โกง จึงไม่สามารถเดินทางได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือความรู้สึกที่เกิดขึ้น เมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อการร้ายการวางระเบิดในกรุงเทพฯ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปเที่ยวในจังหวัดกรุงเทพหรือประเทศไทย จะต้องผิดหวังเพราะเกิดความกังวลในด้านความปลอดภัยหรือเลือกเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดหรือประเทศที่ปลอดภัยกว่า

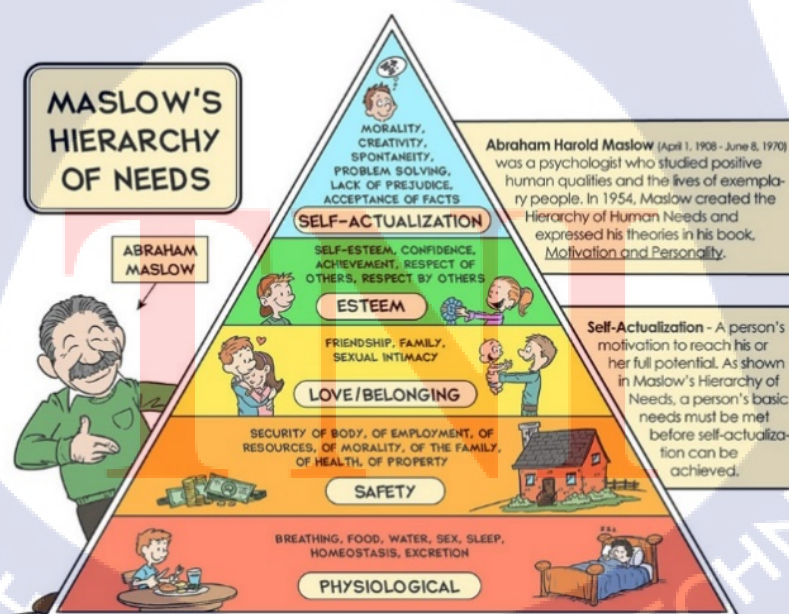
พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

สุวีร์ณัฐ โสภณศิริ (2554) (พฤติกรรมนักท่องเที่ยว : ก้าวแรกสู่การเป็นผู้บริหารธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : อินทนิล) นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นพำนักอยู่ในประเทศไทยโดยเฉลี่ยประมาณ 7 วัน จะใช้เวลาค่อนข้างนานในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของสถานที่แต่ละแห่งโดยละเอียด ที่สำคัญจะมีการคำนวณค่าใช้จ่ายโดยละเอียดด้วยเพื่อป้องกันปัญหาค่าใช้จ่ายบานปลาย นอกจากนี้จะสังเกตว่าทุกคนในครอบครัวจะมีส่วนร่วมในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว โดยสถานที่ท่องเที่ยวที่ถูกเลือกจะต้องเป็นที่ถูกใจของทุกคนไม่ใช่แค่สมาชิกคนใดคนหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อรักษาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในครอบครัว โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเชื่อถือข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยว และจากคำบอกเล่าต่อของญาติมิตร มากกว่าข้อมูลจากแผ่นพับโฆษณา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือแม้กระทั่งอินเทอร์เน็ต นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นค่อนข้างจะห่วงเรื่องความปลอดภัยอย่างมาก จึงไม่ค่อยชอบกิจกรรมที่มีความท้าทายหรือการผจญภัย นอกจากนี้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นนิยมใช้บริการแพ็คเกจทัวร์เนื่องจากจะรู้สึกอุ่นใจเมื่อเดินทางท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะกับเพื่อนร่วมชาติมากกว่าการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเองเพียงลำพัง มักเลือกท่องเที่ยวไปยังประเทศที่มีระยะทางไม่ไกลจากประเทศบ้านเกิดของตนเองมากนัก เนื่องจากชอบการเดินทางระยะสั้นๆ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมักจะใช้เงินจำนวนมากในการซื้อสินค้าที่ระลึก ผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นซื้อสินค้าที่ระลึกเป็นจำนวนมากกว่านักท่องเที่ยวชาติอื่นๆ โดยแต่ละคนจะมีการซื้อสินค้าที่ระลึกเฉลี่ยประมาณ 17 ชิ้นต่อคน โดยส่วนใหญ่จะนำกลับไปเป็นของฝากให้กับบุคคลอื่น เช่น ครอบครัว เพื่อน เพื่อนร่วมงาน และอื่นๆ เนื่องจากประเพณีที่เรียกว่า Omiyage ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ญาติมิตรจะให้เงินแก่ผู้ที่กำลังจะเดินทางไปเที่ยว ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงมักซื้อของที่ระลึกซึ่งมีราคาประมาณครึ่งหนึ่งของเงินที่ได้ เพื่อเป็นการตอบแทนน้ำใจของผู้ให้เงินดังกล่าว นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมักไม่ค่อยต่อรองราคาสินค้า แต่จะมีความต้องการที่จะซื้อสินค้าจากร้านขายของที่ระลึกที่มีพนักงานคอยใส่ใจดูแลช่วยเหลือและคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับสินค้าที่จะซื้อ และหากพนักงานสามารถสื่อสารภาษาญี่ปุ่นได้จะทำให้ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะประทับใจมากขึ้น เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นมีธรรมเนียมปฏิบัติที่ผู้รับมักจะไมเปิดของขวัญต่อหน้าผู้ให้เนื่องจากการเป็นการเสียมารยาท ดังนั้นการทอของขวัญถือเป็น

เรื่องสำคัญมากในสังคมญี่ปุ่นโดยต้องมีการห่ออย่างประณีตและใส่ไว้ในถุงให้เรียบร้อย และควรหลีกเลี่ยงการใช้กระดาษห่อที่มีสีขาวดำเนื่องจากเป็นสีอัปมงคลซึ่งใช้เฉพาะงานศพเท่านั้น นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นค่อนข้างจะมีนิสัยที่สุภาพมักปฏิบัติกับพนักงานบริการอย่างให้เกียรติ ทำตามคำแนะนำของพนักงาน กล่าวคำขอบคุณเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากพนักงานบริการ ไม่ค่อยแสดงอารมณ์โกรธแม้ได้รับการบริการที่ไม่ดี แต่เลือกที่จะเงียบและตัดสินใจไปใช้บริการที่อื่นแทนในครั้งต่อไป ข้อควรระวังในการปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ได้แก่ 1) หลีกเลี่ยงการสบตาเนื่องจากเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ 2) ห้ามแตะเนื้อต้องตัว 3) เรียกชื่อด้วยการใช้คำนำหน้าตามด้วยนามสกุล 4) ยืนห่างจากนักท่องเที่ยวในระยะที่เหมาะสมคือประมาณ 2.5-3 ฟุต

ทฤษฎีของมาสโลว์

แนวความคิดของมาสโลว์ ที่ได้อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการของมนุษย์จะเป็นตัวกระตุ้นในการแสดงพฤติกรรมเพื่อสนองความต้องการนั้นๆ และความต้องการของมนุษย์มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด และเป็นการยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นขอความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ มาสโลว์ได้นำเสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการในปี ค.ศ.1943 ปรากฏในรายงานเรื่อง “A Theory of Human Motivation” ที่แสดงไว้ในรูปของฐานพีระมิด โดยความต้องการลำดับแรกจะมีมากที่สุดเป็นความต้องการพื้นฐาน ที่มนุษย์ทุกคนขาดไม่ได้ ไปจนถึงความต้องการสูงสุดในบันไดขั้นที่ 5 ซึ่งความต้องการทั้ง 5 ขั้น มีรายละเอียดดังนี้



รูปที่ 5 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์

1. ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs)

คือความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน นั่นคือปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ซึ่งความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการใช้ในการชีวิตประจำวัน หากมนุษย์ขาดความต้องการเหล่านี้หรือไม่เพียงพอต่อความต้องการ ก็จะส่งผลต่อคุณภาพของร่างกาย รวมทั้งขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างแน่นอน เช่นในบางประเทศในทวีปแอฟริกาเกิดความขัดแย้งและสงครามกลางเมือง พลเมืองไม่ได้รับความต้องการนี้อย่างเพียงพอจึงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมทุกด้าน เช่น ขาดแคลนทั้งอาหาร น้ำและยารักษาโรค

2. ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs)

เมื่อมนุษย์ได้รับความต้องการพื้นฐานเพียงพอแล้ว ก็จะเริ่มมีความต้องการที่เพิ่มขึ้น นั่นคือการดำรงชีวิตให้อยู่รอดอย่างปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นความต้องการให้มีครอบครัวที่อบอุ่น ความต้องการความมั่นคงในหน้าที่การงาน เพื่อนำไปสู่การมีรายได้และหน้าที่การงานที่มั่นคง หรือ มีเพื่อนร่วมงานและหัวหน้าที่ดี สิ่งเหล่านี้จะมีผลทำให้เกิดความสำเร็จในด้านการงานและในเรื่องส่วนตัว ซึ่งหากได้รับความต้องการเหล่านี้ก็จะได้รับความรู้สึกที่มั่นคงและปลอดภัย

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Need)

ไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือมนุษย์ย่อมต้องการความรักความเอาใจใส่การพียงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงเกิดความต้องการขั้นที่ 3 คือ การมีเพื่อน คนรัก ครอบครัว และต้องการให้เป็นที่ยอมรับในความสามารถของตน ต้องการความเป็นพวกพ้อง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความรัก ที่เป็นสิ่งจรรโลงใจให้มีความปรองดองและความสงบสุขในสังคม

4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self-Esteem Need)

เมื่อมนุษย์มีความเพียบพร้อมหรือได้รับตอบสนองตามความต้องการในด้านกายภาพ ความปลอดภัย ความรักแล้ว ก็จะเริ่มมีความต้องการอีกขั้นคือความก้าวหน้าและการยอมรับในคุณค่าของตนจากบุคคลอื่นรอบข้าง ความต้องการการยกย่องชมเชย ซึ่งในขั้นตอนนี้มนุษย์จะเห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อมั่นว่าตนเองมีความรู้ความสามารถ และสามารถประสบความสำเร็จ ก็ย่อมที่จะให้เป็นที่ยอมรับนับถือจากผู้อื่นหรือคนรอบข้าง นั่นคือการได้รับการยกย่องชมเชย ให้รางวัล เชิดชูจากบุคคลอื่นรอบข้างนั่นเอง

5. ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs)

เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ที่มนุษย์น้อยคนจะไปถึงได้ เริ่มจากการที่ต้องได้รับความต้องการทั้งสี่ด้านข้างต้นอย่างเพียงพอก่อน ความต้องการนี้มาสโลว์อธิบายว่า เป็นความ

ต้องการและความปรารถนาที่มนุษย์จะใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีทั้งหมดในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เท่าที่เขาพึงจะทำได้ตามศักยภาพ เช่น เมื่อเป็นนักดนตรีก็พยายามพัฒนาตนเองให้เป็นนักดนตรีที่เล่นเก่งที่สุด ด้วยการฝึกฝน เป็นต้น

ทฤษฎีปัจจัยผลักและปัจจัยดึง

ทฤษฎีปัจจัยผลักและปัจจัยดึงทางการท่องเที่ยว (Push-Pull Factors) หรือ The Sign-Gestalt Paradigm โดยระบุว่า ปัจจัยของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็นสองลักษณะ ได้แก่ ปัจจัยผลัก (Push Factors) และปัจจัยดึง (Pull Factors) คือผู้เดินทางท่องเที่ยวเพราะมีปัจจัยผลักจากภายในและถูกดึงดูดจากปัจจัยภายนอก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลถูกผลักเพื่อให้เกิดปัจจัยในการตัดสินใจท่องเที่ยวและถูกดึงดูดโดยความน่าสนใจของจุดหมายปลายทาง อูยซาล์; และฮาแกน (Uysal; and Hagan. 1993)

ปัจจัยผลัก (Push Factors) คือความต้องการ ความปรารถนาซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นจากภายในที่จะส่งให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจไปเที่ยว (ธนวัต กองประเสริฐ และคณะ. 2557 : 16; อ้างอิงจาก ภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร. 2555) ปัจจัยผลักดันในการท่องเที่ยว (Push Factors) ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย คือ ความต้องการค้นหาความแปลกใหม่ (Novelty Seeking) ความต้องการพักผ่อนและความต้องการหลีกหนี (Relaxation/Escape) ความต้องการท่องเที่ยวผจญภัย ความตื่นเต้นหรือความบันเทิง (Adventure/Thrills/Entertainment) ความต้องการเพิ่มพูนความรู้หรือศึกษาวัฒนธรรม (Intellectual/Cultural Enrichment) และความต้องการเติมเต็มความต้องการของตน (Self-Fulfillment/Actualization) โดยปัจจัยผลักเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา รวมถึงสภาพแวดล้อมของนักท่องเที่ยวที่จูงใจให้บุคคลเดินทางท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ปัจจัยดึง (Pull Factors) เกิดจากปัจจัยกระตุ้นภายนอกที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจจุดหมายปลายทางที่จะเดินทางท่องเที่ยว ปัจจัยดึงจะเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์หรือองค์ประกอบในสถานที่ใดที่หนึ่งที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม เช่น ลักษณะสภาพภูมิอากาศ ทะเลชายหาด สิ่งอำนวยความสะดวก ค่าโดยสารหรือค่าบัตรเข้าชมสถานที่ เป็นต้น โดยทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีจุดหมายปลายทางถือว่ามีความสำคัญต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากจะเป็นตัวชี้วัดศักยภาพของจุดหมายปลายทางที่จะเดินทางนั้นๆ หากนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสนใจและมีทัศนคติที่ดี ก็อาจจะเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวเลือกตัดสินใจที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวหรือเลือกเดินทางไปสถานที่นั้นๆ อย่างง่ายดาย ซึ่งปัจจัยดึงในด้านการท่องเที่ยว (Pull Factors) ประกอบไปด้วย 7 ปัจจัย คือ ปัจจัยทรัพยากรการท่องเที่ยว ภูมิประเทศหรือทำเลที่ตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวก บุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น วัฒนธรรมหรือเทศกาลงานประเพณี สถานที่พักอาศัย ค่าครองชีพหรือค่าใช้จ่าย และหน่วยงานองค์กร นโยบายภาครัฐ เอกชนด้านการท่องเที่ยวประเทศไทย

ทฤษฎีแรงจูงใจในการท่องเที่ยว ที่สัมพันธ์กับปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด (Push and Pull Factors) (วนิดา วาดีเจริญ; และคณะ. 2560ก) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยดังต่อไปนี้ (1) ปัจจัยภายในหรือปัจจัยผลัก (Push Factors) กล่าวถึง ความรู้สึก และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเป็นผลมาจากการถูกกระตุ้นจูงใจให้เกิดความต้องการภายในบุคคลนี้เองที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพ และพฤติกรรมการแสดงของนักท่องเที่ยว โอิลัต; และไอนาฟ (วนิดา วาดีเจริญ; และคณะ. 2560ข : 32-33; อ้างอิงจาก Eilat; and Einav. 2004) ตามทัศนะของ (วนิดา วาดีเจริญ; และคณะ. 2560ข : 32-33; อ้างอิงจาก ศิริเพ็ญ ดาบเพชร. 2557) ให้ทัศนะเกี่ยวกับปัจจัยภายในหรือปัจจัยผลักว่า “คนจะมีพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง” ทัศนะดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เองเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว (2) ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) กล่าวถึง ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น (วนิดา วาดีเจริญ; และคณะ. 2560ก : 32-33; อ้างอิงจาก นิรันดร์ ทัพไชย. 2550) กล่าวถึงปัจจัยดึงดูดเหล่านี้ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภาพลักษณ์ที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดจนความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางนั้นๆ ได้อย่างสวัสดิภาพ

จากงานวิจัยของ คอรัมปีตัน; และแม็คเคย์ (Crompton; and McKay. 1997) สามารถสรุปปัจจัยผลักและปัจจัยดึงดูดในการท่องเที่ยวได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ปัจจัยผลัก ปัจจัยดึงดูด ในด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยผลัก (Push Factor)	ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor)
1. ความมั่นคงด้านการเงิน	1. ความปลอดภัยในประเทศที่ท่องเที่ยว
2. สุขภาพที่แข็งแรง	2. มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
3. มีเวลาว่าง	3. ได้รับข้อมูลเรื่องประเทศที่ท่องเที่ยว
4. การสนับสนุนจากครอบครัวให้มาเที่ยว	4. การเดินทางสะดวก
5. ต้องการลองสิ่งแปลกใหม่	5. การบริการดูแลเอาใจใส่
6. ต้องการเป็นนักผจญภัย	6. สินค้าและบริการราคาถูก
7. ต้องการเรียนสิ่งใหม่ๆ	7. ค่าใช้จ่ายโดยรวมถูก
8. หลบหนีชีวิตประจำวัน	8. เทศกาลต่างๆ ของประเทศที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 ปัจจัยผลัก ปัจจัยดึง ในด้านการท่องเที่ยว (ต่อ)

ปัจจัยผลัก (Push Factor)	ปัจจัยดึง (Pull Factor)
9. พักผ่อนต่างแดน	9. แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย
10. เรียนรู้วัฒนธรรมแปลกๆใหม่ๆ	10. มีสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรม
11. ต้องการประสบการณ์ต่างแดน	11. ท่องเที่ยวยามราตรี
12. ความสนุกสนานในชีวิต	12. สภาพแวดล้อมทางสังคม
13. เพื่อนไปมาแล้วแนะนำต่อ	13. ระยะทางของการเดินทาง
14. ต้องการลองอาหารแปลกๆ	14. มีระบบดูแลสุขภาพ
15. ชื่นชอบวัฒนธรรมแปลกๆ	15. การพูดคุยสื่อสาร

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว

เป้าหมายด้านการท่องเที่ยวของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) “ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 3 ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index : TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ 30 ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีทั้งสิ้น 10 ยุทธศาสตร์ สำหรับในเอกสารงานวิจัยนี้ จะขอกล่าวเฉพาะยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองในเขตภาคเหนือ ดังต่อไปนี้

พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและความยั่งยืน มีธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการบริการในด้านสุขภาพและศึกษาที่มีมาตรฐาน รวมทั้งสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงขึ้น

1. พัฒนากลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ได้แก่

- กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยนำความโดดเด่นของอารยธรรมล้านนาซึ่งมีเอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญา พัฒนาสู่สินค้าและบริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร โดยฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร และเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง
- กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

2. ยกระดับคุณภาพด้านการท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายเฉพาะพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ น่าน ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมและนิทรรศการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว และการท่องเที่ยวแบบพักผ่อน โดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมช่องทางการตลาดโดยใช้อินเทอร์เน็ต

ประเภทของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวประเทศไทยได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวตามความสำคัญและสภาพแวดล้อม ได้ 12 ประเภทดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : (Eco-Tourism)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้นให้มีกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีการจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมภายในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้สามารถเพิ่มเติมได้อีกมากมายตามความนิยมของคนในแต่ละยุคสมัย เมื่อมีการระบุดังว่ากิจกรรมนั้นๆ สามารถให้ความรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันมีปรากฏอยู่หลายๆ แห่ง ตัวอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์เฉพาะทาง แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ อุทยานธรรมชาติและเทคโนโลยี่ และ MICE (Meeting & Incentives & Conventions & Exhibitions) เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ : (Historical Attraction)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์ สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่นโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

4. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ : (Natural Attraction)

หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สันฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ ของท้องถิ่น นั้นๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทาง วิชาการก็ได้

5. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ : (Recreational Attraction)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนและเสริมสร้างสุขภาพ ให้ความสนุกสนาน รื่นรมย์ บันเทิง และการศึกษาหาความรู้ แม้ไม่มีความสำคัญในแง่ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม แต่มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวร่วมสมัย ตัวอย่างเช่น ย่านบันเทิงหรือสถานบันเทิง สวนสัตว์ สวนสนุกและสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สวนสาธารณะ และสนามกีฬา

6. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : (Cultural Attraction)

หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภทนี้ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

7. แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ

ในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานสำหรับแหล่งท่องเที่ยว น้ำพุร้อนธรรมชาติ มีจุดประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อน ธรรมชาติอย่างชัดเจน โดยเน้นในด้านการกำหนดมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการบริการต่างๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นสำคัญ และต้องไม่ส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากน้ำพุร้อน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติประเภทหนึ่ง ซึ่งหากไม่มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติได้ นอกจากนี้ การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้ เป็น เครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของตน และยังสามารถใช้เป็นข้อมูล ที่สำคัญเพื่อประกอบการตัดสินใจ ของ

นักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ น้ำพุร้อนธรรมชาติของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

8. แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด : (Beach Attraction)

หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีชายหาดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นบริเวณชายหาด ได้แก่ การเล่นน้ำ การอาบแดด กีฬาทางน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นต้น

9. แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก

สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีน้ำตกเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำตก ได้แก่ การว่ายน้ำ การนั่งพักผ่อน รับประทานอาหาร การเดินสำรวจน้ำตก การล่องแก่งการดูนก และการตกปลา เป็นต้น

10. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ

หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีถ้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติและอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาหาความรู้เข้าไปด้วย ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ ได้แก่ การเข้าชมบรรยากาศและหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ การศึกษาด้านโบราณคดีของมนุษย์ยุคต่างๆ ที่เคยอาศัยในถ้ำ การนมัสการพระพุทธรูป การให้อาหารสัตว์ การปิกนิกและรับประทานอาหาร เป็นต้น

11. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ

การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวประเภท เกาะสามารถแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่งมีจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 47 ตัวชี้วัด โดยแต่ละตัวชี้วัดมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน จึงมีค่าคะแนนรวมทั้งสิ้น 235 คะแนน โดยการให้คะแนนจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบคุณค่าด้านการท่องเที่ยวและความเสี่ยงต่อการถูกทำลายมากที่สุด เนื่องจากเป็นปัจจัยดึงดูดใจสำคัญสำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการมีความสำคัญของคะแนนรองลงมา และองค์ประกอบด้านศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญของ คะแนน น้อยที่สุด

12. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง

หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีแก่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลินและนันทนาการในรูปแบบที่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ การล่องแก่ง การพายเรือ การพักผ่อน และการเดินป่า ซึ่งอาจเสริมกิจกรรมเพื่อการศึกษาธรรมชาติเข้าไปด้วย ได้แก่ การดูนก การสำรวจธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชต่างๆ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนวัตร กองประเสริฐ; และคณะ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประเภทนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่” ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยความต้องการค้นหาความแปลกใหม่ ปัจจัยความต้องการเติมเต็มความต้องการของตน ปัจจัยภูมิประเทศหรือทำเลที่ตั้ง และปัจจัยที่พักอาศัย มีอิทธิพลต่อประเภทของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญมากจะมีแนวโน้มที่จะเป็นนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะสั้น ในขณะที่ปัจจัยการมีรายได้สูงมากกว่า 90,001 บาทขึ้นไป ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น วัฒนธรรม เทศกาลงานประเพณี และปัจจัยค่าครองชีพและค่าใช้จ่าย พบว่ามีอิทธิพลต่อประเภทของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญมากจะมีแนวโน้มที่จะเป็นนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว โดยปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประเภทของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมากที่สุด

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “โครงการศึกษาตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงญี่ปุ่น” ผลวิจัยพบว่า ในปี 2559 ประชากรชาวญี่ปุ่นมีจำนวนประมาณ 127,297,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงจำนวน 4,221,516 คน จำแนกเป็นกลุ่มที่เคยเดินทางมาประเทศไทยแล้ว 1,846,855 คน และเป็นกลุ่มที่ยังไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย 2,374,661 คน นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่ยังไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ช่วงอายุ 45-54 ปี เป็นผู้บริหารระดับสูง เจ้าของกิจการ ผู้เชี่ยวชาญสาขาอาชีพเฉพาะ เช่น แพทย์ นักบัญชี สถาปนิก หรือ เป็นพนักงานบริษัทเอกชนระดับหัวหน้างานขึ้นไป ปัจจัยสำคัญในการเลือกเป้าหมายท่องเที่ยวต่างประเทศ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความมั่นใจด้านความปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบตามความต้องการ ถึงแม้ไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย แต่ทั้งหมดรู้จักประเทศไทยดี และมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทยในด้านความคุ้มค่า คัมราค่า กิจกรรมสเปา ความมีอัธยาศัยดีของคนท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมด้านอาหาร ขณะที่ประเมินว่าประเทศไทยยังขาดภาพลักษณ์ที่ดีในด้านความหรูหรา ความปลอดภัย และภาพลักษณ์ด้านความโรแมนติก 1 ใน 5 ที่ยังนิยมเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่มทัวร์ แม้กลุ่มใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง แต่ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 60 ก็ยังเลือกใช้บริการของบริษัททัวร์ในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น จองตั๋ว จองโรงแรม

วางแผนการเดินทางแบบเป็นกลุ่มคณะ ซึ่งใช้เวลาการวางแผนการเดินทาง 2-3 เดือนก่อนเดินทางจริง ประเทศที่เป็นเป้าหมายการเดินทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงชาวญี่ปุ่นที่ยังไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย 5 ลำดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ไต้หวัน สิงคโปร์ และอิตาลี ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเพื่อการท่องเที่ยวต่างประเทศ (ไม่รวมค่าเครื่องบิน) ประมาณ 3,155 เหรียญสหรัฐต่อทริป (ประมาณ 100,000 บาท) เกือบครึ่งหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่พัก และ 1 ใน 4 เป็นการช้อปปิ้ง ร้อยละ 15 เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม ระยะทางการเดินทางมีความสัมพันธ์โดยตรงกับค่าใช้จ่ายที่ใช้ โดยการท่องเที่ยว Long-haul ใช้จ่ายเฉลี่ย 3,522 เหรียญสหรัฐต่อทริป Medium-Haul (ระยะทางมาประเทศไทยอยู่ในช่วงนี้) ใช้จ่ายเฉลี่ย 2,027 เหรียญสหรัฐต่อทริป และ Short-Haul ใช้จ่ายเฉลี่ย 1,710 เหรียญสหรัฐต่อทริป ได้มีการแบ่งกลุ่มตามคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มนักบริหารรุ่นใหม่ อายุเฉลี่ยประมาณ 35 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทำงานออฟฟิศในเมือง หรือประกอบวิชาชีพเฉพาะทางซึ่งอาศัยความรู้ความชำนาญสูง ต้องการได้รับการยกย่องชมเชย จึงชอบเรียนรู้ขอบแสวงหาโอกาส มีสัดส่วนร้อยละ 17.41 หรือจำนวน 413,538 คน กิจกรรมที่นิยม ช้อปปิ้ง ชมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ชิมอาหารท้องถิ่น ทำกิจกรรมชายทะเลและดำน้ำ กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการดำน้ำมากกว่ากลุ่มอื่น ภาพลักษณ์ด้านบวกของไทยต่อคนกลุ่มนี้ ได้แก่ ความคุ้มค่าคุ้มค่า ราคา อาศัยคนท้องถิ่น กิจกรรมสปา วัฒนธรรมอาหาร รวมถึงวิถีชุมชน ภาพลักษณ์ที่อ่อนแอของไทย ได้แก่ ความปลอดภัยและความหยาบ

กลุ่มนักบริหารหญิง อายุเฉลี่ย 44 ปี เกือบทั้งหมดทำงานออฟฟิศในเมือง เติบโตมาทางกลางการแข่งขันที่ยังมีความเหลื่อมล้ำด้านเพศอยู่บ้าง ดังนั้นในส่วนลึกจึงยังคงแสวงหาการยอมรับและการยกย่องชมเชย มีสัดส่วนร้อยละ 10.86 หรือ จำนวน 257,772 คน กิจกรรมที่นิยม คือ ชมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ช้อปปิ้ง ทำกิจกรรมชายทะเล ชิมอาหารท้องถิ่นและกิจกรรมสปา เป็นต้น โดยเฉพาะกลุ่มนี้ให้ความสนใจกิจกรรมสปาในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ภาพลักษณ์ด้านบวกของไทย ได้แก่ ความคุ้มค่าคุ้มค่า ทรัพยากรคนท้องถิ่น กิจกรรมสปา วัฒนธรรมด้านอาหาร ภาพลักษณ์ที่ยังอ่อนแอของไทย ได้แก่ ความหยาบ และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการช้อปปิ้ง

กลุ่มผู้บริหารระดับกลางถึงสูง เพศชาย อายุเฉลี่ย 50 ปี ผ่านประสบการณ์มานาน ให้ความสำคัญสูงกับ เกียรติและศักดิ์ศรี มีสัดส่วนร้อยละ 1,267,507 คน กิจกรรมยอดนิยมได้แก่ เที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ช้อปปิ้ง ชิมอาหารท้องถิ่น ทำกิจกรรมชายทะเล นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกีฬาอล์ฟ และการท่องเที่ยวด้วยเรือสำราญ ภาพลักษณ์ด้านบวกของไทยได้แก่ ความคุ้มค่าคุ้มค่า กิจกรรมสปา แสงสียามค่ำคืน รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ภาพลักษณ์ที่ยังอ่อนแอของไทย ได้แก่ ความหยาบ แหล่ง

ท่องเที่ยวเพื่อการแต่งงาน และ การท่องเที่ยวด้วยเรือสำราญ และกลุ่มนี้ใช้จ่ายด้านที่พักในสัดส่วนที่สูง

กลุ่มผู้สูงวัยที่ผ่านความสำเร็จมาแล้วอย่างโชกโชน อายุเฉลี่ยประมาณ 60 ปี ยังคงเคร่งครัดในกฎระเบียบ รั้งการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย มีสัดส่วนร้อยละ 17.47 หรือจำนวน 414,971 คน กิจกรรมยอดนิยม ได้แก่ ชมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ชิมอาหารท้องถิ่น และช้อปปิ้ง (เลือกซื้อเฉพาะของที่ระลึก กับอาหารและขนม) นอกจากนี้ให้ความสนใจกีฬากอล์ฟในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ ภาพลักษณ์ด้านบวกของไทย ได้แก่ ความคุ้มค่าคุ้มค่า ราคา อธิบายคนท้องถิ่น กิจกรรมสปา แสงสียามค่ำคืน และ วัฒนธรรมด้านอาหาร ภาพลักษณ์ที่ยังอ่อนแอของไทย ได้แก่ ความหยาบ และความปลอดภัย

กลุ่มแม่บ้าน ที่ส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาดี อายุเฉลี่ยประมาณ 46 ปี มีสามีเป็นผู้บริหารในบริษัทขนาดใหญ่ หรือนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ กลุ่มนี้มีสัดส่วนร้อยละ 5.54 หรือจำนวน 131,557 คน กิจกรรมยอดนิยม ได้แก่ ช้อปปิ้ง ชิมอาหารท้องถิ่น ทำกิจกรรมทางทะเลหรือชายหาด กิจกรรมสปา ซึ่งกลุ่มนี้ให้ความสนใจในการช้อปปิ้งในสัดส่วนที่สูงมาก ส่วนใหญ่เลือกซื้อของหลายประเภท เช่น ของที่ระลึก เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องสำอาง อาหาร ขนม รวมถึงเครื่องหนัง ภาพลักษณ์ด้านบวกของไทย ได้แก่ ความคุ้มค่าคุ้มค่า ราคา อธิบายคนท้องถิ่น และกิจกรรมวิถีชีวิตชุมชน ภาพลักษณ์ที่ยังอ่อนแอของไทย ได้แก่ ความหยาบ และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการช้อปปิ้ง

กลุ่มย่อยของกลุ่มนักบริหารหญิงที่ครองความเป็นโสด มีอายุเฉลี่ยประมาณ 40 ปี ลักษณะเด่นของกลุ่มนี้คือการดูแลบุคลิกอย่างดี ให้ความสำคัญกับความหยาบ เพื่อเป็นรางวัลกับความสำเร็จที่ได้มาอย่างยากเย็น มีสัดส่วนไม่มาก เพียงร้อยละ 4.26 หรือจำนวน 97,515 คน กิจกรรมยอดนิยม ได้แก่ ชิมอาหารท้องถิ่น ชมสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง ช้อปปิ้ง และทำกิจกรรมชายหาด ภาพลักษณ์ด้านบวกของไทย ได้แก่ ความหยาบ วัฒนธรรมด้านอาหาร และวิถีชีวิตชุมชน ภาพลักษณ์ที่ยังอ่อนแอของไทย ได้แก่ ความหยาบ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการแต่งงาน และ การท่องเที่ยวด้วยเรือสำราญ

วนิดา วาตีเจริญ; และคณะ (2560ข) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โครงการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมในประเทศไทย 10 อันดับของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ผลวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ร้อยละ 38 และ 27 นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ ร้อยละ 19 และ 15 นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ร้อยละ 17 และ 13 นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเหล่านี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวหนาแน่น หากไม่มีการกระจายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อาจมีความเสี่ยงในกรณีที่เกิดเหตุการณ์วิกฤติ ไม่ว่าจะเป็นภัยธรรมชาติ การก่อการร้าย หรือ เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองเกิดขึ้น นอกจากนี้ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการในช่วงเทศกาลต่างๆ จากข้อมูลของ Travel and Tourism Competitiveness Index พบว่าประเทศ

ไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันในลำดับที่ 35 ของโลก และเป็นอันดับที่ 10 ในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์ (อันดับที่ 11 ของโลก) และมาเลเซีย (อันดับที่ 25 ของโลก) ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการบริการนักท่องเที่ยวซึ่งต้องเร่งพัฒนา ได้แก่ด้านการบริหารความเสี่ยง ความปลอดภัย และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีจุดแข็งด้านทรัพยากรธรรมชาติในลำดับที่ 16 ของโลก ด้วยเหตุนี้แผนพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2258-2560 จึงมีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเมืองรองที่มีศักยภาพ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ 12 เมือง ประกอบด้วย จังหวัดลำปาง น่าน เพชรบูรณ์ เลย บุรีรัมย์ สมุทรสงคราม ราชบุรี จันทบุรี ตราด ชุมพร นครศรีธรรมราช และตรัง โดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกับวิถีชีวิตชุมชนของแต่ละพื้นที่ ตัวอย่าง เช่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ด้วยการพานักท่องเที่ยวญี่ปุ่น เกาหลีใต้ในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนือ และจังหวัดยอดนิยมของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไปเยือนจังหวัดลำปาง เยี่ยมชมสถาปัตยกรรมล้านนา โบราณสถาน วัดวาอาราม ส่งเสริมคุณค่าและอนุรักษ์วิถีชีวิตความเป็นไทย อนุรักษ์วัฒนธรรมโบราณ อย่าง รถม้า หอนาฬิกา สะพานข้ามแม่น้ำ สถานีรถไฟและที่สำคัญคือการเชื่อมกันด้วยรถไฟผ่านอุโมงค์ขุนตาน และเลือกชมเลือกซื้อผ้าทอพื้นเมืองเป็นของฝากกลับบ้าน เพิ่มค่าใช้จ่ายให้แก่นักท่องเที่ยว กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จังหวัดตราด 1 ใน 12 เมืองห้ามพลาดและเป็นเมืองท่องเที่ยวยอดนิยมอันดับ 7 ของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น และอันดับ 9 ของนักท่องเที่ยวเกาหลีใต้ เป็นอีกหนึ่งจังหวัดศักยภาพที่รองรับนักท่องเที่ยวได้ใกล้เคียงกับจังหวัดชลบุรี มีจำนวนนักท่องเที่ยวหนาแน่นกว่า 7.2 ล้านคน หากแต่จังหวัดตราดยังมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียง 4 แสนคนต่อปีเท่านั้น ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวมุ่งส่งเสริมและพัฒนา จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ไปสู่การท่องเที่ยวชายทะเลสี่สัปดาห์นอกระดับสากลที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านมาตรการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา โดยเฉพาะจังหวัดตราดที่มีหมู่ทะเลตราดสวยงามมากมาย เช่น เกาะช้าง เกาะกูด เกาะหมาก เกาะเสม็ด เกาะมันนอก เป็นที่นิยมของนักกีฬาดำน้ำสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) ให้กับจังหวัดตราด ด้วยเหตุนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). 2559) ควรสื่อภาพลักษณ์สี่สัปดาห์การท่องเที่ยววิถีไทย ตามเขตพื้นที่ศักยภาพเชื่อมโยงกับพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละประเทศที่มีได้ คาดหมายกระจายรายได้สู่ชุมชนและท้องถิ่น สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืน

นรินทร์พร อภิรักษ์ไพบูลย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงสำรวจการจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นสูงอายุโดยเทคนิควิเคราะห์การจัดกลุ่มปัจจัยการตัดสินใจเดินทางแบบพหุนัยระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ผลวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยการตัดสินใจสามารถจัดกลุ่มได้ 7 กลุ่ม ด้านการจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นสูงอายุที่ต้องการพำนักระยะยาว สามารถจำแนกกลุ่มได้

3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเน้นความเรียบง่าย 2) กลุ่มเน้นความสะดวกสบาย 3) กลุ่มเน้นความเป็นธรรมชาติ และ การศึกษาสรุปได้ว่าแต่ละกลุ่มนักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีปัจจัยการตัดสินใจที่แตกต่างกันแต่นักท่องเที่ยวซึ่งชอบความหลากหลายทางการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เหมือนกัน

จิติพร ศรีอาภรณ์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ผลวิจัยพบว่า ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ที่ 61-70 ปี โดยส่วนมากเกษียณอายุแล้ว โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับอิทธิพลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมความสะดวก ปัจจัยการเข้าถึงและปัจจัยสิ่งดึงดูดใจในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบมากที่สุดคือเรื่องของการขนส่ง และปัญหาเรื่องของการสื่อสารภาษาญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม จังหวัดเชียงใหม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในการเข้ามาพำนักระยะยาว เนื่องจาก 1) อิทธิพลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมความสะดวก มี 3 ปัจจัยย่อยคือ ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว มีระบบธนาคารและแลกเปลี่ยนเงินตราที่ไม่ยุ่งยาก และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวตลอดเวลา มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวในระดับมาก 2) อิทธิพลของปัจจัยการเข้าถึง มี 3 ปัจจัย ได้แก่ สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้หลายทาง เช่น รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน และอื่นๆ การมีข้อมูลสถานที่พัก แหล่งท่องเที่ยวมีความทันสมัย เชื่อถือได้ มีหน่วยงานให้คำแนะนำข้อมูลสถานที่พักโรงแรมที่ไว้วางใจ และมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการมาพักในจังหวัดเชียงใหม่ 3) อิทธิพลของปัจจัยสิ่งดึงดูดใจ มีปัจจัยย่อย 3 อันดับ ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ได้แก่ ความมีน้ำใจและอัธยาศัยดีของคนเชียงใหม่ มีอาหารที่มีรสชาติถูกปาก อาหารหลากหลาย และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย

จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นในจังหวัดภูเก็ต ผลวิจัยพบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 25-35 ปี โสด มาท่องเที่ยวพร้อมกับเพื่อน และครอบครัว มีประสบการณ์การใช้บริการเชิงสุขภาพจากที่อื่นและเคยใช้บริการในประเทศไทย ได้รับข่าวสารจาก เพื่อน คนที่รู้จัก สื่อเทคโนโลยี และบริษัทนำเที่ยว เป้าหมายที่ใช้บริการก็คือเพื่อการผ่อนคลาย

2) ปัจจัยในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า มี 2 ปัจจัย คือ 1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว สำหรับให้บริการแก่ลูกค้า แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรที่มนุษย์สร้าง และ 2. วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงรักษาโรค ซึ่งสามารถนำมาจัดรูปแบบได้ 4 รูปแบบ คือ 1. รูปแบบที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก ที่ใช้ทรัพยากรตามธรรมชาติและเน้นการดูแลและป้องกันโรคเป็นหลัก 2. รูปแบบที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเอง ต้องอาศัยทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และเน้นการดูแลและป้องกันโรคเป็นหลัก 3. รูปแบบ

ที่เน้นภูมิปัญญาพื้นบ้าน ใช้อรรถความรู้ที่เกิดขึ้นชุมชนเพื่อการรักษาโรค 4. รูปแบบบริการทางการแพทย์ เป็นรูปแบบที่ ต้องอาศัยปัจจัยการผลิตสูง เตรียมความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานสูง เน้นการรักษาโรคเป็นหลัก

3) นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นจะเน้นการท่องเที่ยวรูปแบบที่ 1, รูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 3 เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยด้านเวลา ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ปัจจัยด้านส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งรูปแบบที่ออกมาจะเป็นรูปแบบกึ่งการท่องเที่ยวแบบมวลชน (แพ็คเกจทัวร์) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านดูแลและป้องกันโรค สำหรับรูปแบบที่ 4 ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นกลุ่มนี้ยังไม่ชัดเจน

4) จุดแข็งของไทยคือการให้บริการแบบมีอาชีพ คุณภาพ ราคา ความสะดวก แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ครบทุกด้านจำเป็นต้องเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะส่วนของการรักษาโรค และต้องเจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะให้ชัดเจน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเสี่ยงเฉพาะโรค ซึ่งทางภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องเร่งประชาสัมพันธ์และสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาดำเนินการวิจัยในหัวเรื่อง “การศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว” ประกอบไปด้วยขั้นตอนการใช้ระเบียบวิธีการศึกษา คือ การวิจัยข้อมูลทุติยภูมิ, การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการออกแบบการวิจัยดังต่อไปนี้

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่มาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีสิ่งความอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในด้านการเดินทางท่องเที่ยวได้หลายทาง เช่น รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน มีข้อมูลสถานที่พัก แหล่งท่องเที่ยวที่มีความทันสมัย และเชื่อถือได้ มีหน่วยงานให้คำแนะนำข้อมูลสถานที่พักโรงแรมที่ไว้วางใจ และมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการมาพักในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก (ฐิติพร ศรีอาภรณ์. 2558) ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในประเทศมาเป็นเวลาพอสมควร สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Study) เพื่อระดมแนวคิดในเชิงปฏิบัติการ (Brainstroming) กับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว จำนวน 15 คน จากสมาคม Chiangmai Longstay Life (<http://cli-thaijp.net>) จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ (Dept Interview) การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 2 บริษัท

จากการระดมแนวคิดเชิงปฏิบัติการของนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวภายใต้สมาคม Chiang Mai Longstay Life Club ได้แนะนำนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่มีศักยภาพ ชาวญี่ปุ่นจำนวน 100 คน ตามรายชื่อที่สมาคมมีข้อมูล เหล่านี้คือกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างที่จะทำการเก็บข้อมูลและแปรผล

การพัฒนาเครื่องมือของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม กึ่งโครงสร้าง ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Push and Pull) ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยผลักและปัจจัยดึงของนักท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้พวกเขาไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ คอมป์ตัน; และแม็คเคย์ (Crompton; and McKay. 1997)

ตามทฤษฎีของ คอมป์ตัน; และแม็คเคย์ (Crompton; and McKay. 1997) แบบสอบถามกึ่งโครงสร้างในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยปัจจัยดึง ได้แก่ ความปลอดภัยในประเทศที่ท่องเที่ยว กิจกรรมที่เหมาะสม แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย สถานที่ท่องเที่ยว แหล่งวัฒนธรรม ปัจจัยผลักได้แก่ ความมั่นคงทางด้านการเงิน สุขภาพที่แข็งแรง ต้องการสิ่งแปลกใหม่ เพื่อนไปแล้ว บอกต่อ (อ้างอิงตารางที่ 1) จากปัจจัยเหล่านี้ถูกนำมาพัฒนาเป็นแบบกึ่งสัมภาษณ์โครงสร้างเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ (แบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมในภาคผนวก)

2. แบบสอบถามอ้างอิงตามประเภทของการท่องเที่ยวตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 -2564)

ส่วนที่ 1 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว จำนวน 6 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ถามเกี่ยวกับเพศ, อายุ, สถานภาพการสมรส, ระดับการศึกษา, อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 รูปแบบการท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ

ด้วยการวิเคราะห์ดัชนีวัดความเจริญของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือของประเทศไทย จากนั้นศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด โดยวิเคราะห์จาก

- (1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สิงหาคม 2559
- (2) สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สิงหาคม 2560
- (3) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- (4) กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- (5) สำนักสถิติแห่งชาติ
- (6) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (7) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- (8) กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย
- (9) สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง Specification Sampling (สมชาย วรภิเษมสกุล. 2553) กำหนดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง คือนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีระยะเวลาพำนักไม่ต่ำกว่า 1 ปี ซึ่งทางผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่ม CLL (Chiang Mai Long Stay Life Club) เป็นกลุ่มชาวญี่ปุ่นที่มาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในประเทศไทยเป็นเวลามากพอสมควร สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหาหรือความพึงพอใจสำหรับการท่องเที่ยวในประเทศไทยของชาวญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี การสัมภาษณ์ในครั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่ม CLL ที่ดิ๊กฮิลล์ไฮด์ แอนด์ คอนโดเทล ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2561 เวลา 09.00 น. จนถึงเวลา 16.00 น.

เจ้าของบริษัททัวร์ 2 บริษัทด้วยกัน ทั้งสองบริษัทนี้ได้ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวสำหรับชาวญี่ปุ่นโดยตรง และดำเนินธุรกิจมากกว่า 35 ปี ถือได้ว่าเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างถูกต้องและเป็นข้อมูลที่ต่อต้านสถานการณ์ การท่องเที่ยวในปัจจุบัน การสัมภาษณ์ในครั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริษัทเรนเวลทัวร์ พลัส เซอร์วิส เลขที่ 90/1 ถนนศรีดอนไชย ตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ประกอบการบริษัทเรนโบว์ทัวร์ เลขที่ 162/9 หมู่ 2 ถนนช้างเผือก อำเภอเมือง เชียงใหม่ ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 เวลา 13.00 น.จนถึงเวลา 20.00 น.

ตารางที่ 2 สรุปการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลำดับ	รายการ	กลุ่มตัวอย่าง	สถานที่	วันที่
1.	สัมภาษณ์กลุ่ม Focus group	Chiangmai Longstay Life Club	เชียงใหม่	31 ม.ค. 61
2.	บริษัทเรนเวลทัวร์	กรรมผู้จัดการ	เชียงใหม่	1 ก.พ. 61
3.	บริษัทเรนโบว์ทัวร์	กรรมผู้จัดการ	เชียงใหม่	1 ก.พ. 61
4.	เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ตัวอย่าง ด้วยแบบสอบถาม	นักท่องเที่ยวคุณภาพ	เชียงใหม่	1 ก.พ. ถึง 15 ก.พ. 61

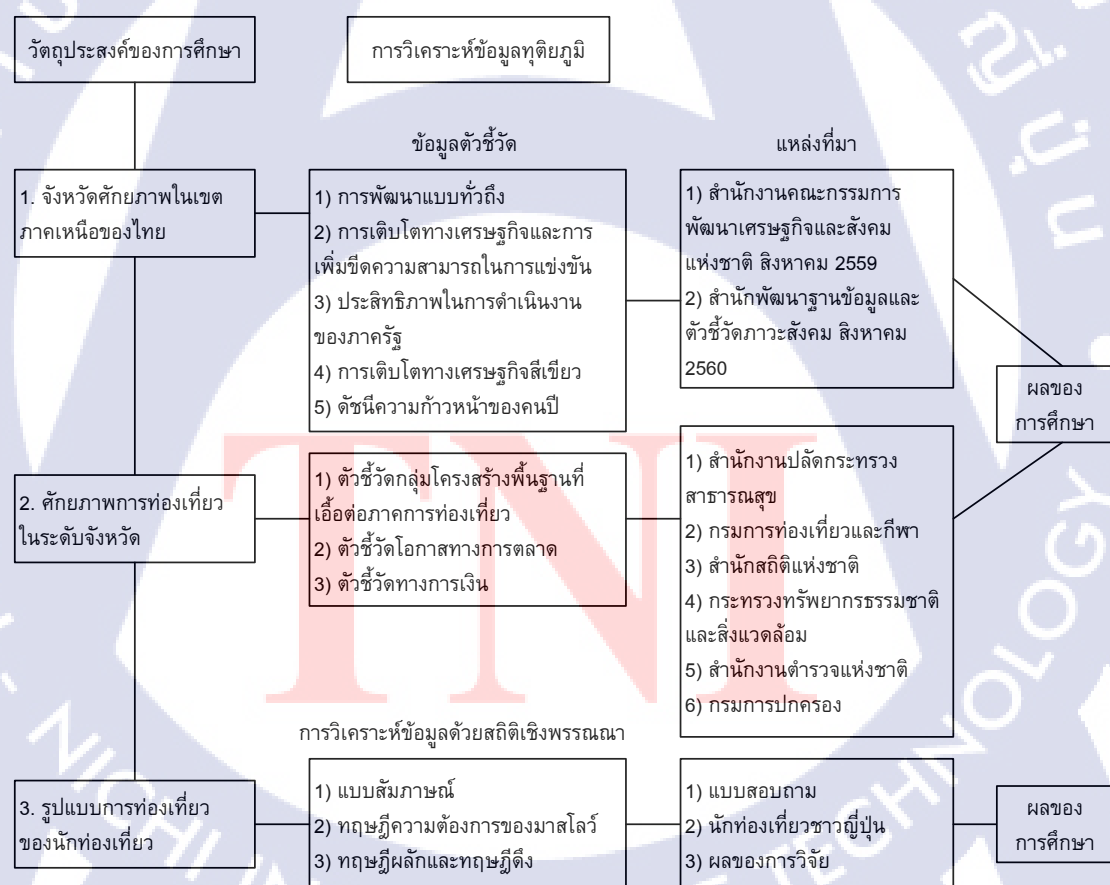
ได้รับความร่วมมือจากสมาคม Chiangmai Longstay Life Club เป็นผู้กระจายแบบสอบถามให้ ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว หลังจากกระจายแบบสอบถามสองอาทิตย์ ผู้วิจัยได้ติดตามแบบสอบถามกลับคืนมาได้ 63 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 63 ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูง จากนั้นจึงนำไปแปรผลด้วยโปรแกรม Spss และสรุปผลของการวิจัยในครั้งนี้ ในบทที่ 4 ผลของการวิจัย

เทคนิคในการวิเคราะห์

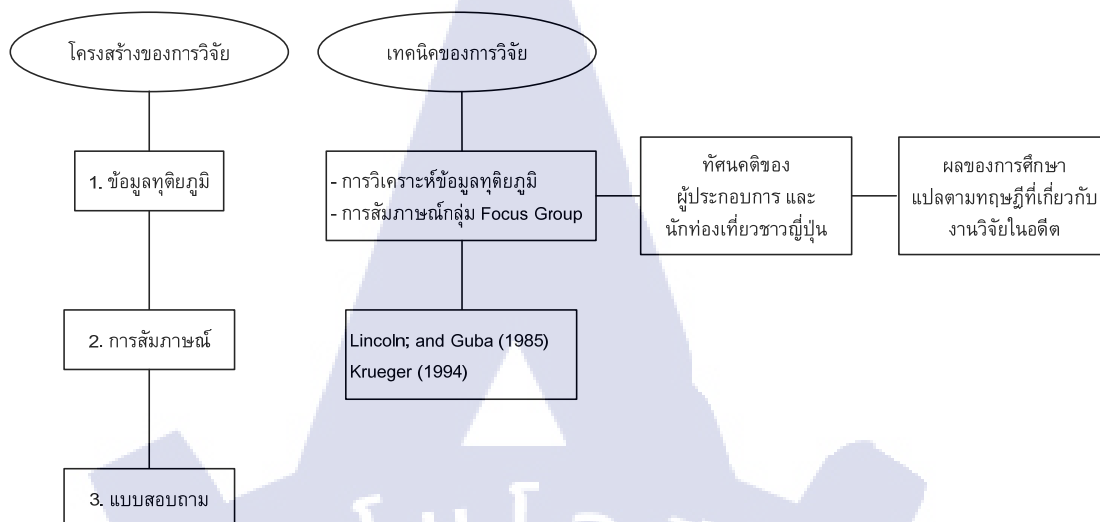
การวิจัยในครั้งนี้ประมวลผลจากข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานของภาครัฐ การสัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพหุระยะยาว การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลที่ได้เหล่านี้จะถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนเหตุและผลจากงานวิจัยในอดีต โดยอ้างอิงงานวิจัยด้านศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และการลงทุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนับจากปี 2540-2558

โดยการวิจัยในครั้งนี้ยึดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลัก และแปรผลตามทฤษฎีและข้อมูลหลักฐานจากข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้เรียกว่าการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ และใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ในเชิงลึกแบบกลุ่ม (Parallel Mixed Analysis Technique) ลินคอน; และกูบา (Lincoln; and Guba. 1985) ตามกรอบของการวิจัยและเทคนิคในการวิเคราะห์

กรอบของการวิจัย



รูปที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย



รูปที่ 7 โครงสร้างและเทคนิคของการวิจัย

ประยุกต์จาก “ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด” และ “โครงการพัฒนา
พื้นฐานการสร้างมูลค่าเพิ่ม : พัฒนาฐานข้อมูลการส่งเสริมการลงทุนธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว”

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดเมืองรอง

1. การพัฒนาแบบทั่วถึง

การพัฒนาแบบทั่วถึงของแต่ละจังหวัด วัดได้จาก 3 ประเด็น คือ 1. ความยากจน และเหลื่อมล้ำซึ่งกล่าวถึงร้อยละของประชากรที่อยู่ใต้ความยากจน สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ และร้อยละผู้อยู่ในประกันสังคมต่อกำลังแรงงาน 2. โครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม กล่าวถึงสัดส่วนประชากรต่อจำนวนแพทย์ 3. การสร้างความมั่นใจว่าสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้อย่างเท่าเทียม กล่าวคือจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยประชากรไทยอายุ 15-59 ปี และค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3

2. การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ วัดได้จาก 3 ประเด็น คือ 1. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัด และอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 2. ความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ กล่าวถึง อัตราการว่างงาน สัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน และสัดส่วนการออมเฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 3. ปัจจัยสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขัน กล่าวถึง ผลผลิตภาพแรงงาน และจำนวนประชากร

3. ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ วัดได้จาก 3 ประเด็น คือ 1. ประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของความสามารถในการให้บริการสาธารณะต่างๆ ในระดับจังหวัด กล่าวถึง อัตราร้อยละของสถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพ HA อัตราร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปา ไฟฟ้า และอินเทอร์เน็ต 2. ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ภายในจังหวัด กล่าวถึง ร้อยละภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บได้ต่อรายได้รวมที่ไม่รวมเงินอุดหนุนและอุดหนุนเฉพาะกิจ 3. ความสามารถในการบริหารงบประมาณของจังหวัด ว่าด้วยความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณจังหวัด

4. การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียว

การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียว วัดได้จาก 2 ประเด็น คือ 1. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ กล่าวถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัด ปริมาณขยะ

ในจังหวัด 2. การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวถึง สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อยานพาหนะและการใช้ไฟฟ้าภาคครัวเรือนต่อประชากร และสัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรม

5. ดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2560

ยึดกรอบแนวคิดการพัฒนาคนมีองค์ประกอบ 8 ดัชนีย่อย คือ 1. ด้านสุขภาพ 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านชีวิตการงาน 4. ด้านรายได้ 5. ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 6. ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน 7. ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร 8. ด้านการมีส่วนร่วม โดยดัชนีย่อยในแต่ละด้าน มี 4 ตัวชี้วัดเท่าๆ กัน รวมตัวชี้วัดทั้งหมด 32 ตัวชี้วัด ซึ่งเป็นข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด สิงหาคม ปี พ.ศ.2559 และ ดัชนีความก้าวหน้าคน ปี พ.ศ.2560

พิจารณาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560-2564 ประกอบด้วย 16 จังหวัด และแบ่งเป็น 2 ภูมิภาค คือภาคเหนือตอนบน มีจังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน ตาก และภาคเหนือตอนล่างมีจังหวัดอุตรดิตถ์ สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี โดยการวิจัยในครั้งนี้วิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดตามดัชนีดังต่อไปนี้



รูปที่ 8 จังหวัดในเขตภาคเหนือของประเทศไทย

วิเคราะห์ศักยภาพจังหวัดเมืองรองที่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ที่เดินทางมาทางพำนักระยะยาวที่ไทย

ตารางที่ 3 การพัฒนาแบบทั่วถึงของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน

ตัวชี้วัด	เชียงราย		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
ร้อยละของประชากรที่อยู่ใต้ความ ยากจน	26.83	9	46.08	1	8.11	48	10.84	38
สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้	0.405	43	0.535	3	0.374	64	0.435	24
ร้อยละผู้อยู่ในระบบประกันสังคมต่อ กำลังแรงงาน	15.94	54	13.93	61	44.51	11	23.91	26
สัดส่วนประชากรต่อจำนวนแพทย์ (คน/แพทย์)	2,818	48	3,054	34	3,003	36	2,032	63
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยประชากรไทย อายุ 15-59 ปี	7.30	74	7.20	76	8.30	58	8.60	49
ค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3 (คะแนน)	36.13	22	33.50	65	36.62	18	37.02	13

ตัวชี้วัด	พะเยา		แพร่		น่าน		ตาก	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
ร้อยละของประชากรที่อยู่ใต้ความ ยากจน	16.52	19	13.11	28	28.80	8	36.53	6
สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้	0.410	40	0.406	42	0.449	18	0.472	12
ร้อยละผู้อยู่ในระบบประกันสังคมต่อ กำลังแรงงาน	20.45	31	20.90	30	16.89	50	22.11	28
สัดส่วนประชากรต่อจำนวนแพทย์ (คน/ แพทย์)	3,571	26	2,955	41	2,764	52	3,045	35
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยประชากรไทย อายุ 15-59 ปี	7.60	72	8.90	37	8.60	50	7.30	75
ค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3 (คะแนน)	37.65	5	38.38	3	37.59	6	34.10	57

จากตารางข้างต้น พบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจำนวนร้อยละของประชากรที่อยู่ใต้ความยากจนสูงสุดถึง 46.08 นับว่าเป็นจังหวัดที่มีประชากรที่อยู่ใต้ความยากจนเป็นลำดับหนึ่งของประเทศไทย และจังหวัดตากที่ร้อยละ 36.53 รองลงมาคือจังหวัดน่านมีประชากรที่อยู่ภายใต้ความยากจนที่ร้อยละ 28.80 รองลงมาคือจังหวัดเชียงราย มีประชากรที่อยู่ใต้ความยากจน อยู่ในลำดับที่ 6 และ 8 ของประเทศไทย อัตราการกระจายรายได้ของจังหวัดในภาคเหนือตอนบนที่ต่ำสุดและสูงสุดที่ 0.374-0.535 ซึ่งนับว่ามีการกระจายรายได้มีสัดส่วนที่ต่ำ ร้อยละของผู้ที่อยู่ในประกันสังคมจะเห็นได้ว่า จังหวัดลำพูนมีจำนวนแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคม

สูงที่สุดในภูมิภาคนี้ คิดเป็นร้อยละ 44.51 หรือลำดับที่ 11 ของประเทศ รองลงมาคือจังหวัดลำปาง มีจำนวนแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคมของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 23.91 สำหรับสัดส่วนประชากรต่อจำนวนแพทย์ จังหวัดพะเยามีสัดส่วนมากที่สุดในภูมิภาคนี้คือ 3,571 คนต่อแพทย์หนึ่งคน รองลงมาคือจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดตากตามลำดับ จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดเมืองรองที่มีจำนวนแพทย์ต่อสัดส่วนประชากรมากที่สุดในภูมิภาคนี้ คือแพทย์หนึ่งคนต่อสัดส่วนประชากร 2,032 คน การสร้างความมั่นใจว่าสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3 ที่เท่าเทียมกัน

ตารางที่ 4 การพัฒนาแบบทั่วถึงของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ตัวชี้วัด	อุตสาหกรรม		สุขภาพ		พินิจโลก		กำแพงเพชร	
	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่
ร้อยละของประชากรที่อยู่ได้ความยากจน	10.88	37	15.59	22	9.11	45	5.71	56
สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้	0.452	17	0.423	29	0.470	15	0.344	71
ร้อยละผู้อยู่ในระบบประกันสังคมต่อกำลังแรงงาน	19.49	37	10.78	74	20.44	32	13.14	64
สัดส่วนประชากรต่อจำนวนแพทย์ (คน/แพทย์)	2,618	56	3,766	22	1,413	70	5,361	5
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยประชากรไทยอายุ 15-59 ปี	9.10	29	8.70	45	9.70	11	7.70	71
ค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3 (คะแนน)	35.25	34	35.13	35	36.61	19	34.36	55

ตัวชี้วัด	พิจิตร		เพชรบูรณ์		นครสวรรค์		อุทัยธานี	
	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่
ร้อยละของประชากรที่อยู่ได้ความยากจน	1.21	69	4.39	59	9.62	40	11.24	34
สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้	0.405	46	0.376	63	0.524	4	0.426	26
ร้อยละผู้อยู่ในระบบประกันสังคมต่อกำลังแรงงาน	18.04	42	15.04	58	18.00	43	18.63	39
สัดส่วนประชากรต่อจำนวนแพทย์ (คน/แพทย์)	2,947	42	4,650	13	2,772	51	3,299	29
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยประชากรไทยอายุ 15-59 ปี	8.60	51	8.20	62	8.90	38	8.50	53
ค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3 (คะแนน)	34.36	54	33.23	70	35.44	31	34.51	48

จากตารางที่ 4 พบว่าจังหวัดสุโขทัยมีจำนวนร้อยละของประชากรที่อยู่ใต้ความยากจนสูงสุดในภูมิภาคนี้ที่ร้อยละ 15.59 หรือลำดับที่ 22 ของประเทศ และจังหวัดอุทัยธานีที่ร้อยละ 11.24 รองลงมาคือจังหวัดอุดรดิตถ์ มีประชากรที่อยู่ใต้ความยากจน ที่ร้อยละ 10.88 อยู่ในลำดับที่ 34 และ 37 ของประเทศ อัตราการกระจายรายได้ของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่างที่ต่ำสุดและสูงสุดที่อยู่ระหว่าง 0.344-0.524 ซึ่งนับว่ามีการกระจายรายได้มีสัดส่วนที่ต่ำ ร้อยละของผู้ที่อยู่ในประกันสังคมจะเห็นได้ว่า จังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคมสูงที่สุดในภูมิภาคนี้ คิดเป็นร้อยละ 20.44 หรือลำดับที่ 32 ของประเทศ รองลงมาคือจังหวัดอุดรดิตถ์ มีจำนวนแรงงานที่อยู่ในระบบประกันสังคมของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 10.88 หรือลำดับที่ 37 ของประเทศ จังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนแพทย์ต่อสัดส่วนประชากรมากสุดในภูมิภาคนี้คือแพทย์หนึ่งคนต่อจำนวนประชากร 1,413 รองลงมาคือจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดนครสวรรค์ 2,618 และ 2,772 คนต่อแพทย์หนึ่งคน การสร้างความมั่นใจว่าสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ จังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดในภูมิภาคนี้ที่ 9.70 ปี และยังมีค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3 สูงสุดในภูมิภาคเช่นกัน และจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยอายุ 15-59 ปี และค่าเฉลี่ยคะแนน O-net ม.3 มีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันที่ 8.20-9.70 ปี และ 33.23-36.61 คะแนน

ตารางที่ 5 การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน

ตัวชี้วัด	เชิงรายได้		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่
อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-0.05	44	35.70	1	2.95	37	3.13	36
อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	-0.010	34	0.160	32	9.72	3	-1.970	50
อัตราการว่างงาน	0.34	66	0.40	62	0.93	26	0.80	36
สัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (เท่า)	5.42	57	8.05	22	9.72	8	5.83	51
สัดส่วนการออมเฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (%)	10.54	66	19.76	39	13.78	55	25.17	11
ผลิตภาพแรงงาน (บาท/คน)	76,927	55	55,029	75	169,426	21	96,362	47

ตารางที่ 5 การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดเมืองรอง
ในเขตภาคเหนือตอนบน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	พะเยา		แพร่		น่าน		ตาก	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ย ของครัวเรือน	7.04	25	6.12	28	0.82	41	8.99	16
อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ มวลรวมจังหวัด	-1.090	43	-3.000	63	0.230	31	2.97	15
อัตราการว่างงาน	0.44	59	0.55	54	0.98	23	0.81	34
สัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของ ครัวเรือน (เท่า)	8.37	19	8.28	20	9.08	13	7.26	30
สัดส่วนการออมเฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ย ของครัวเรือน (%)	22.01	27	24.53	15	20.80	36	24.42	16
ผลิตภาพแรงงาน (บาท/คน)	76,241	56	64,421	68	60,519	72	98,705	45

จากตารางที่ 5 พบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดสูงเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศ ที่ร้อยละ 35.70 นอกนั้นมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนไม่ถึงร้อยละ 10.0 อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลำพูนมีการเปลี่ยนแปลงของ GDP สูงเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 9.72 ในขณะที่จังหวัดแพร่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของ GDP ต่ำที่สุดในภูมิภาคนี้ เพียงร้อยละ -3 หรือลำดับที่ 63 ของประเทศ สำหรับอัตราการว่างงานสูงของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน คือ จังหวัดน่าน ลำพูนและลำปาง อยู่ในเกณฑ์ระดับที่ร้อยละ 0.98, 0.93 และ 0.80 ในขณะที่จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดเมืองรองที่มีอัตราการว่างงานที่ต่ำสุดในภูมิภาคนี้ เพียงแค่ร้อยละ 0.34 เมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดเมืองรองของภาคเหนือตอนบนแล้ว จังหวัดลำพูนมีสัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงที่สุดของภูมิภาคนี้ อยู่ในลำดับที่ 8 ของประเทศ มีสัดส่วนหนี้ 9.72 เท่าของรายได้ครัวเรือน และพบว่าประชากรในจังหวัดลำพูนมีสัดส่วนการออมเพียงร้อยละ 13.78 ในขณะที่จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนการออมเงินของรายได้เฉลี่ยสูงที่สุดที่ร้อยละ 25.17 หรือเป็นลำดับที่ 11 ของประเทศ ด้านผลิตภาพแรงงานพบว่าแรงงานในจังหวัดลำพูนมีผลิตภาพแรงงานสูงที่สุดในภาคเหนือตอนบน ในขณะที่จังหวัดเมืองรองอื่นในภูมิภาคนี้มีผลิตภาพแรงงานอยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศ โดยมีรายได้เฉลี่ยไม่ถึง 100,000 บาทต่อปี

ตารางที่ 6 การเติบโตทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ตัวชี้วัด	อุตสาหกรรม		สโຍทัย		พิษณุโลก		กำแพงเพชร	
	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่
อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	-4.93	61	-3.88	54	-15.01	73	-4.40	59
อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	-3.27	66	-3.09	64	-2.350	59	-7.06	74
อัตราการว่างงาน	1.12	19	1.77	4	0.87	30	0.74	39
สัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (เท่า)	7.77	26	9.81	7	13.68	1	10.16	6
สัดส่วนการออมเฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (%)	17.80	43	22.49	23	8.24	72	13.75	56
ผลิตภาพแรงงาน (บาท/คน)	95,490	48	66,237	65	98,700	46	138,787	27

ตัวชี้วัด	พิจิตร		เพชรบูรณ์		นครสวรรค์		อุทัยธานี	
	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่
อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	1.01	40	3.56	34	-4.57	60	-0.09	45
อัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	-9.50	75	7.04	4	-4.78	71	-2.62	60
อัตราการว่างงาน	0.75	38	0.38	63	0.58	51	0.28	71
สัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (เท่า)	6.73	36	6.97	33	8.61	16	9.67	9
สัดส่วนการออมเฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (%)	23.74	18	24.35	17	21.97	28	18.46	42
ผลิตภาพแรงงาน (บาท/คน)	81,734	53	86,721	51	112,542	36	10,199	42

จากตารางที่ 6 พบว่าจังหวัดเพชรบูรณ์มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดสูงเป็นลำดับที่ 1 ของภูมิภาคหรือลำดับที่ 34 ของประเทศ อยู่ที่ร้อยละ 3.56 รองลงมาคือจังหวัดพิจิตร ร้อยละ 1.01 ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดเมืองรองที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ครัวเรือนลดลงมากที่สุดในภูมิภาคนี้ ที่ร้อยละ -15.01 และอยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศคือลำดับที่ 73 สำหรับอัตราการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดในภูมิภาคนี้ จังหวัดเพชรบูรณ์เท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 7.04 และอยู่ในลำดับที่ 4 ของประเทศ ในขณะที่จังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร และจังหวัดพิษณุโลก มีการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีค่าลดลงร้อยละ -4.78,

-7.06, -9.50 ตามลำดับ สำหรับอัตราการว่างงานในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดสุโขทัย อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก อยู่ในเกณฑ์ระดับที่ร้อยละ 1.77, 1.12 และ 0.87 หรือลำดับที่ 4,19 และ 30 ของประเทศ และจังหวัดอุทัยธานีมีอัตราการว่างงานที่ต่ำสุดในภูมิภาคนี้ ที่ร้อยละ 0.28 หรือลำดับที่ 71 เมื่อพิจารณาสัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิษณุโลกมีสัดส่วนหนี้เฉลี่ยต่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนสูงที่สุดของภูมิภาคและของประเทศ คิดเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศ มีสัดส่วนหนี้ 13.68 เท่าของรายได้ครัวเรือน สัดส่วนการออมของจังหวัดพิษณุโลก พบว่าประชากรที่มีเงินออมมีเพียงร้อยละ 8.24 หรือลำดับที่ 72 ของประเทศ ในขณะที่จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนการออมเงินของรายได้เฉลี่ยสูงที่สุดที่ร้อยละ 24.35 หรือเป็นลำดับที่ 17 ของประเทศ ด้านผลิตภาพแรงงานพบว่าแรงงานในจังหวัดกำแพงเพชรมีผลิตภาพแรงงานสูงที่สุดในภาคเหนือตอนบน โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีที่ 138,787 บาท ถัดมาคือจังหวัดนครสวรรค์ ผลิตภาพแรงงานต่อคนต่อปีอยู่ที่ 112,542 บาท และจังหวัดสุโขทัย ผลิตภาพแรงงานอยู่ระดับต่ำสุดของภูมิภาค อยู่ที่ 66,237 บาท

ตารางที่ 7 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน

ตัวชี้วัด	เชิงรายได้		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
ร้อยละของสถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพ HA	82.35	30	42.86	70	57.14	55	100.00	28
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปา	11.00	61	11.00	61	9.23	68	17.85	35
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงไฟฟ้า	79.75	68	59.91	76	101.88	2	94.44	11
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต	27.39	62	25.10	69	37.58	23	33.93	32
ร้อยละภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ต่อรายได้รวม	12.26	38	7.84	73	13.86	25	10.98	49
ความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณของจังหวัด (%)	93.03	34	96.08	26	91.33	41	89.92	44

ตารางที่ 7 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	พะเยา		แพร่		น่าน		ตาก	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
ร้อยละของสถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพ HA	42.86	69	62.50	53	50.00	59	85.71	27
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปา	14.16	43	12.61	53	11.90	58	20.29	29
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงไฟฟ้า	87.92	40	92.38	23	95.84	8	71.05	74
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต	27.69	61	35.46	28	30.90	48	32.12	41
ร้อยละภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ต่อรายได้รวม	9.04	61	9.05	59	7.83	74	11.87	42
ความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณของจังหวัด (%)	95.98	27	85.57	53	84.47	55	68.63	72

จากตารางที่ 7 ได้พิจารณาร้อยละของสถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพขององค์การอนามัยโลก พบว่าจังหวัดลำปางมีประชากรสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลของรัฐได้ 100% เต็ม มีความพร้อมที่ได้รับการรับรองคุณภาพขององค์การอนามัยโลกอยู่ในลำดับที่ 28 จังหวัดเมืองรองในเขตภูมิภาคเหนือตอนล่างมีประชากรที่สามารถเข้าถึงน้ำประปาสูงสุดของภูมิภาคนี้ คือจังหวัดตาก คิดเป็นร้อยละ 20.29 หรือลำดับที่ 29 ของประเทศ ลำดับถัดมาคือจังหวัดลำปาง มีประชากรสามารถเข้าถึงน้ำประปาร้อยละ 17.85 หรือลำดับที่ 35 ของประเทศ ในขณะที่จังหวัดลำพูนเข้าถึงประปาได้เพียงร้อยละ 9.23 อยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศ จังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบนที่มีศักยภาพในการเข้าถึงไฟฟ้ามากสุดในภูมิภาคนี้คือจังหวัดลำพูน และเป็นลำดับที่ 2 ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 101.88 ตามด้วยจังหวัดน่าน และจังหวัดลำปาง ที่ร้อยละ 95.84 และ 94.44 หรือลำดับที่ 8 และ 11 ของประเทศตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดตากมีประชากรที่เข้าถึงไฟฟ้าเพียงแค่อ้อยละ 71.05 อยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศ ครัวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตพบว่า จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงในภูมิภาคนี้ ที่ร้อยละ 37.58 จัดเป็นลำดับที่ 23 ของประเทศ ในขณะที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ร้อยละ 25 เป็นลำดับรั้งท้ายของประเทศ ด้านการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นต่อรายได้รวมที่ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลพบว่า จังหวัดลำพูนรัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้สูงที่สุดในภูมิภาคนี้คิดเป็นร้อยละ 13.86 จัดอยู่ในลำดับที่ 25 ของประเทศ ถัดมาคือจังหวัดเชียงรายจัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 12.26 จัดอยู่ในลำดับที่ 38 ของประเทศ ความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณพบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนสามารถเบิกจ่ายงบประมาณของจังหวัดได้มากที่สุดที่ร้อยละ 96.08 ในขณะที่จังหวัดตากมีความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณ เพียงแค่อ้อยละ 68.63 และอยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศ

ตารางที่ 8 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของภาครัฐจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ตัวชี้วัด	อุดรดิตถ์		สุโขทัย		พิษณุโลก		กำแพงเพชร	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
ร้อยละของสถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพ HA	66.67	48	100.00	10	100.00	11	72.73	40
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปา	1.94	75	20.62	26	8.71	70	11.81	59
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงไฟฟ้า	92.63	21	90.47	29	83.47	54	79.52	70
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต	29.97	51	31.83	42	43.23	10	29.85	53
ร้อยละภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ต่อรายได้รวม	12.54	33	8.87	62	12.47	35	9.50	54
ความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณของจังหวัด (%)	93.03	34	73.44	70	90.27	43	84.43	56

ตัวชี้วัด	พิจิตร		เพชรบูรณ์		นครสวรรค์		อุทัยธานี	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
ร้อยละของสถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพ HA	100.00	12	45.45	66	100.00	9	50.00	60
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปา	21.38	24	13.05	52	13.53	47	7.42	73
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงไฟฟ้า	91.49	24	87.19	46	83.22	59	86.82	49
ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต	28.18	59	29.95	52	31.06	46	28.85	56
ร้อยละภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บได้ต่อรายได้รวม	8.68	65	8.00	71	11.93	41	8.09	69
ความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณของจังหวัด (%)	99.71	3	89.89	45	97.48	13	98.56	7

เมื่อพิจารณาร้อยละของสถานพยาบาลที่ได้รับรองคุณภาพขององค์การอนามัยโลกพบว่าจังหวัดเมืองรองในภูมิภาคนี้มี 3 จังหวัดที่มีประชากรสามารถเข้าถึงสถานพยาบาลของรัฐได้ 100% เต็ม คือจังหวัดสุโขทัย พิจิตร และ นครสวรรค์ ในขณะที่เดียวกันจังหวัดเพชรบูรณ์มีประชากรที่สามารถเข้าถึงสถานพยาบาลของรัฐต่ำสุดในภูมิภาคนี้ ที่ร้อยละ 45.45 หรือลำดับที่ 66 ของประเทศ จังหวัดที่ประชากรสามารถเข้าถึงน้ำประปาสูงสุดของภูมิภาคนี้คือจังหวัดพิจิตร คิดเป็นร้อยละ 21.38 หรือลำดับที่ 24 ของประเทศ ลำดับถัดมาคือจังหวัดสุโขทัย ที่ร้อยละ 20.62 คิดเป็นลำดับที่ 26 ของประเทศ และจังหวัดอุดรดิตถ์เข้าถึงประปาได้เพียงร้อยละ 1.94 ต่ำสุดในภูมิภาคนี้และอยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศ เมื่อพิจารณาศักยภาพครัวเรือนที่สามารถเข้าถึงไฟฟ้าได้สูงสุดในภูมิภาคนี้ พบว่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีจำนวนครัวเรือนที่เข้าถึงไฟฟ้าสูงที่สุด และ

อยู่ในลำดับที่ 24 ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 92.63 ถัดมาคือจังหวัดพิจิตร สุโขทัย คิดเป็นร้อยละ 91.24 และ 90.47 ตามลำดับ คราวเรือนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตพบว่า จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงสุดในภูมิภาคนี้ ประชากรสามารถเข้าถึงร้อยละ 43.23 จัดเป็นลำดับที่ 10 ของประเทศ นอกนั้นสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในเกณฑ์เฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน ต่ำสุดและสูงสุดที่ร้อยละ 28.18-31.83 ด้านการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นต่อรายได้รวมที่ไม่รวมเงินอุดหนุนจากรัฐบาลพบว่า จังหวัดอุดรดิตถ์รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้สูงที่สุดในภูมิภาคนี้คิดเป็นร้อยละ 12.54 จัดอยู่ในลำดับที่ 33 ของประเทศ ถัดมาคือจังหวัดพิษณุโลกจัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 12.47 จังหวัดนครสวรรค์ จัดเก็บภาษีได้ร้อยละ 11.93 หรือลำดับที่ 35 และ 41 ตามลำดับ ความสามารถในการเบิกจ่ายงบประมาณพบว่าจังหวัดอุดรดิตถ์สามารถเบิกจ่ายงบประมาณของจังหวัดได้มากที่สุดที่สุดในภูมิภาคนี้ที่ร้อยละ 99.71 รองลงมาคือจังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดนครสวรรค์ ที่ร้อยละ 98.56 และ 97.48 หรือลำดับที่ 7 และ 13 ของประเทศ

ตารางที่ 9 การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียวของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน

ตัวชี้วัด	เชียงราย		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
อัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า ไม้ในจังหวัด	0.43	26	0.26	29	3.11	10	0.04	34
ปริมาณขยะในจังหวัด (ตัน)	430,700	13	79,635	73	146,730	60	316,455	30
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมัน เชื้อเพลิงเพื่อยานพาหนะต่อ ประชากร	199	51	116	70	230	46	457	17
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาค ครัวเรือนต่อประชากร	343	53	188	75	509	33	385	48
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าที่ไม่ใช่ ภาคครัวเรือนต่อ GPP	6,789	44	4,925	71	13,230	10	9,014	31
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมัน เชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP	614	14	161	39	46	65	296	27

ตารางที่ 9 การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียวของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	พะเยา		แพร่		น่าน		ตาก	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
อัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า ไม้ในจังหวัด	0.33	27	3.13	9	0.14	31	0.04	35
ปริมาณขยะในจังหวัด (ตัน)	180,675	54	163,885	59	165,345	58	233,600	41
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมัน เชื้อเพลิงเพื่อยานพาหนะต่อ ประชากร	186	54	212	47	200	50	375	23
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาค ครัวเรือนต่อประชากร	316	56	380	50	287	65	327	54
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าที่ไม่ใช่ ภาคครัวเรือนต่อ GPP	5,062	68	7,413	37	4,923	72	6,945	43
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมัน เชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP	133	45	1,076	10	36	67	149	42

เมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในแต่ละจังหวัดพบว่า จังหวัดแพร่ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้สูงสุดของภูมิภาค คิดเป็นร้อยละ 3.13 หรือลำดับที่ 9 ของประเทศ และรองลงมาก็คือจังหวัดลำพูน คิดเป็นร้อยละ 3.11 หรือลำดับที่ 10 ในขณะที่ จังหวัดตากต่ำสุดที่ร้อยละ 0.04 หรือลำดับที่ 35 ของประเทศ ปริมาณขยะที่สูงสุดในภูมิภาคนี้ คือจังหวัดเชียงราย มีปริมาณขยะเป็นลำดับที่ 13 ของประเทศ มีจำนวน 430,700 ตันต่อปี ถัดมาก็คือจังหวัดลำปาง ตาก พะเยา น่าน แพร่ ซึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีปริมาณขยะที่ต่ำสุดใน ภูมิภาคนี้ จำนวนปีละ 79,635 ตัน จังหวัดลำปางมีสัดส่วนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงต่อยานพาหนะ สูงเป็นลำดับที่ 1 ของภูมิภาคและเป็นลำดับที่ 17 ของประเทศ เฉลี่ยมีการใช้น้ำมันเพื่อยานพาหนะ 457 ลิตรต่อคน รองลงมาก็คือจังหวัดตาก 327 ลิตรต่อคน ในขณะที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสัดส่วน ในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อยานพาหนะเพียงแค่ 188 ลิตรต่อคน เมื่อพิจารณาปริมาณด้านการ ใช้ไฟฟ้าครัวเรือน พบว่าจังหวัดลำพูนมีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงสุดเฉลี่ย 509 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ต่อคนต่อปี เป็นลำดับที่ 31 ของประเทศ รองลงมาก็คือจังหวัดลำปาง ในด้านการใช้ปริมาณไฟฟ้า ในภาคอุตสาหกรรมก็เช่นกัน จังหวัดลำพูนก็มีสัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรม ต่อ GPP สูงสุดในภูมิภาคและอยู่ในลำดับที่ 10 ของประเทศ เฉลี่ยที่ 13,230 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ต่อ GPP ถัดมาก็คือจังหวัดลำปาง 7,730 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อ GPP หรือลำดับที่ 35 ของประเทศ ในขณะที่เดียวกันจังหวัดน่านมีสัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP ต่ำสุดใน ภูมิภาค เฉลี่ยที่ 4,923 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อ GPP ในด้านสัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP พบว่าจังหวัดแพร่มีสัดส่วนปริมาณการใช้เชื้อเพลิงมากที่สุดเฉลี่ย

1,076 ลิตรต่อ GPP ถัดมาคือจังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำปาง เฉลี่ยที่ 614 และ 296 ลิตรต่อ GPP หรือลำดับที่ 14 และ 25 ของประเทศ

ตารางที่ 10 การเติบโตทางเศรษฐกิจสีเขียวของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ตัวชี้วัด	อุตสาหกรรม		สุขุขทัย		พิษณุโลก		กำแพงเพชร	
	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่	ข้อมูลตัวชี้วัด	ลำดับที่
อัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัด	0.82	20	-0.71	46	-0.66	44	-0.51	42
ปริมาณขยะในจังหวัด (ตัน)	176,660	55	210,970	45	338,355	26	256,595	36
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อยานพาหนะต่อประชากร	210	48	254	41	452	18	209	49
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคครัวเรือนต่อประชากร	445	41	401	47	508	35	432	42
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าที่ไม่ใช่ภาคครัวเรือนต่อ GPP	6,636	48	5,261	65	7,770	34	5,523	62
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP	305	26	416	20	255	32	24	71
อัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัด	12.43	5	0.28	28	0.79	22	-0.60	43
ปริมาณขยะในจังหวัด (ตัน)	197,830	48	380,695	22	412,815	16	115,340	64
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อยานพาหนะต่อประชากร	338	30	180	56	355	26	183	55
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคครัวเรือนต่อประชากร	477	37	370	51	509	34	455	40
สัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าที่ไม่ใช่ภาคครัวเรือนต่อ GPP	9,076	30	5,221	66	6,748	45	3,636	76
สัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP	136	43	15	72	131	46	157	41

เมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในแต่ละจังหวัดพบว่า จังหวัดพิจิตร อุตสาหกรรม นครสวรรค์ และจังหวัดเพชรบูรณ์มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 12.43, 0.82, 0.79 และ 0.28 หรือลำดับที่ 5, 20, 22 และ 24 ของประเทศ นอกนั้นเป็นจังหวัดเมืองรองที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ลดลง ในขณะที่จังหวัดนครสวรรค์มีปริมาณขยะที่สูงสุดในภูมิภาคนี้และอยู่ลำดับที่ 16 ของประเทศ มีปริมาณขยะ 412,815 ตันต่อปี

รองลงมาคือจังหวัดเพชรบูรณ์ มีปริมาณขยะ 380,695 ตันต่อปี และอยู่ในลำดับที่ 22 ของประเทศ ตามด้วยกำแพงเพชร สุโขทัย พิจิตร อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี ตามลำดับ สำหรับสัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงต่อประชากร จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดเมืองรองที่สูงที่สุดในภูมิภาค และอยู่ในลำดับที่ 18 ของประเทศ เฉลี่ยมีการใช้น้ำมันเพื่อยานพาหนะ 452 ลิตรต่อคน รองลงมาคือจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดพิจิตร ตามลำดับ ปริมาณด้านการใช้ไฟฟ้าครัวเรือนพบว่าจังหวัดนครสวรรค์มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงที่สุดเฉลี่ย 509 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อคน เป็นลำดับที่ 34 ของประเทศ รองลงมาคือจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดพิจิตร ในขณะที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีสัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคครัวเรือนต่ำที่สุดในภูมิภาค เฉลี่ย 370 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อคน ในด้านการใช้ปริมาณไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรม พบว่าสัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP ของจังหวัดพิจิตรสูงสุดในภูมิภาค เฉลี่ยที่ 9,076 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อ GPP หรือลำดับที่ 30 ของประเทศ ถัดมาคือจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดนครสวรรค์ เฉลี่ยที่ 7,770 และ 6,748 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อ GPP หรือลำดับที่ 34 และ 45 ของประเทศ ในขณะเดียวกันจังหวัดอุทัยธานีมีสัดส่วนปริมาณการใช้ไฟฟ้าในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP ต่ำสุดในภูมิภาค เฉลี่ยที่ 3,636 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อ GPP ในด้านสัดส่วนปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรมต่อ GPP พบว่าจังหวัดสุโขทัยใช้ปริมาณเชื้อเพลิงมากที่สุดเฉลี่ย 416 ลิตรต่อ GPP ถัดมาคือจังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดพิษณุโลก เฉลี่ยที่ 305 และ 255 ลิตรต่อ GPP หรือลำดับที่ 26 และ 32 ของประเทศ

ตารางที่ 11 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน

ตัวชี้วัด	เชียงราย		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
1. ร้อยละของทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	8.52	7	9.25	27	10.99	71	9.83	52
2. ร้อยละของประชากรที่เจ็บป่วยที่เป็นผู้ป่วยใน	10.15	32	9.86	23	11.88	59	12.38	63
3. ร้อยละของประชากรที่พิการ	2.76	45	2.40	28	4.62	75	4.10	72
4. ร้อยละของคะแนนสุขภาพจิต	66.36	70	66.22	71	74.73	2	71.38	18
5. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	6.52	76	5.80	77	8.27	23	7.77	45
6. อัตราการเข้าเรียนระดับม.ปลาย และอาชีวศึกษา	78.13	28	64.09	68	102.64	3	95.46	5
7. ค่าเฉลี่ยเขาวินิจฉัยของนักเรียนไทยชั้น ป.1	98.21	40	94.60	61	101.64	13	100.83	19
8. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net ระดับม.ปลาย	35.00	22	31.54	67	34.38	30	36.55	10

ตารางที่ 11 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เชียงราย		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
9. อัตราการว่างงาน	0.13	1	0.46	14	0.69	31	0.71	33
10. อัตราการทำงานต่ำระดับ	0.39	44	0.01	20	0.00	1	0.00	1
11. ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม	17.05	55	14.38	63	47.59	11	24.69	28
12. อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน	3.03	4	2.11	2	7.34	30	9.57	46
13. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)	13,497	77	15,119	75	23,834	26	20,466	50
14. สัดส่วนประชากรยากจน	15.78	62	39.21	77	4.53	21	13.09	53
15. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)	10.88	3	20.26	9	51.30	65	26.93	20
16. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (%)	35.98	15	45.26	68	37.90	24	42.20	53
17. ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)	76.09	54	48.37	70	88.19	29	90.62	24
18. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อคน	0.79	13	0.35	1	0.84	14	1.23	22
19. ประชากรที่ประสบทุพภิกขภัย (%)	0.13	53	44.02	74	0.00	1	1.52	69
20. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)	0.00	1	35.99	76	0.00	1	4.72	56
21. เด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงาน (%)	9.87	36	33.25	77	4.42	5	7.23	20
22. ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)	26.08	44	23.68	30	27.78	57	26.57	47
23. ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)	9.08	68	8.59	63	8.30	59	7.60	50
24. การแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (ต่อประชากรแสนคน)	46.80	18	44.60	16	65.30	35	48.90	22
25. หมู่บ้านที่มีถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)	61.98	23	29.56	77	64.17	20	69.30	13
26. จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)	137.60	65	110.20	59	77.30	46	111.50	60
27. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)	77.43	46	61.76	77	81.57	26	81.70	24
28. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)	35.64	60	30.07	69	44.70	28	41.50	38

ตารางที่ 11 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เชียงราย		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
29.ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญ (%)	67.64	5	74.36	2	76.47	1	66.87	6
30. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อ ประชากรแสนคน)	88.03	48	110.19	38	325.86	6	301.80	7
31. คราวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรในท้องถิ่น (%)	84.99	24	59.70	67	81.03	34	89.33	12
32. คราวเรือนที่มีส่วนร่วมทำ กิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)	99.68	24	99.12	39	99.46	29	99.73	21

ตัวชี้วัด	พะเยา		แพร่		น่าน		ตาก	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
1. ร้อยละของทารกแรกเกิดที่มี น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	8.76	15	9.16	21	9.26	28	8.46	5
2. ร้อยละของประชากรที่เจ็บป่วยที่ เป็นผู้ป่วยใน	11.78	56	13.31	71	13.75	73	9.97	27
3. ร้อยละของประชากรที่พิการ	4.64	76	4.87	77	4.06	71	2.35	27
4. ร้อยละของคะแนนสุขภาพจิต	68.13	60	72.49	12	73.49	7	72.51	11
5. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	7.48	55	7.84	42	7.58	52	6.61	75
6. อัตราการเข้าเรียนระดับม.ปลาย และอาชีวศึกษา	90.21	1	96.59	4	84.56	18	59.63	74
7. ค่าเฉลี่ยเขavnปัญญาของ นักเรียนไทยชั้นป.1	109.17	2	102.99	10	98.85	36	95.10	59
8. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net ระดับม.ปลาย	35.09	21	39.90	7	35.78	16	32.39	54
9. อัตราการว่างงาน	0.28	4	0.82	38	0.85	40	0.58	24
10. อัตราการทำงานต่ำระดับ	0.00	1	0.20	39	0.27	43	0.12	34
11. ร้อยละของแรงงานที่มีประกัน สังคม	21.52	31	21.41	32	17.64	49	22.22	30
12. อัตราการประสบอันตรายหรือ เจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อ ลูกจ้าง 1,000 คน	5.99	21	13.31	71	4.83	13	5.67	19
13. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อ เดือน (บาท)	17,673	69	21,795	43	17,886	68	20,079	55
14. สัดส่วนประชากรยากจน	11.87	49	10.33	44	22.73	68	27.54	71
15. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการ อุปโภคบริโภค (%)	24.79	13	43.23	55	36.36	39	25.35	16

ตารางที่ 11 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน (ต่อ)

ตัวชี้วัด	เชียงราย		แม่ฮ่องสอน		ลำพูน		ลำปาง	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
16. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (%)	40.55	43	41.22	49	45.31	69	47.64	72
17. คร่าวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)	94.53	7	90.86	22	91.29	21	71.79	56
18. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อคน	0.72	10	0.71	7	0.78	12	1.52	30
19. ประชากรที่ประสบทุพภิกขภัย (%)	0.00	1	0.00	1	7.10	76	0.00	1
20. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)	0.73	49	0.00	1	0.00	1	23.58	71
21. เด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงาน (%)	4.13	3	8.91	31	40.50	2	16.73	63
22. คร่าวเรือนที่มีหัวหน้าคร่าวเรือนเดียว (%)	29.78	68	28.09	60	24.74	36	20.03	12
23. ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)	8.89	67	6.21	37	8.21	56	5.77	29
24. การแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (ต่อประชากรแสนคน)	41.30	7	36.00	4	35.20	2	51.60	28
25. หมู่บ้านที่มีถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)	60.32	28	58.77	33	54.73	38	40.90	72
26. จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)	107.90	55	257.00	70	109.40	58	31.20	17
27. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)	83.79	16	81.15	27	75.67	57	70.02	70
28. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)	38.38	53	43.26	35	36.08	58	38.04	55
29. ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ (%)	65.38	13	65.23	14	66.21	8	70.06	4
30. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อประชากรแสนคน)	327.22	5	244.55	10	351.73	4	72.00	58
31. คร่าวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่น (%)	90.65	8	85.79	22	91.63	7	65.94	61
32. คร่าวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)	99.87	11	99.92	7	99.80	18	97.99	60

จากตารางที่ 11 ซึ่งเป็นดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2560 ได้พิจารณาจังหวัดเมืองรอง 8 จังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน ดังต่อไปนี้

จังหวัดเชียงราย การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 20 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้านชีวิตการงาน จากข้อมูลชีวิตที่สำคัญคือ อัตราการว่างงานต่ำสุด หรืออยู่ลำดับที่ 1 และอัตราการประสบนันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานน้อยมากอยู่ลำดับที่ 4 จาก 77 จังหวัด และยังโดดเด่นจากข้อมูลชีวิต ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2559 ในด้านการมีส่วนร่วมที่สูงมาก หรืออยู่ลำดับที่ 5 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดแม่ฮ่องสอน การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 77 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าพัฒนาคนต่ำในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา และด้านรายได้ ซึ่งทั้ง 4 ด้านดังกล่าวมีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ประชากรมีโทรศัพท์มือถือถืออย่างน้อยที่สุดอยู่ลำดับที่ 77 หมู่บ้านสายหลักใช้การได้ตลอดปีก็น้อยที่สุด ประชากรที่ประสบภัยแล้งมากเป็นลำดับที่ 76 ประชากรที่ประสบอุทกภัยสูงมากเป็นลำดับที่ 74

จังหวัดลำพูน การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 3 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าพัฒนาคนในด้านการมีส่วนร่วมมากที่สุด จากข้อมูลชีวิตที่สำคัญคือ ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2559 มากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ประกอบกับด้านชีวิตการงานมีความก้าวหน้ามาก จากข้อมูลชีวิตที่สำคัญคือ ไม่มีประชากรทำงานต่ำระดับ นอกจากนี้มีจุดเด่นคือ คะแนนสุขภาพจิตสูง อยู่ลำดับที่ 2 อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และไม่มีประชากรที่ประสบอุทกภัยและภัยแล้ง

จังหวัดลำปาง การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 9 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าพัฒนาคนด้านการมีส่วนร่วมมาก จากข้อมูลชีวิตที่สำคัญคือ ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญปี 2559 และจำนวนองค์กรชุมชนค่อนข้างสูง อยู่ลำดับที่ 6 และ 7 จาก 77 จังหวัด ตามลำดับ และการพัฒนาด้านการศึกษามีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก จากข้อมูลชีวิตที่สำคัญคือ อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา และคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net อยู่ลำดับที่ 5 และ 10 จาก 77 จังหวัด ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นในข้อมูลชีวิต ไม่มีประชากรทำงานต่ำระดับ อย่างไรก็ตามจังหวัดลำปางมีความก้าวหน้าในการพัฒนาคนด้านสุขภาพค่อนข้างต่ำ จากข้อมูลชีวิต ประชากรที่พิการค่อนข้างสูงมากอยู่ลำดับที่ 72 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดพะเยา การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 7 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าพัฒนาคนในด้านการมีส่วนร่วมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษา และด้านชีวิตการงาน จากข้อมูลชีวิตที่สำคัญคือ จำนวนองค์กรชุมชนมากอยู่ลำดับที่ 5 ครั้วเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่นค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 8 ไม่มีประชากรประสบอุทกภัย และไม่มีประชากรทำงานต่ำระดับ อย่างไรก็ตามการพัฒนาด้านสุขภาพของจังหวัดพะเยามีความก้าวหน้าน้อยมาก จากข้อมูลชีวิต ประชากรที่พิการสูงและมีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนค่อนข้างต่ำ อยู่ลำดับท้ายของประเทศ

จังหวัดแพร่ การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 14 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าการพัฒนาคนในด้านการมีส่วนร่วมและด้านการศึกษา จากข้อมูลชี้วัดที่สำคัญคือ ครีวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านสูงมาก อยู่ลำดับที่ 7 จำนวนองค์กรชุมชน อยู่ลำดับที่ 10 อัตราการเข้าเรียนรวมอยู่ลำดับที่ 4 และคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net อยู่ลำดับที่ 7 จาก 77 จังหวัด อีกทั้งมีความก้าวหน้าในด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมค่อนข้างมาก จากข้อมูลชี้วัดที่สำคัญคือ ไม่มีประชากรประสบอุทกภัยแล้งในปี 2559 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกค่อนข้างน้อยอยู่ลำดับที่ 7 จาก 77 จังหวัด ในขณะที่เดียวกันความก้าวหน้าในการพัฒนาด้านสุขภาพค่อนข้างน้อย มีประชากรที่พิการมากที่สุด อยู่ลำดับสุดท้ายของประเทศ และมีประชากรเป็นผู้ป่วยในจำนวนมากอยู่ลำดับที่ 71 ของประเทศ

จังหวัดน่าน การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 29 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าการพัฒนาคนด้านการมีส่วนร่วมมาก จากข้อมูลตัวชี้วัดที่สำคัญคือ จำนวนองค์กรชุมชน ครีวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่น และประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญปี 2559 ค่อนข้างสูง หรือลำดับที่ 4, 7 และ 8 จาก 77 จังหวัด ตามลำดับ และการพัฒนาด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนก็มีความก้าวหน้ามาก ข้อมูลชี้วัดที่สำคัญคือ เด็กอายุ 15-17 ปีที่ทำงานและการแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน น้อยมาก อยู่ลำดับที่ 2 จาก 77 จังหวัด ในขณะเดียวกัน ด้านรายได้ ด้านสุขภาพ และด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมยังมีความก้าวหน้าน้อย ข้อมูลชี้วัดที่สำคัญคือ ความไม่เสมอภาคของรายได้ รายได้เฉลี่ยของครีวเรือน สัดส่วนประชากรยากจน ประชากรที่พิการ และประชากรที่ประสบอุทกภัย ทั้งหมดอยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศ

จังหวัดตาก การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 61 จาก 77 จังหวัด การพัฒนาคนหลายด้านที่มีความก้าวหน้าน้อย โดยเฉพาะด้านการศึกษา จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีน้อยมากอยู่ลำดับที่ 75 อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวะน้อยอยู่ลำดับที่ 74 และการพัฒนาด้านคมนาคมและการสื่อสารมีความก้าวหน้าน้อยเช่นกัน มีหมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดน้อย นอกจากนี้ด้านรายได้ ความไม่เสมอภาคของรายได้ และสัดส่วนประชากรยากจนค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 72 และ 71 จาก 77 จังหวัด

ตารางที่ 12 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ตัวชี้วัด	อุตสาหกรรม		สุขภาพ		พินิจโลก		กำแพงเพชร	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
1. ร้อยละของทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	10.11	61	8.64	11	10.78	70	10.10	60
2. ร้อยละของประชากรที่เจ็บป่วยที่เป็นผู้ป่วยใน	12.60	67	9.05	12	12.22	61	9.99	28
3. ร้อยละของประชากรที่พิการ	4.18	73	3.76	67	3.04	55	3.70	66
4. ร้อยละของคะแนนสุขภาพจิต	72.33	13	69.13	51	70.91	23	70.53	30
5. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	8.02	35	7.64	50	8.21	28	6.88	74
6. อัตราการเข้าเรียนระดับม.ปลาย และอาชีวศึกษา	81.10	21	73.39	38	79.66	23	60.14	72
7. ค่าเฉลี่ยเชาวน์ปัญญาของนักเรียนไทยชั้นป.1	100.19	27	95.76	55	97.52	43	98.88	35
8. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net ระดับม.ปลาย	34.49	29	33.19	42	36.04	14	32.50	51
9. อัตราการว่างงาน	1.40	61	2.58	77	1.16	53	1.65	66
10. อัตราการทำงานต่ำระดับ	1.09	61	3.03	74	0.13	37	2.78	71
11. ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม	20.21	38	11.41	76	20.56	34	13.58	65
12. อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน	15.95	76	9.25	43	6.86	24	6.59	23
13. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)	19,239	61	22,251	38	19,235	62	20,140	53
14. สัดส่วนประชากรยากจน	12.27	51	9.07	39	3.95	19	2.04	11
15. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)	28.83	25	32.96	31	45.47	59	37.08	40
16. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (%)	40.29	40	39.90	36	39.50	31	29.18	3
17. ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)	87.65	31	82.89	37	88.21	28	89.80	25
18. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อคน	1.17	20	1.71	34	1.81	39	2.53	54
19. ประชากรที่ประสบอุทกภัย (%)	1.29	68	0.00	1	1.02	64	1.05	66
20. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)	28.86	73	8.61	59	1.04	50	0.39	47
21. เด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงาน (%)	8.72	30	15.93	61	8.94	32	18.07	67
22. ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)	24.59	35	23.97	32	28.80	65	28.12	61

ตารางที่ 12 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง (ต่อ)

ตัวชี้วัด	อุตสาหกรรม		สุขภาพ		พินิจโลก		กำแพงเพชร	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
23. ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)	5.97	35	8.39	61	8.24	57	8.55	62
24. การแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (ต่อประชากรแสนคน)	55.20	30	51.00	27	70.30	36	43.60	13
25. หมู่บ้านที่มีถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)	54.13	40	47.19	59	49.65	51	36.00	76
26. จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)	30.30	15	35.70	22	42.20	30	26.00	11
27. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)	77.83	43	77.01	48	82.58	22	78.51	37
28. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)	38.36	54	38.78	49	46.52	21	41.28	39
29. ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญ (%)	61.21	32	64.23	17	60.99	33	65.57	11
30. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อประชากรแสนคน)	279.57	8	383.02	2	168.06	23	179.70	20
31. คริวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่น (%)	84.01	25	87.43	19	78.88	43	83.41	26
32. คริวเรือนที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)	99.69	22	99.35	31	97.33	66	98.61	49

ตัวชี้วัด	พิจิตร		เพชรบูรณ์		นครสวรรค์		อุทัยธานี	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
1. ร้อยละของทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	9.47	36	9.32	29	10.53	67	8.45	4
2. ร้อยละของประชากรที่เจ็บป่วยที่เป็นผู้ป่วยใน	10.66	41	9.82	22	9.91	26	14.08	75
3. ร้อยละของประชากรที่พิการ	3.60	64	2.73	42	2.66	40	56.00	56
4. ร้อยละของคะแนนสุขภาพจิต	70.44	33	68.71	55	67.20	65	3.13	63
5. จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยอายุ 15 ปีขึ้นไป (ปี)	7.26	66	7.32	62	7.48	54	7.12	71
6. อัตราการเข้าเรียนระดับม.ปลาย และอาชีวศึกษา	65.32	65	68.74	56	69.48	51	66.24	63
7. ค่าเฉลี่ยเขาวินิจฉัยของนักเรียนไทยชั้นป.1	99.93	29	100.28	25	98.53	39	96.62	48

ตารางที่ 12 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง (ต่อ)

ตัวชี้วัด	พิจิตร		เพชรบูรณ์		นครสวรรค์		อุทัยธานี	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
8. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net ระดับม.ปลาย	32.00	61	31.88	62	33.90	34	33.23	41
9. อัตราการว่างงาน	0.81	37	0.40	8	0.88	42	0.49	16
10. อัตราการทำงานต่ำระดับ	1.01	59	0.39	45	0.09	29	0.44	51
11. ร้อยละของแรงงานที่มีประกันสังคม	18.61	44	15.50	58	18.82	43	19.03	42
12. อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน	9.96	48	10.26	50	10.40	53	7.21	27
13. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)	22,100	39	21,336	46	21,952	42	20,114	54
14. สัดส่วนประชากรยากจน	1.78	9	3.49	14	8.47	36	66.08	29
15. ครัวเรือนที่มีหนี้สินเพื่อการอุปโภคบริโภค (%)	33.56	33	28.29	23	37.76	43	38.08	44
16. ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของรายได้ (%)	37.23	19	34.38	10	36.75	17	37.80	23
17. ครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง (%)	89.52	27	88.90	30	80.77	47	81.25	45
18. สัดส่วนเฉลี่ยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อคน	1.67	33	1.34	25	2.45	52	2.22	47
19. ประชากรที่ประสบอุทกภัย (%)	1.03	65	0.00	1	0.00	46	6.21	75
20. ประชากรที่ประสบภัยแล้ง (%)	2.79	53	0.00	1	4.66	55	0.00	1
21. เด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงาน (%)	5.93	11	1.94	47	10.57	40	13.29	54
22. ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดี่ยว (%)	26.76	51	23.50	29	25.45	40	26.82	53
23. ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียว (%)	10.38	73	7.42	47	7.78	52	7.98	55
24. การแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (ต่อประชากรแสนคน)	45.30	17	41.00	6	72.60	37	49.30	24
25. หมู่บ้านที่มีถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปี (%)	47.49	56	47.99	54	36.53	75	46.10	63
26. จำนวนอุบัติเหตุบนท้องถนน (ต่อประชากรแสนคน)	39.20	28	39.20	27	63.70	41	78.40	47
27. ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือ (%)	75.32	58	77.85	42	80.42	30	72.37	65

ตารางที่ 12 ดัชนีความก้าวหน้าของคนของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง (ต่อ)

ตัวชี้วัด	พิจิตร		เพชรบูรณ์		นครสวรรค์		อุทัยธานี	
	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่	ข้อมูล ตัวชี้วัด	ลำดับ ที่
28. ประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (%)	38.55	52	38.91	47	41.25	40	37.52	57
29. ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ (%)	55.07	69	61.72	29	56.86	62	60.57	35
30. จำนวนองค์กรชุมชน (ต่อประชากรแสนคน)	124.20	35	179.86	19	143.75	29	238.57	13
31. ครุภัณฑ์ที่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรในท้องถิ่น (%)	82.64	29	87.82	15	76.60	51	88.77	13
32. ครุภัณฑ์ที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน (%)	98.25	55	99.39	30	98.50	50	99.49	27

จากตารางข้างต้นซึ่งเป็นดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2560 ได้พิจารณาจังหวัดเมืองรอง 8 จังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนล่าง ดังต่อไปนี้

จังหวัดอุดรธานี การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 40 จาก 77 จังหวัด มีความก้าวหน้าในการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วม จากข้อมูลชี้วัด จำนวนองค์กรชุมชนสูงมาก อยู่ลำดับที่ 8 จาก 77 จังหวัด แต่ข้อมูลชี้วัดในด้านการประสมอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานสูง และความก้าวหน้าด้านสุขภาพน้อยมาก อยู่ในลำดับที่ 76 และ 70 จาก 77 จังหวัด ตามลำดับ

โดยจังหวัดสุโขทัย การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 47 จาก 77 จังหวัด มีอัตราการว่างงานสูงที่สุดอยู่ลำดับที่ 77 และแรงงานที่มีประกันสังคมน้อยมากอยู่ลำดับที่ 76 แต่มีความโดดเด่นในด้านการมีส่วนร่วม จากข้อมูลชี้วัด จำนวนองค์กรชุมชนมากเป็นลำดับที่ 2 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดพิษณุโลก การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 35 จาก 77 จังหวัด มีการพัฒนาด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการศึกษามากกว่าด้านอื่นๆ คือมีประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตค่อนข้างมาก อยู่ลำดับที่ 21 และประชากรที่มีโทรศัพท์ค่อนข้างมากอยู่ลำดับที่ 22 คะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 14 จาก 77 จังหวัดตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาด้านสุขภาพมีความก้าวหน้าน้อยกว่าด้านอื่นๆ มีข้อมูลชี้วัดทารกแรกเกิดที่มีต่ำกว่าเกณฑ์ค่อนข้างสูงมากอยู่ลำดับที่ 70 และประชากรที่เจ็บป่วยที่เป็นผู้ป่วยในอยู่ลำดับที่ 61 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดกำแพงเพชร การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 60 จาก 77 จังหวัด มีการพัฒนาในหลายด้านที่ยังไม่ก้าวหน้า โดยเฉพาะด้านชีวิตการทำงาน ข้อมูลชี้วัด การทำงานต่ำระดับค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 71 จาก 77 จังหวัด รวมทั้งด้านการศึกษาและด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน จากข้อมูลชี้วัดที่สำคัญคือ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปต่ำมาก

อยู่ลำดับที่ 74 อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาก็น้อยมากอยู่ลำดับที่ 72 และเด็กอายุ 15-17 ปี ที่ทำงานค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 67 และยังมีหมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปีน้อยมากอยู่ลำดับที่ 76 อย่างไรก็ตามด้านรายได้และด้านการมีส่วนร่วมมีความก้าวหน้ากว่าด้านอื่น คือความไม่เสมอภาคของรายได้ต่ำมากอยู่ลำดับที่ 3 สัดส่วนประชากรยากจนอยู่ลำดับที่ 11 และประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญปี 2559 ค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 11 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดพิจิตร การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 54 จาก 77 จังหวัด การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 54 จาก 77 จังหวัด มีการพัฒนาหลายด้านที่มีความก้าวหน้าน้อย ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และด้านการคมนาคมและการสื่อสาร มีข้อมูลชี้วัดที่สำคัญคือประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญปี 2559 ค่อนข้างน้อย อยู่ลำดับที่ 69 ประชากรที่พิการค่อนข้างมากอยู่ลำดับที่ 64 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปค่อนข้างน้อยอยู่ลำดับที่ 66 อัตราการเข้าเรียนรวมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาค่อนข้างต่ำอยู่ลำดับที่ 65 อย่างไรก็ตามด้านรายได้ มีสัดส่วนประชากรยากจนต่ำมากอยู่ลำดับที่ 19 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดเพชรบูรณ์ การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 16 จาก 77 จังหวัด มีการพัฒนาคนที่มีความก้าวหน้าอยู่หลายด้าน คือด้านรายได้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม จากข้อมูลชี้วัด ความไม่เสมอภาคของรายได้ค่อนข้างต่ำอยู่ลำดับที่ 10 สัดส่วนประชากรยากจนค่อนข้างต่ำอยู่ลำดับที่ 14 ครั้วเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่น ค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 15 และการแจ้งความคดีชีวิต ร่างกาย เพศและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินต่ำมากอยู่ลำดับที่ 6 จาก 77 จังหวัด นอกจากนี้มีอัตราการว่างงานต่ำมากอยู่ลำดับที่ 8 จาก 77 จังหวัด อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-net ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ค่อนข้างน้อย หรือ อยู่ลำดับที่ 62 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดนครสวรรค์ การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 57 จาก 77 จังหวัด มีการพัฒนาคนในหลายด้านที่มีความก้าวหน้าโดยเฉพาะด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ข้อมูลชี้วัดที่สำคัญคือ ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ค่อนข้างสูงอยู่ลำดับที่ 67 ประชากรที่ใช้สิทธิลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญปี 2559 ค่อนข้างต่ำอยู่ลำดับที่ 62 หมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปีน้อยมากอยู่ลำดับที่ 75 จาก 77 จังหวัด แต่ด้านรายได้ความไม่เสมอภาคของรายได้ ไม่ค่อยสูงอยู่ลำดับที่ 17 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดอุทัยธานี การพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 64 จาก 77 จังหวัด มีด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการคมนาคม ด้านการศึกษาที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาน้อยมาก คือประชากรที่เจ็บป่วยเป็นผู้ป่วยในสูงมาก อยู่ลำดับที่ ประชากรที่ประสบอุทกภัยสูงมากอยู่ลำดับที่ 75 ประชากรที่มีโทรศัพท์มือถือถือน้อยอยู่ลำดับที่ 65 หมู่บ้านที่ถนนสายหลักใช้การได้ตลอดปีน้อยอยู่ลำดับที่ 63 จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปน้อยอยู่ลำดับ

ที่ 71 ในขณะเดียวกันมีความก้าวหน้าในด้านการมีส่วนร่วม คือมีจำนวนองค์กรชุมชนและครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรท้องถิ่นค่อนข้างสูง อยู่ลำดับที่ 13 จาก 77 จังหวัด นอกจากนี้มีทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ต่ำมากอยู่ลำดับที่ 4 จาก 77 จังหวัด และเป็นจังหวัดที่ไม่มีประชากรที่ประสบภัยแล้ง

ตัวชี้วัดกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อภาคการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อภาคการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือตอนบน

ตารางที่ 13 สิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป

จังหวัด	ห้องพัก (ห้อง)	ห้างสรรพ สินค้า (แห่ง)	สนาม กอล์ฟ (แห่ง)	สนามบิน	
				ระหว่างประเทศ	ภายในประเทศ
เชียงราย	16,014	8	4	นานาชาติเชียงราย	-
แม่ฮ่องสอน	4,862	2	-	-	สนามบินแม่ฮ่องสอน
ลำพูน	1,135	3	2	-	-
ลำปาง	2,363	1	-	-	สนามบินลำปาง
พะเยา	1,456	3	-	-	-
แพร่	1,652	2	-	-	-
น่าน	2,427	4	-	-	สนามบินน่านนคร
ตาก	6,345	4	-	-	สนามบินแม่สอด

ตารางที่ 14 จำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยค้างคืน และบุคลากรทางการแพทย์

ทางการแพทย์	โรงพยาบาล		แพทย์	ทันตแพทย์	เภสัชกร	พยาบาล วิชาชีพ	พยาบาล เทคนิค
	แห่ง	เตียง					
เชียงราย	21	2,267	478	123	169	2,240	52
แม่ฮ่องสอน	8	480	73	29	40	510	13
ลำพูน	10	814	147	48	85	943	8
ลำปาง	17	1,585	382	80	142	1,982	53
พะเยา	15	1,005	159	51	88	1,237	39
แพร่	9	963	159	48	87	1,044	38
น่าน	48	6,034	175	66	88	1,207	12
ตาก	11	1,185	193	56	90	1,083	27

ตารางที่ 15 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (น้ำ)

การผลิต จำหน่าย น้ำประปา	จำนวนผู้ใช้น้ำ (ราย)	ปริมาณผลิต (ล้านลบ.ม.)	ปริมาณจำหน่าย (ล้านลบ.ม.)	เฉลี่ยผู้ใช้น้ำ
เชียงใหม่	62,938	20.3	13.8	18.3
แม่ฮ่องสอน	11,813	4.0	2.7	19.3
ลำพูน	16,776	4.9	3.6	17.7
ลำปาง	52,299	15.2	11.2	17.9
พะเยา	27,178	8.1	5.6	17.1
แพร่	22,190	6.7	4.4	16.6
น่าน	19,609	6.1	4.4	18.6
ตาก	42,540	16.1	11.3	22.1

ตารางที่ 16 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (ไฟฟ้า)

ประเภท อัตราการ ไฟฟ้า	จำนวน ผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)	พลังงาน ไฟฟ้าที่ใช้ และ จำหน่าย (Mw/h)	บ้านที่ อยู่อาศัย (Mw/h)	กิจการ ขนาดเล็ก (Mw/h)	กิจการ ขนาด กลาง (Mw/h)	กิจการ ขนาดใหญ่ (Mw/h)
เชียงใหม่	421,438	1,204,361	464,330	225,213	221,781	261,092
แม่ฮ่องสอน	64,475	119,643	55,385	39,781	18,290	-
ลำพูน	179,751	1,222,610	221,288	116,054	157,412	712,290
ลำปาง	270,918	939,370	305,728	158,843	179,249	269,67
พะเยา	164,619	349,937	160,935	74,758	52,814	41,473
แพร่	16,173	394,670	180,772	92,021	74,754	36,525
น่าน	156,965	296,564	146,031	69,506	49,691	22,801
ตาก	149,948	596,366	217,058	95,101	123,731	139,217

ตารางที่ 17 จำนวนครัวเรือนที่ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จังหวัด	โทรศัพท์		คอมพิวเตอร์		การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	เชื่อมต่อ	ไม่เชื่อมต่อ
เชียงราย	12,193	351,093	73,610	289,676	140,283	223,003
แม่ฮ่องสอน	3,278	59,403	11,338	51,343	21,340	41,341
ลำพูน	11,131	135,168	37,089	109,210	76,134	70,165
ลำปาง	16,087	240,737	75,690	181,134	130,446	126,378
พะเยา	13,781	132,628	31,348	115,061	63,758	82,651
แพร่	8,937	140,432	46,912	102,457	83,402	65,967
น่าน	5,657	139,911	38,597	106,971	68,318	77,250
ตาก	7,611	143,231	35,456	115,386	72,178	78,664

ตารางที่ 18 ด้านความปลอดภัย

ประเภทคดีอาชญากรรม	ประเภทความผิด	เชียงราย	แม่ฮ่องสอน	ลำพูน	ลำปาง	พะเยา	แพร่	น่าน	ตาก
รับแจ้ง	รวม	51	9	12	18	14	11	18	32
	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	42	8	6	11	7	8	9	28
	ปล้นทรัพย์	0	0	1	0	0	0	0	1
	ชิงทรัพย์ (รวม)	2	0	3	2	5	2	3	3
	ลักพาเรียกค่าไถ่	0	0	0	0	0	0	0	0
	วางเพลิง	7	1	2	5	2	1	6	0
จับกุม	รวม	32	5	11	13	12	8	13	27
	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	26	5	6	9	6	7	5	24
	ปล้นทรัพย์	0	0	1	0	0	0	0	0
	ชิงทรัพย์ (รวม)	1	0	2	1	4	1	3	3
	ลักพาเรียกค่าไถ่	0	0	0	0	0	0	0	0
	วางเพลิง	5	0	2	3	2	0	5	0

ตารางที่ 19 แหล่งท่องเที่ยว

จังหวัด	จำนวนสถานที่ ท่องเที่ยว ทั้งหมด	เกิดขึ้นเอง ตาม ธรรมชาติ	มนุษย์สร้าง ขึ้น	จำนวน อุทยาน แห่งชาติ	พื้นที่ มรดกโลก
เชียงราย	104	35	69	4	ไม่มี
แม่ฮ่องสอน	99	46	53	5	ไม่มี
ลำพูน	67	13	54	2	ไม่มี
ลำปาง	81	18	63	5	ไม่มี
พะเยา	63	18	45	3	ไม่มี
แพร่	72	26	46	3	ไม่มี
น่าน	74	38	36	7	ไม่มี
ตาก	97	49	48	6	มี

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัด 7 ประเด็น คือ สิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป จำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน บุคลากรทางการแพทย์ สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (น้ำ) สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (ไฟฟ้า) จำนวนครัวเรือนที่ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านความปลอดภัย (สถิติการรับแจ้งและจับกุม) และแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่าจังหวัดเชียงราย มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีสนามบินนานาชาติที่ให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ถัดมาจังหวัดที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีคือ จังหวัดลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดตาก เนื่องจากมีสนามบินภายในประเทศ และมีแนวโน้มที่จะขยายเป็นสนามบินนานาชาติ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 กล่าวว่าจะผลักดันให้เมืองรองเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ยังกระจายความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวออกจากจังหวัดเชียงใหม่ไปยังจังหวัดต่างๆ ที่มีศักยภาพใกล้เคียง และมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

จากตารางที่ 19 จะเห็นได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นเมืองรองที่มีศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยวสูงที่สุดในเขตภาคเหนือตอนบน โดยพิจารณาจากจำนวนห้องพักที่มีจำนวนถึง 16,014 ห้อง มีห้างสรรพสินค้า 8 แห่ง และมีสนามกอล์ฟ 4 แห่ง นับได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดเมืองรองที่มีความเจริญ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ ในขณะเดียวกันจังหวัดแม่ฮ่องสอนก็นับได้ว่าเป็นจังหวัดเมืองรองจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพ ซึ่งมีจำนวนห้องพัก 4,862 ห้อง มีห้างสรรพสินค้า 2 แห่ง อีกทั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองรองที่มีความปลอดภัยสูงเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภูมิภาคนี้ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเอง 46 แห่ง ที่มนุษย์สร้างขึ้น 46 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 5 แห่ง และมีสนามบินที่รองรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศ เหมาะกับการท่องเที่ยวใน

เชิงวัฒนธรรมและเรียนรู้วิถีชาวบ้านในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามความปลอดภัยในทรัพย์สินนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นต่อจุดหมายปลายทาง (วนิดา วาตีเจริญ; และคณะ. 2560ก)

ตัวชี้วัดกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 20 สิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป

จังหวัด	ห้องพัก (ห้อง)	ห้างสรรพ สินค้า (แห่ง)	สนาม กอล์ฟ (แห่ง)	สนามบิน	
				ระหว่างประเทศ	ภายในประเทศ
อุดรดิตถ์	2,840	2	-	-	-
สุโขทัย	2,790	3	-	-	สนามบินสุโขทัย
พิษณุโลก	6,485	7	-	-	สนามบินพิษณุโลก
กำแพงเพชร	2,186	3	-	-	-
พิจิตร	1,794	1	-	-	-
เพชรบูรณ์	5,171	2	-	-	-
นครสวรรค์	4,229	7	1	-	-
อุทัยธานี	1,707	1	-	-	-

ตารางที่ 21 จำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน และบุคลากรทางการแพทย์

ทางการแพทย์	โรงพยาบาล		แพทย์	ทันตแพทย์	เภสัชกร	พยาบาล วิชาชีพ	พยาบาล เทคนิค
	แห่ง	เตียง					
อุดรดิตถ์	10	964	196	60	78	1,066	43
สุโขทัย	12	1,120	166	54	84	1,102	25
พิษณุโลก	18	2,244	612	101	195	2,244	57
กำแพงเพชร	7	580	164	60	85	991	19
พิจิตร	24	1,971	198	60	88	946	9
เพชรบูรณ์	15	1,428	217	65	112	1,362	36
นครสวรรค์	13	1,054	431	85	175	1,835	37
อุทัยธานี	8	738	99	33	51	674	31

ตารางที่ 22 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (น้ำ)

การผลิต จำหน่าย น้ำประปา	จำนวนผู้ใช้ น้ำ (ราย)	ปริมาณผลิต (ล้านลบ.ม.)	ปริมาณจำหน่าย (ล้านลบ.ม.)	เฉลี่ยผู้ใช้ น้ำ
อุดรดิตถ์	3,398	0.8	0.6	15.1
สุโขทัย	43,745	10.5	7.9	15.1
พิษณุโลก	30,276	10.3	6.9	19.0
กำแพงเพชร	31,956	9.6	6.7	17.5
พิจิตร	41,370	10.3	7.9	15.9
เพชรบูรณ์	45,811	13.5	9.7	17.6
นครสวรรค์	56,093	14.4	11.0	16.3
อุทัยธานี	9,237	2.5	2.0	17.9

ตารางที่ 23 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (ไฟฟ้า)

ประเภท อัตราการ ไฟฟ้า	จำนวน ผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)	พลังงาน ไฟฟ้าที่ใช้ และ จำหน่าย (Mw/h)	บ้านที่ อยู่อาศัย (Mw/h)	กิจการ ขนาดเล็ก (Mw/h)	กิจการ ขนาด กลาง (Mw/h)	กิจการ ขนาดใหญ่ (Mw/h)
อุดรดิตถ์	155,716	450,855	214,083	81,850	79,213	45,626
สุโขทัย	192,922	513,732	250,824	114,115	84,338	47,993
พิษณุโลก	279,473	1,203,293	463,583	236,372	204,867	248,234
กำแพงเพชร	212,335	986,557	328,856	135,467	115,946	389,985
พิจิตร	175,124	728,767	270,108	102,948	9,493	250,287
เพชรบูรณ์	301,498	940,794	390,329	155,868	173,490	201,196
นครสวรรค์	336,388	1,365,294	572,660	196,559	294,977	268,248
อุทัยธานี	104,268	277,598	157,760	49,847	38,095	24,455

ตารางที่ 24 อุปกรณ์/เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

จังหวัด	โทรศัพท์		คอมพิวเตอร์		การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	เชื่อมต่อ	ไม่เชื่อมต่อ
อุดรดิตถ์	7,189	134,133	43,896	97,426	72,652	68,670
สุโขทัย	18,945	184,971	62,853	141,063	115,513	88,403
พิษณุโลก	15,526	283,624	98,569	200,581	178,052	121,098
กำแพงเพชร	11,417	228,028	75,283	164,162	133,650	105,795
พิจิตร	9,025	163,873	38,732	134,166	90,819	82,079
เพชรบูรณ์	24,981	260,674	69,780	215,875	141,258	144,397
นครสวรรค์	27,483	290,718	87,884	230,317	153,738	164,463
อุทัยธานี	5,345	88,097	15,615	77,827	49,282	44,160

ตารางที่ 25 ด้านความปลอดภัย (สถิติการรับแจ้งและจับกุม)

ประเภทคดีอาชญากรรม	ประเภทความผิด	อุดรดิตถ์	สุโขทัย	พิษณุโลก	กำแพงเพชร	พิจิตร	เพชรบูรณ์	นครสวรรค์	อุทัยธานี
รับแจ้ง	รวม	51	9	76	12	18	14	11	18
	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	42	8	50	6	11	7	8	9
	ปล้นทรัพย์	0	0	3	1	0	0	0	0
	ชิงทรัพย์ (รวม)	2	0	12	3	2	5	2	3
	ลักพาเรียกค่าไถ่	0	0	0	0	0	0	0	0
	วางเพลิง	7	1	11	2	5	2	1	6
จับกุม	รวม	32	5	62	11	13	12	8	13
	ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	26	5	41	6	9	6	7	5
	ปล้นทรัพย์	0	0	3	1	0	0	0	0
	ชิงทรัพย์ (รวม)	1	0	9	2	1	4	1	3
	ลักพาเรียกค่าไถ่	0	0	0	0	0	0	0	0
	วางเพลิง	5	0	9	2	3	2	0	5

ตารางที่ 26 แหล่งท่องเที่ยว

จังหวัด	จำนวนสถานที่ ท่องเที่ยว ทั้งหมด	เกิดขึ้นเอง ตาม ธรรมชาติ	มนุษย์สร้าง ขึ้น	จำนวน อุทยาน แห่งชาติ	พื้นที่ มรดกโลก
อุดรดิตถ์	68	20	48	3	ไม่มี
สุโขทัย	68	13	55	2	มี
พิษณุโลก	53	25	28	4	ไม่มี
กำแพงเพชร	73	18	55	3	มี
พิจิตร	35	4	31	0	ไม่มี
เพชรบูรณ์	67	35	32	3	ไม่มี
นครสวรรค์	59	11	48	0	ไม่มี
อุทัยธานี	33	14	19	0	มี

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัด 7 ประเด็น คือ สิ่งอำนวยความสะดวกทั่วไป จำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน บุคลากรทางการแพทย์ สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (น้ำ) สาธารณูปโภคพื้นฐานที่สำคัญ (ไฟฟ้า) จำนวนครัวเรือนที่ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านความปลอดภัย (สถิติการรับแจ้งและจับกุม) และแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนล่าง พบว่าจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดพิษณุโลก มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีสนามบินภายในประเทศที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนห้องพักที่รองรับนักท่องเที่ยว 6,485 มีห้างสรรพสินค้า 7 แห่ง แต่ในด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน จังหวัดพิษณุโลกเกิดคดีอาชญากรรมสูงที่สุดในภูมิภาคนี้อาจเป็นไปได้ว่าเมื่อมีประชากรหนาแน่นที่จุดใดแล้วย่อมมีมีจนาชีพสูงขึ้นตาม อย่างไรก็ตามภาครัฐควรเข้าไปควบคุมและดูแลนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

จังหวัดสุโขทัยเป็นหนึ่งในจังหวัดเมืองรองที่น่าสนใจ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก อีกทั้งยังมีสนามบินภายในประเทศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย และพิจารณาในด้านความปลอดภัยแล้ว จังหวัดสุโขทัยเกิดจำนวนคดีอาชญากรรมน้อยที่สุดในภูมิภาคนี้อีกด้วย

ตัวชี้วัดโอกาสทางการตลาด

ตารางที่ 27 ตัวชี้วัดโอกาสทางการตลาด (สถิตินักท่องเที่ยว) ของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือตอนบน

รายการ	เชียงใหม่	แม่ฮ่องสอน	ลำพูน	ลำปาง	พะเยา	แพร่	น่าน	ตาก
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	3,078,976	799,607	1,059,019	859,083	564,628	750,144	732,446	1,904,751
ชาวไทย	2,521,249	607,490	1,012,809	780,159	541,111	688,402	714,641	1,866,591
ชาวต่างประเทศ	557,727	192,117	46,210	78,924	23,517	61,742	17,805	38,160
จำนวนนักท่องเที่ยว	2,686,034	769,121	311,796	513,779	274,443	359,323	585,082	1,505,422
ชาวไทย	2,201,902	584,764	304,371	466,040	272,255	330,006	570,378	1,484,967
ชาวต่างประเทศ	484,132	184,357	7,425	47,739	2,188	29,317	14,704	20,455
จำนวนนักท่องเที่ยว	392,942	30,486	747,223	345,304	290,185	390,821	147,364	399,329
ชาวไทย	319,347	22,726	708,438	314,119	268,856	358,396	144,263	381,624
ชาวต่างประเทศ	73,595	7,760	38,785	31,185	21,329	32,425	3,101	17,705
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)								
ผู้เยี่ยมเยือน	2,982	2,020	957	1,798	1,173	1,263	1,367	1,619
ชาวไทย	2,855	1,796	952	1,740	1,174	1,235	1,356	1,612
ชาวต่างประเทศ	3,473	2,508	1,073	2,308	1,160	1,546	1,705	1,972
นักท่องเที่ยว	3,033	2,003	1,258	1,997	1,294	1,446	1,421	1,694
ชาวไทย	2,900	1,778	1,248	1,939	1,290	1,407	1,411	1,684
ชาวต่างประเทศ	3,544	2,493	1,641	2,483	1,693	1,821	1,751	2,276
นักท่องเที่ยว	2,035	1,061	695	1,099	899	931	892	1,015
ชาวไทย	2,037	1,024	687	1,051	891	926	887	1,014
ชาวต่างประเทศ	2,025	1,173	833	1,585	998	981	1,116	1,036
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)								
ผู้เยี่ยมเยือน	22,848	3,792	1,336	2,805	1,115	1,391	1,956	5,832
ชาวไทย	17,380	2,309	1,277	2,436	1,083	1,238	1,882	5,689
ชาวต่างประเทศ	5,469	1,483	59	369	32	153	74	143
สถานประกอบการที่พัก								
จำนวนห้อง	16,216	4,972	1,190	2,200	1,265	1,632	2,427	6,186
อัตราการเข้าพัก (%)	43.04	44.10	46.97	49.63	39.72	43.57	49.30	53.40
จำนวนผู้เข้าพักแรม	2,610,479	747,326	214,079	449,323	239,922	316,306	556,860	1,466,212
ชาวไทย	2,149,203	564,195	207,358	409,096	237,743	297,449	543,896	1,448,487
ชาวต่างประเทศ	461,276	183,131	6,721	40,227	2,179	18,857	12,964	17,725

ตารางที่ 28 ตัวชี้วัดโอกาสทางการตลาด (สถิตินักท่องเที่ยว) ของจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ
ตอนล่าง

รายการ	อุดรดิตถ์	สุโขทัย	พิษณุโลก	กำแพงเพชร	พิจิตร	เพชรบูรณ์	นครสวรรค์	อุทัยธานี
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	852,441	1,246,967	2,968,364	663,114	805,398	1,915,786	1,661,391	650,353
ชาวไทย	844,971	907,556	2,770,759	642,584	800,217	1,893,150	1,623,033	644,676
ชาวต่างประเทศ	7,470	339,411	197,605	20,530	5,181	22,636	38,358	5,677
จำนวนนักท่องเที่ยว	584,586	802,418	1,813,705	396,812	448,970	1,740,872	974,004	302,649
ชาวไทย	581,357	625,935	1,665,742	390,062	447,327	1,728,554	961,242	298,981
ชาวต่างประเทศ	3,229	176,483	147,963	6,750	1,643	12,318	12,762	3,668
จำนวนนักท่องเที่ยว	267,855	444,549	1,154,659	266,302	356,428	174,914	687,387	347,704
ชาวไทย	263,614	281,621	1,105,017	252,522	352,890	164,596	661,791	345,695
ชาวต่างประเทศ	4,241	162,928	49,642	13,780	3,538	10,318	25,596	2,009
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/คน/วัน)								
ผู้เยี่ยมเยือน	1,160	1,386	1,439	1,133	937	1,287	1,141	1,046
ชาวไทย	1,160	1,317	1,391	1,128	936	1,284	1,138	1,042
ชาวต่างประเทศ	1,103	1,572	2,102	1,309	1,095	1,599	1,286	1,456
นักท่องเที่ยว	1,268	1,509	1,577	1,258	1,039	1,304	1,267	1,238
ชาวไทย	1,268	1,424	1,525	1,249	1,038	1,300	1,261	1,233
ชาวต่างประเทศ	1,343	1,767	2,230	1,712	1,347	1,761	1,702	1,619
นักท่องเที่ยว	727	905	985	739	650	873	755	710
ชาวไทย	727	815	968	734	648	864	752	710
ชาวต่างประเทศ	762	1,059	1,379	829	777	1,003	829	846
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)								
ผู้เยี่ยมเยือน	1,552	3,032	7,098	1,253	1,277	5,792	3,197	1,000
ชาวไทย	1,540	2,102	6,403	1,213	1,269	5,715	3,128	987
ชาวต่างประเทศ	11	930	695	40	9	77	69	14
สถานประกอบการที่พัก								
จำนวนห้อง	1,762	2,507	6,383	1,952	1,774	5,101	4,203	1,630
อัตราการเข้าพัก (%)	50.07	57.93	50.22	44.64	46.84	51.76	46.47	44.29
จำนวนผู้เข้าพักแรม	431,286	746,666	1,693,889	366,047	386,419	1,576,994	852,497	289,915
ชาวไทย	428,617	571,726	1,550,162	360,159	384,813	1,565,191	840,172	286,379
ชาวต่างประเทศ	2,669	174,940	143,727	5,888	1,606	11,803	12,325	3,536

บทสัมภาษณ์

เป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Study) เพื่อระดมแนวคิดในเชิงปฏิบัติการ (Brainstroming) กับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว จำนวน 15 คน จากสมาคม Chiangmai Longstay Life (<http://cli-thaijp.net>) สามารถสรุปทัศนคติภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวได้ตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 29 ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของไทยในสายตานักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว

ภาพลักษณ์	น้อยที่สุด	น้อย	ดี	ดีมาก
แหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย			X	
ภูมิอากาศที่อบอุ่นในประเทศไทย		X		
กิจกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย			X	
ด้านการคมนาคม	X			
การบริการของภาครัฐ	X			
ระบบคมนาคมที่ปลอดภัย	X			
การจัดการช่วยเหลือแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยว		X		
ราคาสินค้าอุปโภคบริโภค				X
สถานที่พักที่อยู่อาศัย			X	
ค่าครองชีพ				X

รูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น

การศึกษาดำเนินการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การศึกษาศักยภาพของประเทศไทยในระดับจังหวัดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาจังหวัดศักยภาพเมืองรอง 55 จังหวัด ที่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่เดินทางมาพำนักระยะยาวในประเทศไทย อีกทั้งศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นประเภทพำนักระยะยาว การศึกษาประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษา คือ การวิจัยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ และการวิจัยเชิงปริมาณผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจด้วยแบบสอบถามชาวญี่ปุ่น จำนวน 63 คน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเมืองรอง โดยนำเอาแนวคิดประเภทการท่องเที่ยวมาจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) อีกทั้งยังได้มีการศึกษาโดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริษัททัวร์ญี่ปุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว
2. คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว
3. สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านสนใจ (สนใจ หรือ ไม่สนใจ)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

จากแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จำนวน 63 คน
ได้ผลสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 30 ข้อมูลส่วนตัวไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	50	79.4
หญิง	13	20.6
รวม	63	100
อายุ		
ช่วงอายุ 20 ปี	8	12.7
ช่วงอายุ 30 ปี	17	27
ช่วงอายุ 40 ปี	19	30.2
ช่วงอายุ 50 ปี	15	23.6
ช่วงอายุ 60 ปี	4	6.3
อายุ 70 ปี ขึ้นไป	0	0
	63	100
ระดับการศึกษา		
ปริญญาโท	6	9.5
ปริญญาตรี	27	42.9
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	2	3.2
วิชาชีพช่างเทคนิค	6	9.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	20	31.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	1.6
อื่นๆ	1	1.6
รวม	63	100

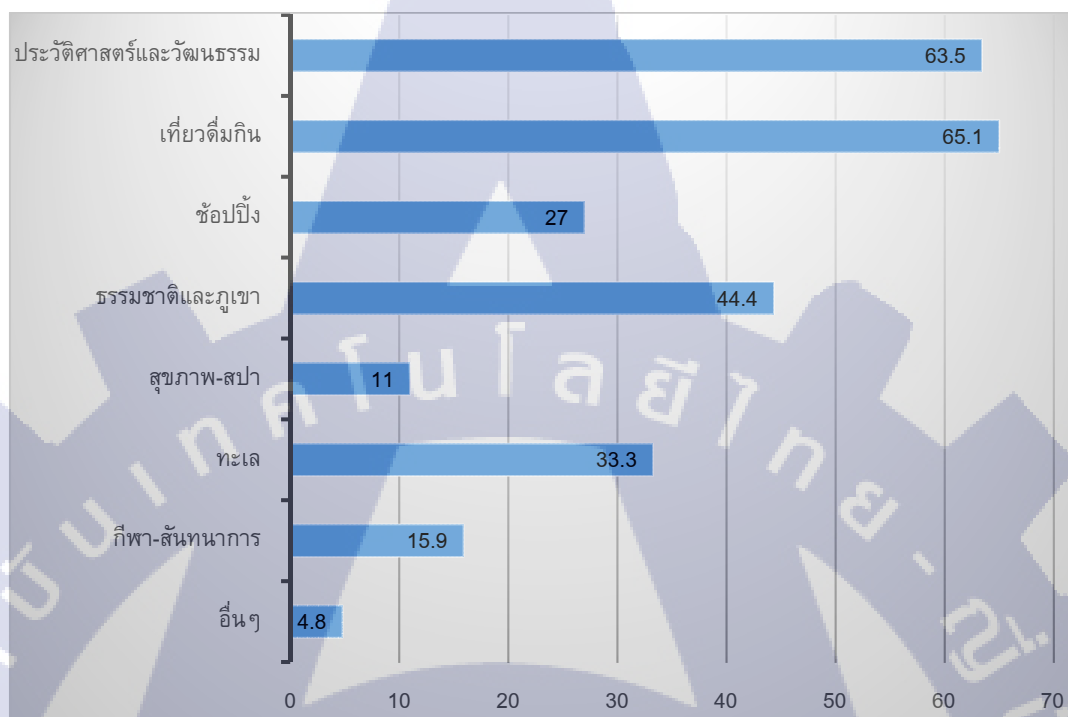
ตารางที่ 30 ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวยาวญี่ปุ่น (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ธุรกิจส่วนตัว	6	9.5
ข้าราชการ	1	1.6
พนักงานบริษัท	48	76.1
เกษตรกร	1	1.6
นักศึกษา	3	4.8
แม่บ้าน	1	1.6
เกษียณอายุ	0	0
อื่นๆ	3	4.8
รวม	63	100

จากตารางที่ 30 สรุปได้ว่า ชาวญี่ปุ่นที่ได้ทำการตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายร้อยละ 79.4 เพศหญิงร้อยละ 20.6 หรือ 50 คน และ 13 คน จาก 63 คน ช่วงอายุวัยคนทำงาน คือช่วงระหว่าง 30-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.8 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 31.7 ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท และวิชาชีพช่างเทคนิค มีสัดส่วนที่เท่ากัน คือร้อยละ 9.5 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทร้อยละ 76.1 หรือ 48 คน จาก 63 คน และดำเนินธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 9.5

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

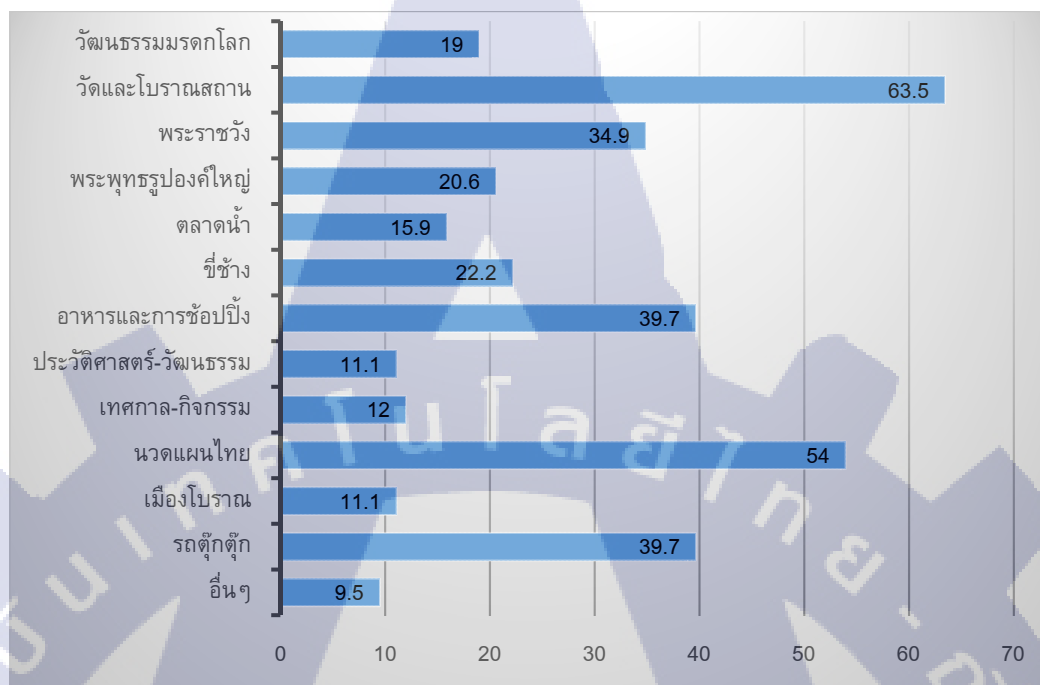
ท่านมีความสนใจในการท่องเที่ยวแบบไหน? (เลือกหัวข้อที่สนใจได้มากกว่า 1 ข้อ)



รูปที่ 9 รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นให้ความสนใจ

รูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ การเที่ยวดีมกิน คิดเป็นร้อยละ 65.1 รองลงมาคือ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 63.5 การท่องเที่ยวแบบธรรมชาติและภูเขา ร้อยละ 44.4 และการท่องเที่ยวทะเล ร้อยละ 33.3 ซึ่งการท่องเที่ยวในด้านกีฬา-สันทนาการและสุขภาพ-สปา มีสัดส่วนน้อยมาก คือ 15.9 และ 11 ตามลำดับ

ถ้าพูดถึงประเทศไทย ท่านจะนึกถึงอะไร (เลือกหัวข้อที่สนใจได้มากกว่า 1 ข้อ)



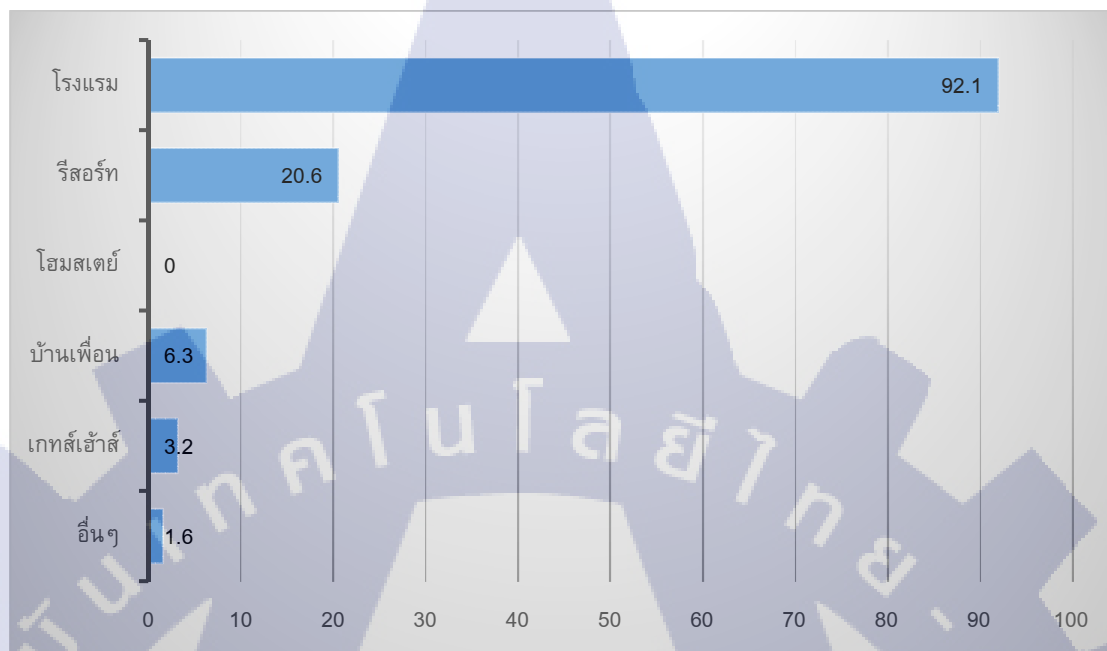
รูปที่ 10 ภาพลักษณ์เมื่อนึกถึงประเทศไทย

ภาพลักษณ์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น เมื่อพูดถึงการท่องเที่ยวของไทย ร้อยละ 63.5 จะนึกถึงวัดและโบราณสถานเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ นครแผนไทย คิดเป็นร้อยละ 54.0 ถัดมาคืออาหารและการช้อปปิ้ง และรถตุ๊กตุ๊ก ส่วนประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และเมืองโบราณ มีเพียงร้อยละ 11.1

TNI

TAHITI - NICHI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

ถ้าท่านเดินทางไปเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ท่านจะเลือกพักในสถานที่แบบไหน?



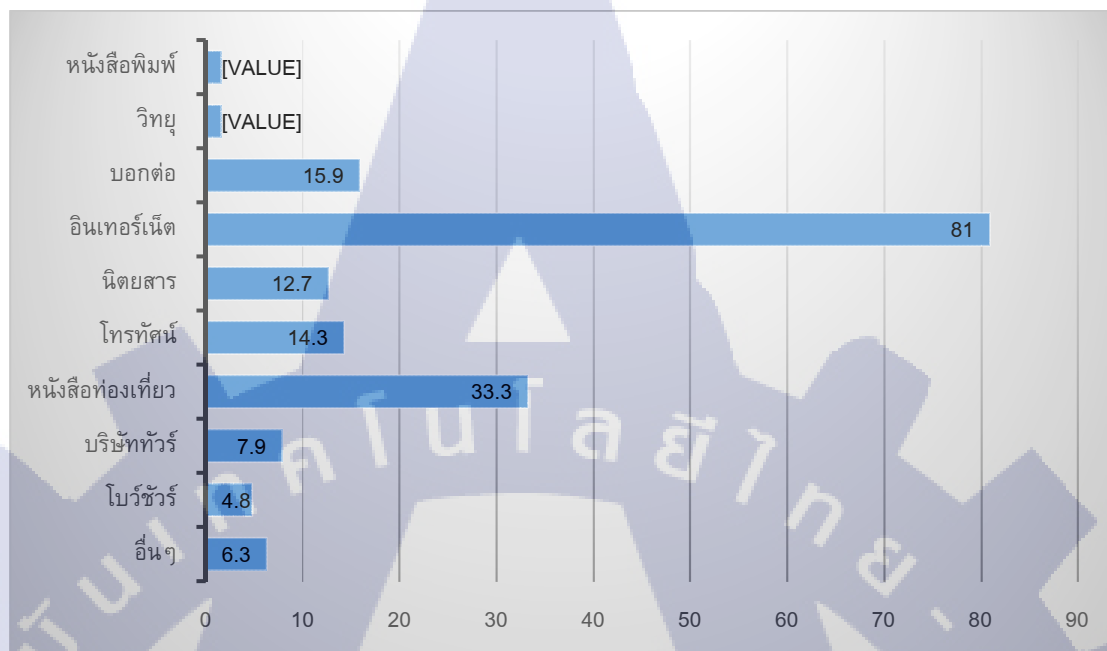
รูปที่ 11 สถานที่พักเมื่อเดินทางท่องเที่ยวเมืองรอง

สถานที่พักที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นนิยมพักมากที่สุดคือ โรงแรม คิดเป็นร้อยละ 92.1 รองลงมาคือ รีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 20.6 ในขณะที่การพักแบบโฮมสเตย์ไม่เป็นที่นิยมที่จะเข้าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

TNI

TAHITI - NICHI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

ท่านหาข้อมูลจากแหล่งสื่อใดสำหรับกำหนดจุดหมายท่องเที่ยวในประเทศไทย



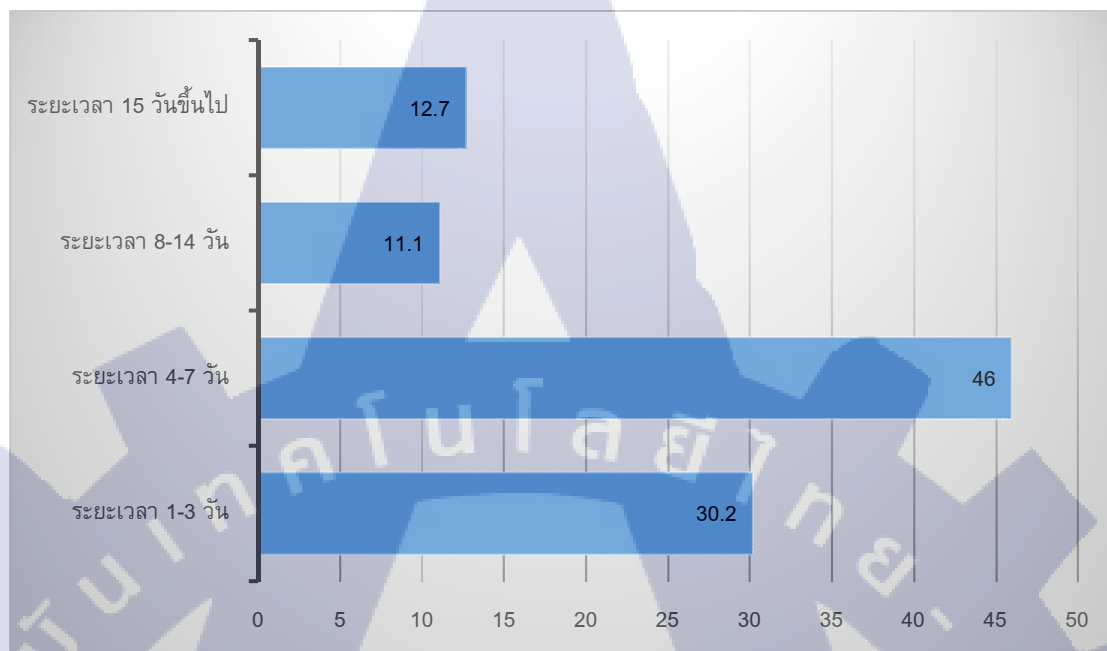
รูปที่ 12 แหล่งข้อมูลเพื่อกำหนดจุดหมายเพื่อการท่องเที่ยว

การหาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นนิยมหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 81.0 รองลงมาคือ หนังสือท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 33.3 ถัดมาคือการบอกต่อ คิดเป็นร้อยละ 15.9 ในขณะที่แหล่งข้อมูลจากบริษัททัวร์เพียงแค่อ้อยละ 7.9 เท่านั้น

TNI

TAHITI - NICHI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

ถ้าท่านเดินทางท่องเที่ยวเมืองรอง ท่านจะวางแผนท่องเที่ยวกี่วัน?



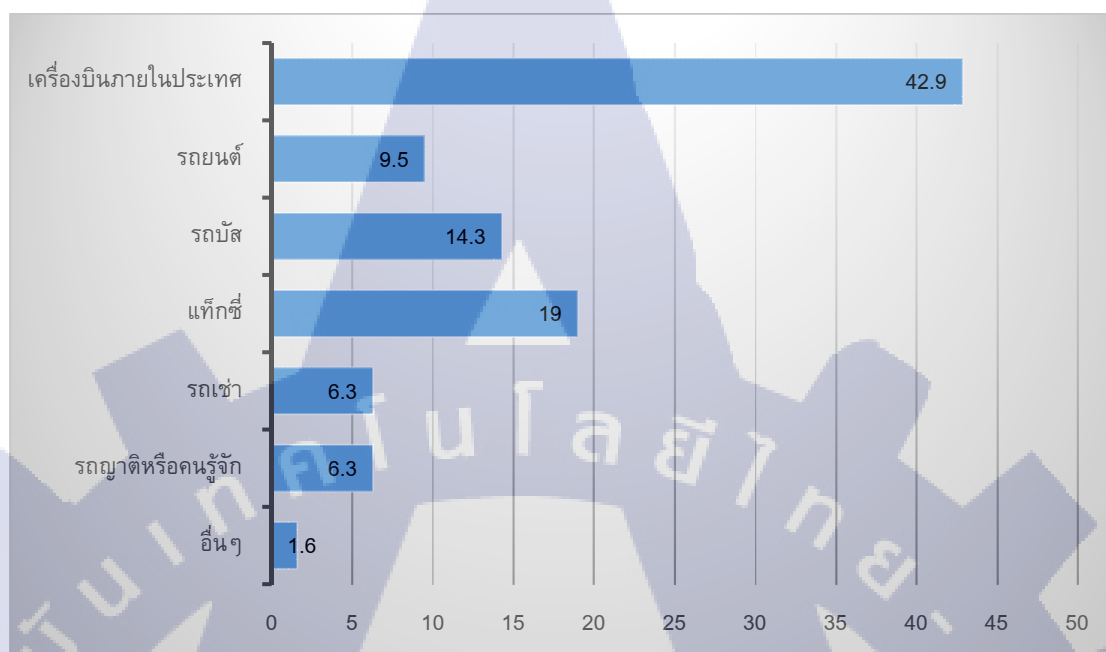
รูปที่ 13 ระยะเวลาสำหรับท่องเที่ยวเมืองรอง

สำหรับระยะเวลาในการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นวางแผนสำหรับการท่องเที่ยวเมืองรองมากที่สุดคือ ระยะเวลา 4-7 วัน คิดเป็นร้อยละ 46.0 ถัดมาคือ 1-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 30.2

TNI

THAI - NICHI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

ถ้าท่านเดินทางไปเที่ยวเมืองรองที่มีระยะทางห่างจากกรุงเทพ ท่านจะเดินทางด้วยวิธีใด?

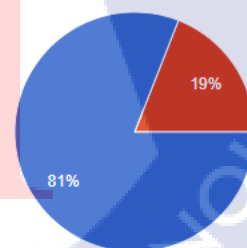


รูปที่ 14 พาหนะสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรอง

นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นนิยมเดินทางโดยสารด้วยเครื่องบิน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาคือแท็กซี่ 19.0

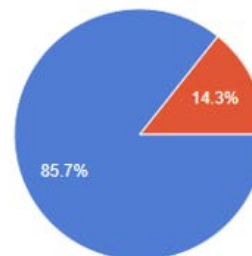
ส่วนที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านสนใจ (สนใจ หรือ ไม่สนใจ)

1. กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์



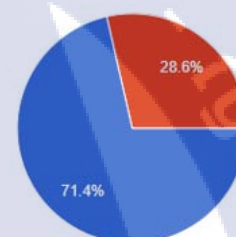
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 81.0 และไม่สนใจ 19.0

2. กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร



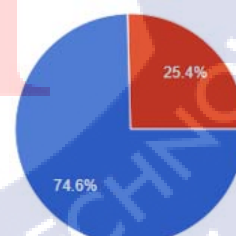
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร คิดเป็นร้อยละ 85.7 และ ไม่สนใจ 14.3

3. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ



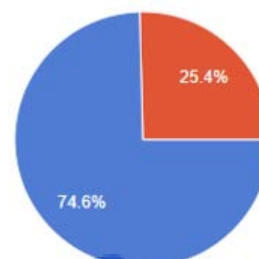
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือคิดเป็นร้อยละ 71.4 และ ไม่สนใจ 28.6

4. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม และอารยธรรมขอมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง



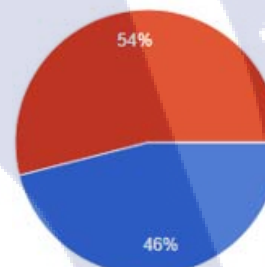
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม และอารยธรรมขอมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คิดเป็นร้อยละ 74.6 และ ไม่สนใจ 25.4

5. กลุ่มท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน



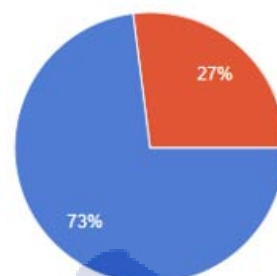
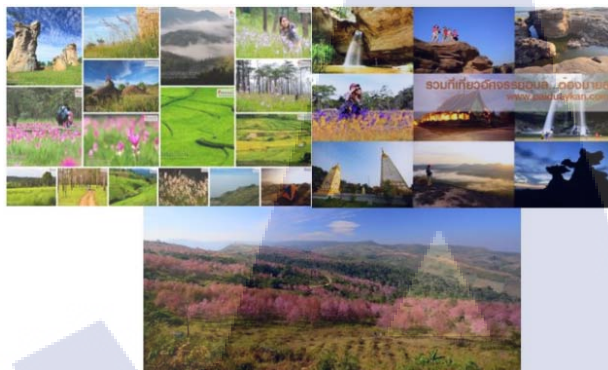
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คิดเป็นร้อยละ 74.6 และไม่สนใจ 25.4

6. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงกีฬา สันทนาการในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



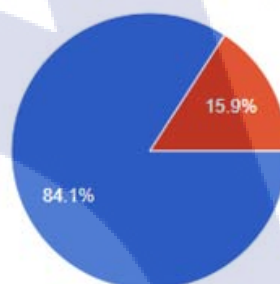
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวเชิงกีฬา สันทนาการในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 46.0 และไม่สนใจ 54.0

7. ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



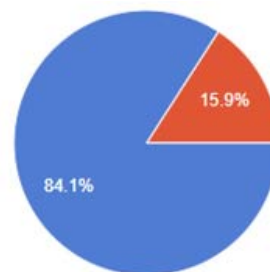
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 73.0 และไม่สนใจ 27.0

8. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ ในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



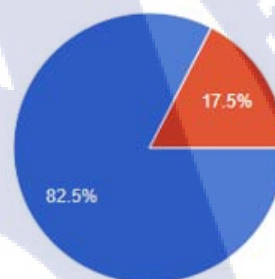
นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ ในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 84.1 และไม่สนใจ 15.9

9. กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติในแถบภาคกลาง



นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติในแถบภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 84.1 และไม่สนใจ 15.9

10. กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมศรีวิชัย และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา ในจังหวัดของภาคใต้



นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมศรีวิชัย และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปา ในจังหวัดของภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 82.5 และไม่สนใจ 17.5

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การวิจัยในครั้งนี้วิเคราะห์โดยใช้ดัชนีชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ.2559 และ ปี พ.ศ.2560, สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2558, การประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ.2559, การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 2559, สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2559, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2559 และ กรมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2559 มาเป็นตัวชี้วัดศักยภาพเมืองรองในเขตภาคเหนือทั้งหมด 16 จังหวัด เพื่อประเมินศักยภาพของแต่ละจังหวัดที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว โดยผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือที่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่เดินทางมาพำนักระยะยาวในประเทศไทย (โดยศึกษาจากภาพรวมของดัชนีชี้วัดความเจริญของจังหวัด) สรุปได้ว่าจังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดเมืองรอง ที่มีความก้าวหน้าพัฒนาคนในภาพรวมมากที่สุดในเขตภาคเหนือ ซึ่งมีความโดดเด่นในด้านการมีส่วนร่วม หรือประชากรของจังหวัดลำพูนมีความสามัคคีเป็นกลุ่มคณะ อีกทั้งจำนวนประชากรที่มีประกันสังคม และมีสุขภาพจิตดีค่อนข้างมาก แสดงให้เห็นว่าจังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). 2560) อีกทั้งจังหวัดลำพูนยังเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง เนื่องจากเป็นพื้นที่เขตอุตสาหกรรม ทำให้จำนวนประชากรที่อยู่ในประกันสังคมค่อนข้างสูง ในขณะที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความก้าวหน้าในการพัฒนาคนน้อยต่ำที่สุดในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะการพัฒนาคนด้านการศึกษาและด้านรายได้ อย่างไรก็ตามจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจุดเด่นในด้านความปลอดภัย เนื่องจากมีอัตราการประสูติอุบัติเหตุหรืออัตราการเจ็บป่วยต่ำ และยังเป็นจังหวัดที่เกิดก๊าซเรือนกระจกน้อยมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ แหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ถูกแบ่งกลุ่มการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่สอง พ.ศ. 2560-2564 โดยกำหนดให้จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดกำแพงเพชรและสุโขทัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก และกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในเชิงธรรมชาติ มีจังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี

นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาวให้ความสำคัญปัจจัยในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด (ธนวัตร กองประเสริฐ; และคณะ. 2557) ซึ่งปัจจัยหลักที่สำคัญสำหรับ

นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น คือ การเดินทาง โดยจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือที่เป็นจังหวัดที่มี สนามบินคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย สุโขทัย และจังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้แล้วจังหวัด ลำพูน ก็นับได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีความสะดวกในด้านการคมนาคม เนื่องจากจังหวัดลำพูนมี โครงข่ายการคมนาคมหลัก สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับจังหวัดต่างๆ ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ และอยู่ห่างจากสนามบินนานาชาติ จังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 30 กิโลเมตร และเป็นจังหวัดที่ สามารถบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้ดีจังหวัดหนึ่ง เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นต้น

ถ้าพิจารณาถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวของ (ธนาวัต คองประเสริฐ และคณะ. 2557 : 16; อ้างอิงจาก ภาณุวัฒน์ ภักดิ์อักษร. 2555) พบว่าจังหวัดเชียงราย มีจำนวนแหล่ง ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man made) มากสุดถึง 69 แห่ง ถัดมาคือจังหวัดลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน แพร่ พะเยา และน่าน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในศิลปะล้านนาและ วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ซึ่งในแต่ละจังหวัดเมืองรองเหล่านี้มีแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นสวยงามไม่แพ้กัน เช่น วัดร่องขุ่น วัดร่องเสือเต้น พิพิธ ภัณฑ์บ้านดำ ชั่วศิลป์ ในจังหวัดเชียงราย วัดภูมินทร์ วัดหนองบัว จังหวัดน่านที่มีจิตรกรรม ภาพเขียนบนผนัง หรือเที่ยวสักการะไหว้พระที่วัดพระธาตืออแอ และวัดพระธาตุดอยเล็ก จังหวัดแพร่ นอกจากนี้ จังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ยังมีความโดดเด่นในเรื่องของชนเผ่า ชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกันมานาน ทำให้เกิดเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างลง ตัว เช่น หมู่บ้านไทลื้อ อ.บัว จ.น่าน ชนเผ่าอาข่าแม่พร้าว และชนเผ่าม้ง บ้านแม่แรม อ.ลอง จ. แพร่ หรือ ชนเผ่าอาข่าบ้านหล่อโย ต.ป่าตึง และชนเผ่าอาข่า บ้านหล่อชา อ.แม่จัน อีกทั้ง จังหวัดเชียงรายมีจำนวนห้องพักเพื่อรับรองนักท่องเที่ยวจำนวน 16,014 ห้อง มีห้างสรรพสินค้า 8 แห่ง มีสนามกอล์ฟ 4 แห่ง และมีสนามบินนานาชาติ ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้ง นักท่องเที่ยวภายในประเทศและระหว่างประเทศ นับได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดเมืองรองที่ มีศักยภาพทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก สถานพยาบาล รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมล้านนา ในขณะเดียวกันจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัด ลำพูน และจังหวัดลำปาง ก็เป็นจังหวัดเมืองรองที่น่าสนใจเช่นกัน เนื่องจากทั้งสามจังหวัดนี้ มี ความสะดวกในด้านการคมนาคม กล่าวคือจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดลำปางมีสนามบิน ภายในประเทศ และจังหวัดลำพูนมีเขตพื้นที่ใกล้กับจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีความสะดวกในด้านการ คมนาคม จากโครงการศึกษาตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). 2559) ชี้ว่าปัจจัยหลักในการเลือกจุดหมายของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ได้แก่ ความ มั่นใจด้านความปลอดภัย แหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครอบคลุม ความต้องการ และข้อมูลสนับสนุนจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นคือการคมนาคม

สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร นับได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

(ธนวัต คองประเสริฐ และคณะ. 2557 : 16; อ้างอิงจาก ภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร. 2555) ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในสองจังหวัดนี้ คือ ประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสขาลัย กำแพงเพชร ได้รับคัดเลือกจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้ขึ้นทะเบียนเป็น มรดกโลก เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2534 นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชร มีทั้งหมด 73 แห่ง แบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ 18 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man Made) 55 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง และจังหวัดสุโขทัยมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 68 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 13 แห่ง มนุษย์สร้างขึ้น 55 แห่ง จำนวนอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามประเภทการท่องเที่ยวที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้ อีกทั้งจังหวัดสุโขทัยอยู่ในตำแหน่งที่มีจุดแข็งโดดเด่นในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส โดยเฉพาะกระแสการเดินทางท่องเที่ยว เนื่องจากมีสนามบินภายในประเทศรองรับนักท่องเที่ยว สำหรับด้านการตลาดทางการท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยว ด้านที่พักมีเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยว จากตารางที่ 28 ตัวชี้วัดโอกาสทางด้านการตลาด จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางไปท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยจำนวน 176,483 คน จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 802,418 คน ซึ่งมีอัตราการเข้าพักคิดเป็นร้อยละ 57.93 รายได้จากนักท่องเที่ยว 3,032,000 บาท

จังหวัดกำแพงเพชร เป็นจังหวัดที่ไม่มีกิจกรรมยามค่ำที่น่าสนใจ ทำให้ไม่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวชาวไทย อ้างอิงจากตารางที่ 28 ข้อมูลตัวชี้วัดโอกาสทางการตลาด มีจำนวนนักท่องเที่ยวใกล้เคียงกับจำนวนนักท่องเที่ยวพักค้าง เนื่องจาเส้นทางคมนาคมมีความสะดวกสบายมากขึ้น รวมทั้ง จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดหลัก เช่น พิษณุโลก และสุโขทัย จึงทำให้นักท่องเที่ยวแวะมา ท่องเที่ยวแล้วเดินทางกลับไปพักค้างที่จังหวัดอื่นแทน แต่สำหรับผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างชาติ มีปัจจัยที่สนับสนุนให้ชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยว ตามทฤษฎีดึงดูดของ คอรัมปีตัน; และแม็คเคย์ (Crompton; and McKay. 1997) คือ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลก

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดเมืองรองอีกจังหวัดหนึ่ง ที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐบาล ส่งผลให้เริ่มมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จากปัจจุบันจังหวัดน่านมีนักท่องเที่ยวปีละเกือบ 1 ล้านคน สร้างรายได้เกือบ 2 พันล้านบาทแล้ว (ตารางที่ 24) ทำให้การท่องเที่ยวเติบโตได้มากกว่า 5 เปอร์เซ็นต์ และในปัจจุบันจังหวัดน่านมีสนามบินนานาชาติ เป็นสนามบินภายในประเทศ ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติภายในประเทศ มีปริมาณเที่ยวบินเฉลี่ยวันละ 10 เที่ยวบิน และมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงาม และมีความสงบที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบความเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นสูงอายุแบบพำนักระยะยาว ที่จัดอยู่ในกลุ่มเน้นความเรียบง่าย และกลุ่มเน้นความเป็นธรรมชาติ (นรินทร์พร อภิรักษ์ไพบูลย์. 2558)

จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งธรรมชาติที่และวัฒนธรรมอันงดงาม จึงเป็นเมืองที่สมบูรณ์แบบสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และทุกระสนิยม ที่รวมอยู่ในที่เดียวกัน ซึ่งเป็นจุดขายของการท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบูรณ์มีจำนวนอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง และมีแหล่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นเอง 35 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น 32 แห่ง นับได้ว่าเป็นจังหวัดเมืองรอง ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เต็มไปด้วยดอกไม้สวยในสายหมอกบนภูเขา ที่มีชื่อเสียงในกลุ่มนักท่องเที่ยวของชาวไทยเช่น ภูทับเบิก เขาตะเคียนโง๊ะ และนอกจากศักยภาพในด้านแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังมีสถานที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอ แต่ถึงอย่างไรจังหวัดเพชรบูรณ์ยังขาดศักยภาพในด้านคมนาคม เนื่องจากยังไม่มีสนามบินเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะด้านการขนส่งการคมนาคม (จิตติพร ศรีอาภรณ์. 2558) และศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีก็เช่นกัน ยังมีปัญหาในการคมนาคม เนื่องจากไม่มีสนามบิน และมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภูมิภาค มีจำนวนแหล่งท่องเที่ยว 33 แห่ง เกิดขึ้นเอง 14 แห่ง และมนุษย์สร้างขึ้น 19 แห่ง แต่ถึงอย่างไรแล้วจังหวัดอุทัยธานีมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่มรดกโลก ที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว จากงานวิจัยในครั้งนี้ พบว่าเมืองมรดกโลกจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจังหวัดเมืองรอง ที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นให้ความสนใจรูปแบบท่องเที่ยวนี้มากที่สุด แคมเปญ “Amazing Thailand Go Local หรือ เที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต” เพื่อกระจายโอกาสและกระจายรายได้สู่ชุมชน สอดคล้องกับผลของการวิจัยในครั้งนี้ โดยพบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 81.0 และให้ความสนใจการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลของกรรมการผู้จัดการบริษัททัวร์ ได้ทราบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาวมีแนวโน้มลดลง สาเหตุหนึ่งคือ คนหนุ่มสาวญี่ปุ่นไม่ค่อยสนใจมาพำนัในประเทศไทย ประกอบกับนักท่องเที่ยวสูงอายุบางส่วนก็เดินทางกลับไปประเทศเพื่อรักษาตัว รวมถึงเศรษฐกิจในญี่ปุ่นเอง ที่ค่าเงินเยนถูกลง หรือแม้แต่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่มีอายุ 60 ปีแล้วก็ตาม แต่ก็ต้องกลับประเทศเพื่อดูแลพ่อแม่ที่มีอายุ 90 หรือบางคนนำเงินเก็บไปซื้อของหรือให้ลูก เหลือเงินไม่เพียงพอที่จะออกไปต่างประเทศ และผู้ประกอบการให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ไม่เพียงแค่ว่าสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น สาเหตุที่ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาวลดลง เกิดจากระบบการบริหารการจัดการด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐเอง หรือกฎหมายควบคุมการดำเนินธุรกิจทัวร์ไม่เข้มงวด เช่น ระบบการจองสนามกอล์ฟ

ระบบการจองตั๋วเครื่องบิน ซึ่งในอดีตการจองส่วนใหญ่จะจองผ่านบริษัทเอเจนซี่ หรือบริษัททัวร์ แต่ในปัจจุบันสามารถจองผ่านออนไลน์ได้โดยตรง หรือการจองผ่านหน้าเว็บไซต์จะได้ราคาที่ถูกกว่า จึงมีความเห็นว่า ธุรกิจแบบพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มเติบโตได้ยาก ถึงแม้ภาครัฐจะมีการสนับสนุนการท่องเที่ยว 55 จังหวัดเมืองรองก็ตาม เช่นเดียวกับงบประมาณหลายๆโครงการ เช่น โครงการสนับสนุนอบรมผู้ประกอบการ มีการดำเนินการอบรมจริง แต่ก็ไม่ได้เกิดประสิทธิผล ใช้งบประมาณแบบสูญเปล่า หรือแม้แต่งบประมาณที่พำนัการท่องเที่ยวไปเที่ยวหรือจัดทัวร์ ซึ่งก็ไม่ได้มีผลประโยชน์อะไรต่อผู้ประกอบการ ในทางกลับกัน ปัจจุบันผู้ประกอบการหันมาทำธุรกิจท่องเที่ยวพาชาวไทยไปเที่ยวประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ดังนั้นภาครัฐควรเล็งเห็นถึงปัญหา และควรเร่งปรับปรุง เพื่อเพิ่มกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

ประกอบกับข้อมูลของกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการมาพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทางหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเร่งเข้ามาแก้ไข เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มพำนักระยะยาว ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

1) เพิ่มศักยภาพการให้ขั้นตอนในการบริการของภาครัฐ ให้มีความสะดวก รวดเร็ว อาทิ การดำเนินการต่อวีซ่ากับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า เหตุผลในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว ปัจจัยหลักคือ จังหวัดที่มีสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อสะดวกในการติดต่อดำเนินการและสะดวกในการเดินทาง แต่ทั้งนี้ การให้บริการในการติดต่อดำเนินการของภาครัฐจำเป็นจะต้องปรับปรุง เนื่องจากมีข้อร้องเรียนทั้งผู้รับบริการหรือนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเอง หรือแม้แต่ผู้ให้บริการ หรือบริษัทที่ดำเนินการติดต่อแทน ให้ข้อมูลเดียวกันว่า การให้บริการมีความล่าช้า

2) พัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาทิ ระบบการขนส่ง ระบบอินเทอร์เน็ต หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น สะพานลอย ทางม้าลาย ทางเดินเท้า และการควบคุมกฎจราจรอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้ที่สัญจรหรือเดินทางเท้า โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพการจราจรที่มีรถหนาแน่นอยู่แล้ว ทางเดินทางยังมีแผงขายของอยู่บนขอบทางเดิน ทำให้นักท่องเที่ยวต้องเสี่ยงและเดินบนถนน ซึ่งอาจจะเกิดอุบัติเหตุได้

3) พิจารณากฎหมาย เกี่ยวกับภาษี หรือช้อยกเว้น ให้กับนักท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว ปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เดินทางมาพำนัในประเทศไทยจำเป็นต้องเสียภาษีจากการได้รับเงินบำนาญจากประเทศตนทั้งๆ ภาษีที่ได้จากการรับเงินบำนาญก็ได้มีการชำระภาษีจากประเทศของตนเองอยู่แล้ว และรวมถึงภาษีจากการนำเข้าสินค้าหรืออาหารที่นำเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งการนำอาหารหรือวัตถุดิบในการทำอาหารนั้น นำมาเพื่อบริโภคควรจะได้รับยกเว้น

4) ปรับปรุงสื่อหรือวิธีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้ชัดเจนยิ่งขึ้นหรือเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้ผู้รับฟังข้อมูลสามารถจินตนาการได้ และมีความรู้สึกว่ายากจะเดินทางไปท่องเที่ยว

5) ภาครัฐควรเข้าไปควบคุมดูแลผู้ประกอบการร้านค้า และร้านอาหารอย่างเข้มงวดไม่ว่าจะควบคุมในด้านราคา และคุณภาพอาหารอย่างจริงจัง โดยเฉพาะผักที่ขายในปัจจุบัน มียากำจัดวัชพืชหรือยาฆ่าแมลงมากเกินไป

6) ปรับปรุงและดูแลสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนสาธารณะบางแห่งมีสุนัขจรจัด ซึ่งอาจจะเกิดเหตุที่ไม่คาดคิดได้ หรือแม้แต่ความสะอาดในห้องน้ำของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ



บรรณานุกรม

TNI

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2559). สถานพักแรม ห้องพัก ผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/17.aspx>.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2559). จำนวนประชากรจากการทะเบียน ชาย หญิง เนื้อที่ความหนาแน่น และบ้าน จำแนกตามจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). ปริมาณขยะมูลฝอย จำแนกตามภาค และจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/21.aspx>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2560, จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=397.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559ก). จำนวนอุปกรณ์/เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีในครัวเรือน จำแนกตามภาค และจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/16.aspx>.
- (2559ข). ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนเป็นรายจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2558ก). จำนวนสถานพยาบาลที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน และจำนวนเตียงจำแนกเป็นรายภาค และจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/05.aspx>.
- (2558ข). จำนวนเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์และสาธารณสุขบางประเภท จำแนกตามภาคและจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/05.aspx>.
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (2559). สถิติผู้ใช้ไฟฟ้า และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จำแนกตามประเภทผู้ใช้. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/13.aspx>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2559). รุก บุก ญีปุ่น รวย. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-tat/menu-2017/menu-22017>.

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (2560). ข้อมูลสนามบินภายในประเทศ. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <https://thai.tourismthailand.org/>เกี่ยวกับประเทศไทย/ สนามบินในประเทศไทย.
- การประปาส่วนภูมิภาค. (2559). สถิติการผลิต และการจำหน่ายน้ำประปา ของการประปา ส่วนภูมิภาค. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/21.aspx>.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2560-2564). สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://www.dpe.go.th/content/file/download/0524171495596785.pdf>.
- จุฑาทิพย์ สุจริตกุล. (2558). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นใน จังหวัดภูเก็ต. วารสารรัชต์ภาคย์. 2(6) : 2.
- จิตติพร ศรีอาภรณ์. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่.
- ธนวัตร กองประเสริฐ; และคณะ. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประเภทนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นใน จังหวัดเชียงใหม่. **Journal of Management Sciences**. 1(31) : 2.
- นรินทร์พร อภิรักษ์ไพบูลย์. (2558). การศึกษาเชิงสำรวจการจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น สูงอายุโดยเทคนิควิเคราะห์การจัดกลุ่มปัจจัยการตัดสินใจเดินทางแบบพำนักระยะยาว ในจังหวัดเชียงใหม่. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์. 10(20) : 78-89.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2559). **ซีปี 63** นักท่องเที่ยวทะเลลึกญี่ปุ่น ททท. สั่งสง. โตเกียวทำแผน ดึงเที่ยวไทย. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.prachachat.net/facebook-instant-article/news-44638>.
- วนิดา วาตีเจริญ; และคณะ. (2560ก). ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเกาหลีใต้ต่อ เสถียรภาพของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวประเทศไทย. กรุงเทพฯ : คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- (2560ข). โครงการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมในประเทศไทย 10 อันดับ ของนักท่องเที่ยว ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้. กรุงเทพฯ : คณะบริหารธุรกิจ สถาบัน เทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). **แนวโน้มเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวปี 2561**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2561, จาก <http://ttaa.or.th/wp-content/uploads/2017/09/เศรษฐกิจและการท่องเที่ยว18012561.pdf>.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุดรธานี : อักษรศิลป์การพิมพ์.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2536). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับปรุงพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิรัตน์ ใสณศิริ. (2554). **การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว : ก้าวแรกสู่การเป็นผู้บริหารธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : อินทนิล.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2560). **สถิติการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ รายเดือนสะสมปี 2559 (มกราคม-กันยายน)**. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2560, จาก http://www.boi.go.th/upload/summaryFDIQ3_Th_N_En_77283.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://eris.nesdb.go.th/pdf/903000-001.pdf>.
- (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2559). **สถิติการรับแจ้งและจับกุมกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ จำแนกตามประเภทคดีที่รับแจ้ง เป็นรายจังหวัด**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>.
- สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. (2560). **ดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าของคน**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/Documents/HAI%202560%20Web%20NESDB_242.pdf.
- สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2560). **อุทยานแห่งชาติ**. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2560, จาก <http://park.dnp.go.th/visitor/indexnationpark.php>.
- Crompton; and McKay. (1997). Motives of Visitors Attending Festival Events. **Annals of Tourism Research**. 24(2) : 425-439.
- Lincoln; and Guba. (1985). **Naturalistic Inquiry**. Beverly Hills : Sage.

Maslow. (1962). **Quoted in Ernest Hilgard, Introduction to Psychology.** 3rd ed.
New York : Harcourt Brace & World.

Maslow, Abraham. (1970). **Motivation and Personnality.** New York : Harper and
Row Publishers.

Krueger. (1984). **Focus Groups : A Practical Guide for Applied Research.**
Thousand Oaks, CA : Sage.

Uysal; and Hagan. (1993). **Motivations of Pleasure Travel and Tourism.** New York :
Harper and Row Publishers.



ภาคผนวก

TNI

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ฉบับภาษาไทย

TNI

แบบสอบถาม**เรื่อง การศึกษาศักยภาพจังหวัดเมืองรองในเขตภาคเหนือ
เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นแบบพำนักระยะยาว**

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการสำรวจระดับการรับรู้เกี่ยวกับเมืองรองของไทย และความชื่นชอบรูปแบบการท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองรองในเขตภาคเหนือของประเทศไทย แบบสอบถามนี้ได้นำข้อมูลที่ได้ไปประมวลผลทางสถิติ ซึ่งไม่ได้มีวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากนี้ จึงใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำความเข้าใจเนื้อหาของแบบสอบถามนี้แล้ว โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองของไทย

อาทิตยา สุดใจ

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาบริหารธุรกิจญี่ปุ่น

สถาบันเทคโนโลยีไทย – ญี่ปุ่น

TNI

THAI - NICHI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

ส่วนที่ 1 คำถามส่วนตัวทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ช่วงอายุ 20 ปี

☐ ช่วงอายุ 30 ปี

☐ ช่วงอายุ 40 ปี

☐ ช่วงอายุ 50 ปี

☐ ช่วงอายุ 60 ปี

☐ 70 ปี ขึ้นไป

3. การศึกษา

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาตรี

☐ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

☐ วิชาชีพช่างเทคนิค

☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ อื่นๆ

4. อาชีพ

☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ ข้าราชการ

☐ พนักงานบริษัท

☐ เกษตรกร

☐ นักศึกษา

☐ แม่บ้าน

☐ ไม่ทำงาน

☐ เกษียณอายุ

☐ อื่นๆ

TNI

TAHITI - NICHI INSTITUTE OF TECHNOLOGY

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

5. ท่านมีความสนใจในการท่องเที่ยวแบบไหน? (เลือกหัวข้อที่สนใจได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | |
|---|---|
| ☐ วัฒนธรรม-ประวัติศาสตร์-โบราณสถาน | ☐ ดื่มกิน |
| ☐ ช็อปปิ้ง | ☐ ธรรมชาติ-ภูเขา |
| ☐ ทะเล | ☐ กีฬา นันทนาการ |
| | ☐ สุขภาพ-สปา |
| | ☐ อื่นๆ |

6. ถ้าพูดถึงประเทศไทย ท่านนึกถึงอะไร (เลือกหัวข้อที่สนใจได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | | |
|--|---|-------------------------------------|
| ☐ วัฒนธรรมมรดกโลก | ☐ วัด-สถานโบราณ | ☐ พระราชวัง |
| ☐ พระพุทธรูปองค์ใหญ่ | ☐ ตลาดน้ำ | ☐ ชี้อาชีพ |
| ☐ อาหารและการช็อปปิ้ง | ☐ ประวัติศาสตร์-วัฒนธรรม | ☐ เทศกาล |
| ☐ นวดแผนไทย | ☐ เมืองโบราณ | ☐ รถตุ๊กตุ๊ก |
| ☐ อื่นๆ | | |

7. ถ้าท่านเดินทางไปเที่ยวเมืองรองในประเทศไทย ท่านจะเลือกพักในสถานที่แบบไหน?

- | | | |
|---------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|
| ☐ โรงแรม | ☐ รีสอร์ท | ☐ โฮมสเตย์ |
| ☐ บ้านคนรู้จัก | ☐ เกตเฮาส์ | ☐ อื่นๆ |

8. ท่านหาข้อมูลจากแหล่งสื่อใดสำหรับกำหนดจุดหมายท่องเที่ยวในประเทศไทย

- | | | |
|---------------------------------------|--|--|
| ☐ หนังสือพิมพ์ | ☐ นิตยสาร | ☐ โทรทัศน์ |
| ☐ วิทยู | ☐ หนังสือท่องเที่ยว | ☐ คำแนะนำจากบริษัททัวร์ |
| ☐ คำบอกต่อ | ☐ อินเทอร์เน็ต | ☐ โบว์ชัวร์ |
| ☐ อื่นๆ | | |

9. ถ้าท่านเดินทางไปเที่ยวเมืองรอง ท่านจะวางแผนท่องเที่ยวกี่วัน?

- | | |
|--|---|
| ☐ ระยะเวลา 1-3 วัน | ☐ ระยะเวลา 4-7 วัน |
| ☐ ระยะเวลา 8-14 วัน | ☐ ระยะเวลา 15 ขึ้นไป |

10. ถ้าท่านเดินทางไปเที่ยวเมืองรองที่มีระยะทางห่างจากกรุงเทพ ท่านจะโดยสารด้วยอะไร?

- | | | |
|--|-------------------------------------|----------------------------------|
| ☐ เครื่องบินภายในประเทศ | ☐ รถยนต์ | ☐ รถบัส |
| ☐ รถเช่า | ☐ รถคนรู้จัก | ☐ แท็กซี่ |
| ☐ อื่นๆ | | |

ส่วนที่ 3 สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านสนใจ (☐สนใจ ☐ ไม่สนใจ)

1. กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและกลุ่มชาติพันธุ์



2. กลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลก ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร



3. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ



4. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม และอารยธรรมขอมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง



5. กลุ่มท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน



6. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงกีฬา สันทนาการในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



7. ท่องเที่ยวธรรมชาติในจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



8. กลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ ในแถบภาคตะวันออกเฉียง



9. กลุ่มการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติในแถบภาคกลาง



10. กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมศรีวิชัย และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาในจังหวัดของภาคใต้



ภาคผนวก ข.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ฉบับภาษาญี่ปุ่น

TNI

タイの地方県における観光地振興に関するアンケート調査

本アンケート調査は、タイの地方県における観光地の振興に関して、観光タイプの好みと地方県の認知度を調査することを目的としています。このアンケートはその基礎資料となるとともに、全て統計的に処理され、本調査以外の目的に使用されません。調査の趣旨をご理解の上、ご協力をお願い申し上げます。

調査主体：タイ日工業大学

担当：アータイタヤー スッチャイ

セクション1 個人情報に関して

1. 性別

☐ 男性

☐ 女性

2. 年齢階層

☐ 20 歳代

☐ 30 歳代

☐ 40 歳代

☐ 50 歳代

☐ 60 歳代

☐ 70 歳代以上

3. 学歴

☐ 大学院

☐ 大学

☐ 短期大学

☐ 技術専門学校

☐ 高校

☐ 中学校

☐ その他

4. 職業

☐ 自営業

☐ 公務員

☐ 会社員

☐ 農家

☐ 学生

☐ 主婦

☐ 無職

☐ 定年

☐ その他

クシヨン2 観光行動に関して

6. あなたはどんな観光に興味がありますか？（あてはまるもの全てにチェックしてください）

- | | | |
|--|--------------------------------|------------------------------|
| ☐ 文化・履歴・遺跡 | ☐ 飲食 | ☐ 買い物 |
| ☐ 自然・山 | ☐ 健康・スパ | ☐ 海 |
| ☐ スポーツ・レクリエーション | ☐ その他 | |

7. タイと言えば、何を思い浮かべますか？（あてはまるもの全てにチェックしてください）

- | | | |
|----------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| ☐ 世界文化遺産 | ☐ 寺院・遺跡 | ☐ 王宮 |
| ☐ 大仏 | ☐ 水上マーケット | ☐ 像に乗る体験 |
| ☐ 料理・買い物 | ☐ 歴史・文化 | ☐ 祭り・イベント |
| ☐ タイマッサージ | ☐ タイの古都 | ☐ トウクトウク |
| ☐ その他 | | |

8. タイの地方観光地に泊まる際にご利用する宿泊施設は？

- | | | |
|-------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| ☐ ホテル | ☐ リゾート | ☐ ホームステイ |
| ☐ 友人の家 | ☐ ゲストハウス | ☐ その他 |

9. あなたがタイ旅行の目的地を決める際、最も参考にする情報入手法をお答えください。

- | | | |
|------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| ☐ 新聞 | ☐ 雑誌 | ☐ テレビ |
| ☐ ラジオ | ☐ ガイドブック | ☐ 旅行会社の説明 |
| ☐ 口コミ | ☐ インターネット | ☐ パンフレット |
| ☐ その他 | | |

10. タイ地方県旅行といえどどのぐらいの期間を予定しますか？

- | | |
|----------------------------------|---------------------------------|
| ☐ 1-3 日間 | ☐ 4-7 日間 |
| ☐ 8-14 日間 | ☐ 15 日以上 |

11. バンコクから遠い地方県へ旅行で行く時に、どんな乗り物を使用しますか？（あてはまるもの全てにチェックしてください）

- | | | |
|---------------------------------|----------------------------------|-------------------------------|
| ☐ 国内線飛行機 | ☐ 列車 | ☐ バス |
| ☐ レンタカー | ☐ 知人、親戚の車 | ☐ タクシー |
| ☐ その他 | | |

セクション 3 観光地に対して興味や行きたい場所をチェックしてください。

1. 北部の文明の観光地



2. 世界遺産のスコータイ、カンペエ



3. 北部のエコツーリズム



4. 東北部の下部にてコーム文明



5. 東北部の上部の文化



6. 東北部のブリーラム県のスポーツ・レクリエーション観光地



7. 東北部のエコツーリズムの観光地



8. 東部の健康、グリーンツーリズムの観光地



9. 中部の歴史やグリーンツーリズム等の観光地



10. 南部の世界遺産、グリーンツーリズム、温泉、健康の観光地



ภาคผนวก ค.
การกระจายตัวของผู้เยี่ยมชมเชื้อชาติต่างชาติ

TNI

ตารางที่ 31 การกระจายตัวของผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ

